

Samenwerkingsprogramma in het
kader van de doelstelling

'Europese territoriale samenwerking'

Interreg V-A Euregio Maas-Rijn 2014-2020

CCI: 2014TC16RFCB001
 Titel: Interreg V-A Euregio Maas-Rijn
 Versie: 1.2
 Eerste jaar: 2014
 Laatste jaar: 2020
 Subsidiabel vanaf: 1-jan-2014
 Subsidiabel tot: 31-dec-2023
 Nummer besluit Commissie: C(2015)9140
 Datum besluit Commissie: 9-dec-2015
 Nummer wijzigingsbesluit lidstaat:
 Datum wijzigingsbesluit lidstaat:
 Datum inwerkingtreding wijzigingsbesluit lidstaat:

Onder het samenwerkingsprogramma vallende NUTS-regio's:

BE221 Arr. Hasselt
 BE222 Arr. Maaseik
 BE223 Arr. Tongeren
 BE332 Arr. Liège
 BE335 Arr. Verviers – communes francophones
 BE336 Bezirk Verviers – Deutschsprachige Gemeinschaft
 DEA26 Duren DEA28 – Euskirchen DEA29 – Heinsberg
 DEA2D Städteregion Aachen
 DEB23 Eifelkreis Bitburg-Prüm
 DEB24 Vulkaneifel
 NL422 Midden-Limburg
 NL423 Zuid-Limburg

Lijst van gebruikte afkortingen

AA	Auditautoriteit
ADR	Ausschuss der Regionen/Comité van de Regio's
BA	Beheersautoriteit
BBP	Bruto Binnenlands Product
CA	Certificeringsautoriteit
CCI	Common Code for Identification
EC	Europese Commissie
EFMZV	Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (ERDF)
EGTS	Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking
EIB	Europese Investeringsbank
ELFPO	Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
EMR	Euregio Maas-Rijn
ENI	European Neighbourhood Instrument
EOF	Europees Ontwikkelingsfonds
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESI	Europees Structuur- en Investeringsfonds
ETC-CB	European Territorial Cooperation-Crossing Borders
ETS	Europese Territoriale Samenwerking
FLC	First Level Control
FTE	Fulltime-equivalent
GS	Gemeenschappelijk Secretariaat
GTI	Geïntegreerde Territoriale Investerings
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance/ Instrument voor Pretoetredingssteun
MKB/	Middelgroot en Klein Bedrijf/
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie
NHP	Nationaal Hervormingsprogramma
NPO	Nationale Partnerschapsovereenkomst
O&I	Onderzoek & Innovatie
O&O	Onderzoek & Ontwikkeling
OP	Operationeel Programma
SLC	Second Level Control
SP	Samenwerkingsprogramma
SWOT-analyse	Sterkte-zwakke analyse
TB	Technische Bijstand

Inhoudsopgave

1 Strategie voor de bijdrage van het samenwerkingsprogramma aan de strategie van de Unie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en de verwezenlijking van economische, sociale en territoriale samenhang	4
1.1 Beschrijving	5
2 Prioritaire assen	22
2.1 Prioritaire as 1 – Innovatie 2020	23
2.2 Prioritaire as 2 – Economie 2020	30
2.3 Prioritaire as 3 – Sociale inclusie en opleiding	36
2.4 Prioritaire as 4 – Territoriale ontwikkeling	43
2.5 Prioritaire as 5 – Technische Bijstand	50
3 Financieringsplan	52
3.1 Financiële toewijzing uit het EFRO (in EUR)	53
3.2 Totale financiële toewijzing uit het EFRO en nationale medefinanciering (in EUR)	54
3.3 Uitsplitsing per prioritaire as en thematische doelstelling	55
4 Geïntegreerde aanpak van territoriale ontwikkeling	56
4.1 Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling (in voorkomend geval)	57
4.2 Geïntegreerde acties voor duurzame stadsontwikkeling (in voorkomend geval)	57
4.3 Geïntegreerde territoriale investeringen (in voorkomend geval)	58
4.4 Bijdrage van geplande steunmaatregelen aan macro-regionale en zeegebied-strategieën, rekening houdend met de behoeften van het programmagebied zoals in kaart gebracht door de relevante lidstaten en met, waar van toepassing, de strategisch belangrijke projecten zoals die in die strategieën zijn vastgesteld (indien van toepassing)	58
5 Uitvoeringbepalingen voor het samenwerkingsprogramma	59
5.1 Betrokken autoriteiten en instanties	60
5.2 Procedure voor het instellen van het gezamenlijke secretariaat	61
5.3. Beknopte beschrijving van de beheers- en controle-regelingen	61
5.4 Verdeling van de aansprakelijkheid onder de deelnemende lidstaten in het geval van financiële correcties die door de beheerautoriteit of de Commissie worden opgelegd	61
5.5 Gebruik van de euro (in voorkomend geval)	62
5.6 Betrokkenheid van de partners	62
6 Coördinatie	64
7 Vermindering van de administratieve lasten voor de begunstigden	69
8 Horizontale beginselen	72
8.1 Duurzame ontwikkeling	73
8.2 Gelijke kansen en non-discriminatie	74
8.3 Gelijkheid van mannen en vrouwen	74
9 Afzonderlijke elementen	76
9.1 Grote projecten die tijdens de programmaperiode uitgevoerd moeten worden	77
9.2 Prestatiekader van het samenwerkingsprogramma	77
9.3 Partners die bij de voorbereiding van het samenwerkingsprogramma betrokken zijn	78
9.4 Toepasselijke programma-uitvoeringsvoorwaarden met betrekking tot financieel beheer, programmering, toezicht, evaluatie en controle betreffende de deelneming van derde landen aan transnationale en interregionale programma's door middel van een bijdrage van middelen uit het ENI en het IPA	79
Documenten	80

1

Strategie voor de bijdrage van het samenwerkingsprogramma aan de strategie van de Unie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en de verwezenlijking van economische, sociale en territoriale samenhang

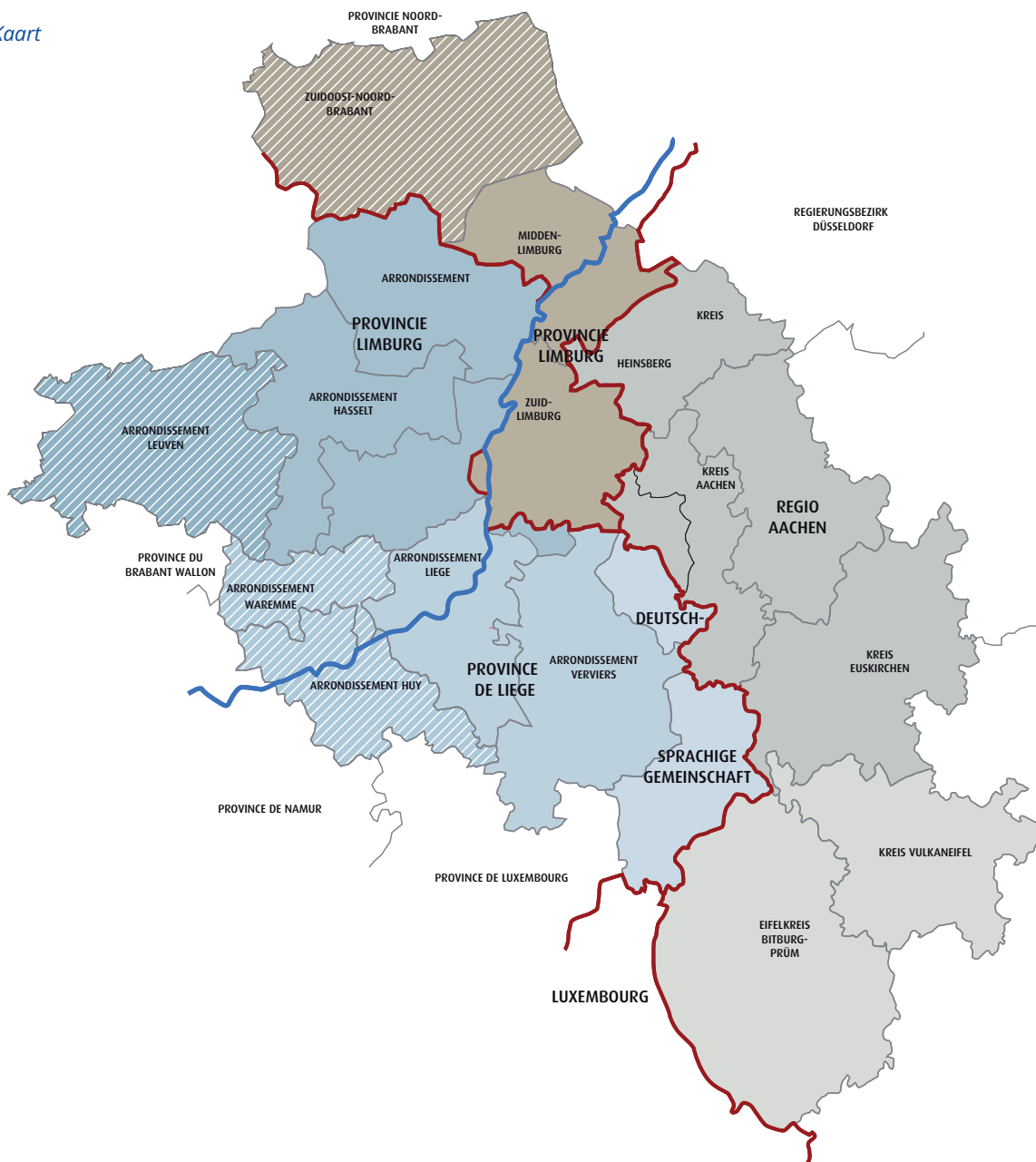

1.1 Beschrijving

Het samenwerkingsverband Euregio Maas-Rijn (EMR) is één van de oudste Euregio's binnen de Europese Unie: al sinds 1976 werken drie landen en vijf partnerregio's samen. Deze complexe context vormt een bijzondere uitdaging voor onze samenwerking, maar is ook een uniek te verwaarden kenmerk van onze grensregio in het hart van Europa. De drielandenhoek tussen België, Duitsland en Nederland wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan talen, landschappen en culturen die ook over de grenzen heen gewaardeerd en beleefd worden.

Het zuiden en het midden van de Nederlandse provincie Limburg, het Duitse gebied Region Aachen, de Duitstalige gemeenschap van België en de Belgische provincies Luik en Limburg zijn de stichtende leden van de Stichting Euregio Maas-Rijn. Binnen het SP Interreg V-A EMR werken deze kernleden reeds sinds het begin van Interreg samen met de Eifelkreis Bitburg-Prüm en de Landkreis Vulkaneifel. Deze zeven regio's vormen samen het kerngebied van het Interreg V-A EMR-programma (zie kaart). De grensoverschrijdende samenwerking tussen deze regio's biedt nieuwe mogelijkheden en kansen en levert een belangrijke bijdrage aan de levenskwaliteit van de ongeveer vier miljoen mensen die in de EMR wonen.

Kaart

Rekening houdend met de ervaringen uit het verleden wenst het Interreg V-A programma voor wat betreft toekomstige projecten in prioritaire as 1 een geprivilegieerd partnerschap aan te gaan met het arrondissement Leuven (B) en de COROP-regio Zuidoost Noord-Brabant (NL). Het arrondissement Huy-Waremme wordt als geprivilegieerde partner beschouwd bij toekomstige projecten in de assen 3 en 4 (zie gearceerd gebied kaart).

De EMR is een internationaal georiënteerde regio, met veel mogelijkheden om zich te ontwikkelen tot een toonaangevende kenniseconomie, onder andere door de aanwezigheid van universiteiten en hogescholen, academische ziekenhuizen en vooraanstaande onderzoeksinstituten en een breed scala aan relevante economische sectoren. Bovendien beschikt de regio over een sterke logistieke infrastructuur, zoals vliegvelden en multimodale havens en terminals. De EMR heeft daarnaast een sterke gemeenschappelijke historische en culturele basis en wordt gekenmerkt door een bijzondere en boeiende combinatie van stedelijk en landelijk gebied, factoren die sterk kunnen bijdragen aan de aantrekkingskracht van de regio op mensen en bedrijven. Elk van de deelregio's van de EMR levert een wezenlijke en complementaire bijdrage aan dit 'totaalaanbod' van het gebied. De grensoverschrijdende samenwerking dient ertoe om de ontwikkeling van het gebied tot een toonaangevende kenniseconomie te ondersteunen en tevens het gebied als geheel beter te ontsluiten.

Met de grensoverschrijdende samenwerking in een steeds verder integrerend Europa willen de EMR partners, evenals de aan het Interreg-V-A programma deelnemende bovengenoemde twee Landkreise uit Rheinland-Pfalz, de economische structuur in de EMR versterken in lijn met de EU2020-strategie. **De kernambitie van de EMR is de ontwikkeling tot een moderne kennisregio en een technologische topregio met een concurrerende economie en een hoge levenskwaliteit in een inclusieve gemeenschap die banen schept.** Daarbij kiezen de partners nadrukkelijk voor een inzet op de sterke en kansrijke punten van de EMR die zijn geïdentificeerd in de SWOT analyse, ondersteund met een aantal beleidsmatige uitdagingen die zijn benoemd door de partnerregio's. Om dit te bereiken dienen de initiatieven die in de vorige programmeringsperiode zijn opgestart op het gebied van clustervorming en -activering, het verbeteren van de kwaliteit en de complementariteit van de onderzoekscentra, voortgezet en bestendig te worden in de wetenschap dat het uiteindelijke doel is om zich gezamenlijk te profileren t.o.v. grote internationale conglomeraten. Zie voor de gerealiseerde verbeteringen en bereikte succes dankzij samenwerking in het kader van de diverse Interreg A-programma's de paragraaf 'Ervaringen uit Interreg IV-A'.

Grensregio's vormen een realistische graadmeter voor Europese integratie: de kansen maar ook de hindernissen die zich voordoen bij effectieve grensoverschrijdende Europese samenwerking, komen in de grensregio's het eerst tot uitdrukking en worden daar het duidelijkst ervaren. Ook het opheffen van deze hindernissen dient te worden aangepakt vanuit het regionale niveau: vanuit de mensen, instellingen, ondernemingen en organisaties die wonen en werken in een grensregio. Met hulp van het SP Interreg V-A kan de EMR haar rol als voorbeeldregio voor Europese integratie verder opbouwen.

Uit het regionale profiel blijkt dat de partnerregio's van de EMR gezamenlijk het potentieel bezitten om deze **ambitie als voorbeeldregio** te kunnen realiseren. De strategie voor het aanwenden van Interreg V-A middelen voor territoriale samenwerking in de EMR voor de programmaperiode 2014-2020 vloeit voort uit de beschrijving van het socio-economische profiel van de EMR, de resultaten van de SWOT-analyse die is uitgevoerd, lessen uit het verleden en gezamenlijke ambities.

Een steeds veranderende wereld, de daaruit voortvloeiende diepgaande maatschappelijke verandering en de ambitieuze EU2020-strategie vormen bijzondere uitdagingen voor grensregio's. Tabel A (zie annex 'Tabellen waarnaar verwezen wordt in de tekst') schetst hoe de Europese doelstellingen zijn vertaald naar Duitsland, België en Nederland in de afzonderlijke Nationale Hervormingsprogramma's (NHP) en welke uitdagingen nog moeten worden gerealiseerd. Slimme, duurzame en inclusieve groei kan het beste worden gerealiseerd door middel van samenwerking op alle niveaus. De EMR draagt hieraan bij in het kader van de doelstelling Europese territoriale samenwerking (Interreg V-A) voor de periode 2014-2020.

Uit de socio-economische analyse, de regionale beleidsopgaven die er liggen en de benoemde EU-brede doelstellingen in tabel A zijn de uitdagingen voor grensoverschrijdende samenwerking in de EMR voor de periode 2014-2020 bepaald. Gegeven de grensoverschrijdende uitdagingen voor het gebied die er liggen en gegeven de mogelijkheden die er zijn om die uitdagingen met Interreg V-A aan te pakken heeft de EMR gekozen voor vier thematische doelstellingen en vijf investeringsprioriteiten (drie uit de EFRO- en twee uit de ETS-verordening, zie tabel B in annex 'Tabellen waarnaar verwezen wordt in de tekst'). Per thematische doelstelling en voor Technische Bijstand worden afzonderlijke prioritaire assen benoemd, wat leidt tot een SP dat bestaat uit vijf prioritaire assen.

Ervaringen uit Interreg IV-A

De strategie van het SP Interreg V-A EMR is mede gebaseerd op de resultaten en de ervaringen opgedaan bij de

vorige programma's, voornamelijk het Interreg IV-A programma. De (voorlopige) resultaten van Interreg IV-A laten zien dat de uitdagingen die destijds aan het programma gesteld werden, ook ruimschoots bereikt werden. Het globale doel dat werd vooropgesteld in het programma Interreg IV-A EMR was het volgende:

Een duurzame ontwikkeling van een coherente Euregio Maas-Rijn op het gebied van economie, ruimtelijke ordening en op sociaal vlak, waar grenzen geen barrières vormen. Een EMR die in Europa erkend wordt als een innovatieve regio waar sociale cohesie en de bescherming van het milieu geïntegreerd zijn in het proces om de economie en het creëren van banen te stimuleren.

De keuzes die in Interreg IV-A gemaakt werden op het vlak van de projecten, strookten perfect met het vooropgestelde doel. Als voorbeeld kunnen de talrijke projecten genoemd worden die gebaseerd zijn op 'het bevorderen van technologie en innovatie' (intense samenwerking tussen universiteiten, onderzoekscentra en kennisinstellingen), op het 'behoud van de natuur en landschappen' (de projecten onder deze prioritaire as hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de verbetering van de maatregelen van natuur- en landschapsbeheer in de EMR en daarmee ook de aantrekkelijkheid van deze gebieden verbeterd), alsmede op 'de verbetering van de kwaliteit van het leven'. In de EMR, met haar bijzonder karakter, blijven projecten die dicht bij de inwoners staan onmiskenbaar noodzakelijk, omdat ze nu eenmaal de motor vormen van de versterking van het Europese integratieproces.

Vijftig Interreg IV A-projecten zijn niet alleen zorgvuldig gekozen, maar ze hebben ook en vooral de gewenste doelstellingen bereikt. De realisaties op de indicatoren zoals opgenomen in het jaarverslag 2013 spreken voor zich. De streefwaarden gedefinieerd aan het begin van de programmaperiode zijn ver overtroffen, met bijvoorbeeld de creatie van meer dan 450 banen en bijna 2.800 bedrijven die direct of indirect betrokken zijn bij deze projecten.

Echter, zelfs met het uitvoeren van talrijke projecten gericht op grensoverschrijdende problemen die zich voordoen op economisch, sociaal en cultureel vlak, blijft het een feit dat er nog steeds belemmeringen zijn voor de ontwikkeling van de grensregio's. Het proces van de grensoverschrijdende samenwerking moet krachtig worden voortgezet en versterkt om de realisatie van de doelstellingen van de EU2020-strategie in de hele EMR te waarborgen.

Op basis van de resultaten en ervaringen uit eerdere programma's, dient in de periode 2014-2020 geïnvesteerd te worden in een slimme, duurzame en inclusieve groei in de EMR, op basis van prioriteiten geformuleerd in het SP Interreg V-A.

Belangrijke innovatieve kansen doen zich voor in de economische uitdagingen die de EMR probeert aan te pakken. Hierbij spelen de bedrijven en het MKB/KMO in het bijzonder een belangrijke rol. Sommige initiatieven werden in Interreg IV-A reeds gerealiseerd, maar in het toekomstige programma moeten de bedrijven nog meer gestimuleerd worden en moeten gunstige voorwaarden gecreëerd worden voor bedrijven om zich meer en meer aangetrokken te voelen tot een Euregionale samenwerking en om zich bewuster te worden van de meerwaarde die deelname aan het programma Interreg V van de EMR kan leveren. Een betere match tussen vraag en aanbod inzake opleiding zal de sleutel zijn om bedrijven te helpen in hun groei en om banen te creëren.

Vervolgens werd in de afgelopen jaren een aantal initiatieven opgezet in de strijd tegen vervuiling. Zelfs als deze initiatieven ervoor gezorgd hebben dat netwerken gevormd zijn, dan is dat nog ontoereikend om het probleem van de beperkte beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen waarmee de EMR in de komende decennia zal worden geconfronteerd, aan te pakken. Er kunnen nog veel aspecten over dit onderwerp aangesneden worden. Het is belangrijk dat in de toekomst meer projecten op het thema natuurlijke hulpbronnen ontwikkeld worden.

Tot slot zijn ook andere soorten projecten uitgewerkt die essentieel zijn voor sociale integratie zoals projecten in de gezondheidszorg, mobiliteit en revitalisering van buurten in verval. Uitwisseling van ervaringen of specifieke projecten werden gestart. Maar de wetgeving verschilt vaak nog steeds per regio en kan zelfs tegenstrijdig zijn. De inspanningen die men gestart heeft, dienen voortgezet te worden om wat reeds verwezenlijkt is te bestendigen en om gezamenlijke oplossingen te vinden die beantwoorden aan de nieuwe maatschappelijke uitdagingen.

Enkele prioriteiten waren minder succesvol in Interreg IV-A-EMR, omdat bleek dat de problematiek veel ruimer was dan de reikwijdte van het programma. Deze problematieken vereisen grootschalige projecten die vaak onder de verantwoordelijkheid van de nationale bevoegdheden zouden vallen (buiten de euregionale sfeer) of projecten op zeer kleine schaal die meer een lokale expertise vereisen. De tussentijdse evaluatie van het Interreg IV-A programma benadrukte dat het thema hernieuwbare energie een prioriteit moet zijn voor de toekomst en beter gekaderd moet worden door een meer proactieve aanpak van de programmapartners.

Tijdens het Interreg IV-A-programma is vastgesteld dat niet alle projecten op dezelfde manier functioneerden (Best-Practices vs Worst-Practices). Projecten die goed liepen, zijn die projecten waar een gezamenlijke voorbereiding vanaf

de projectopbouw (goede contacten tussen de partners, goede verdeling van de taken etcetera) reeds voldoende aanwezig was vóór introductie/goedkeuring van het project. Partners die samen nagedacht hebben over de doelen die ze wilden bereiken met hun project hebben ook een uitstekende kans om het project succesvol te voltooien.

De ervaringen van Interreg IV-A leren ten slotte dat de administratieve last voor het verkrijgen en verantwoorden van de fondsen zwaar was voor de partners. Met oog op een efficiënte en klantvriendelijke projectuitvoering zet het Interreg V-A EMR-programma maximaal in op een administratieve vereenvoudiging en op een intensieve begeleiding van de projectpartners bij de ontwikkeling van hun project (zie hoofdstuk 7).

Prioritaire as 1: Innovatie 2020

Thematische doelstelling 1: Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

Het bevorderen van technologie en innovatie zijn belangrijke doelen voor de EMR. Hiertoe zijn in het verleden reeds belangrijke stappen gezet. De EMR wil hier graag op voortbouwen, rekening houdend met de specifieke innovatieve karakteristieken van de EMR en het huidige en toekomstig potentieel van de EMR. De EMR wil verbindingen zoeken met andere regio's (zoals het Arrondissement Leuven en de COROP-regio Zuidoost Noord-Brabant) die met elkaar verbonden zijn door innovatieve stromen van mensen, goederen, diensten, kapitaal en kennis. Daar liggen de grootste kansen voor het realiseren van innovatieve ontwikkelingen, omdat de economische clusters elkaar daar kunnen versterken. Met elkaar gerelateerde sectoren bieden mogelijkheden tot kruisbestuiving, wat een kansrijke voedingsbodemp is voor de ontwikkeling van innovatieve concepten.

Innovatieve ontwikkelingen worden onder andere ondersteund binnen de voornaamste industriële activiteiten op het vlak van chemie, automotive, food-/bio-/life-sciences, cleantech/energie, ICT, medische technologie, elektrotechniek, logistiek, materialen en 'smart services'. Deze gemeenschappelijke speerpuntsectoren bieden mogelijkheden voor gezamenlijke ontwikkeling en promotie op euronale schaal, met als doel om de meerwaarde voor de individuele deelregio's te verhogen.

Van innovatie naar valorisatie

In de EMR ligt de uitdaging om het MKB/KMO meer te laten profiteren van de innovatieactiviteiten bij grotere bedrijven, of van innovatieactiviteiten die het resultaat zijn van onderzoek bij kennisinstellingen. De EMR beschikt in dat verband over veel potentieel en een wijdovertakt netwerk van bedrij-

ven en kennisinstellingen die, onder andere door hun spin-offs en spin-outs, een vooraanstaande positie op innovatiegebied innemen.

Er ligt een uitdaging de samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven verder te stimuleren en daarbij specifiek de belemmerende werking van de grens op regionale innovatie te verminderen. Onderzoek moet worden afgestemd op maatschappelijke behoeften en/of problematieken. Voor meer details wordt verwezen naar de slimme specialisatiestrategieën (RIS 3) die de verschillende deelregio's hebben opgesteld met het oog op de programmaperiode 2014-2020.

In het genereren van oplossingen is het van belang ondernemingen gelijk te betrekken in de uitwerking en commercialisatie. Met andere woorden, het gaat om valorisatie van kennis tot op het niveau van nieuwe producten en/of diensten die ook door inwoners gebruikt kunnen worden. Op de praktijk afgestemd onderzoek is daarmee een belangrijke broedplaats voor het ontstaan van open innovatienetwerken in de EMR. Ook meer gezamenlijk gebruik van voorzieningen en infrastructuur draagt daar aan bij. De innovatieve spin-offs en spin-outs die hieruit voortkomen, leveren een bijdrage aan de versterking van de innovatiekracht van en de werkgelegenheid in de EMR.

Belang van opleidingen voor innovatiekracht

Het streven om de innovatiekracht van de EMR te versterken dient te worden geacommodeerd door een goede koppeling met het opleidingssysteem. Het onderwijs- en opleidingsaanbod moet worden toegespitst op de vraag in de innovatieve sectoren en moet toekomstbestendig zijn. Intensievere samenwerking tussen diverse intermediairs, kenniscentra en universiteiten, overheden en bedrijfsleven (de triple helix) kan leiden tot gezamenlijke ontwikkeling van curricula, beroepsgerichte stages en zorgen voor een betere aansluiting tussen opleidingsinstellingen en innovatieve werkgevers. Ook is het belangrijk om innovatie als mentaliteit te bevorderen in ondernemingen en in het onderwijs. Hier hoort eveneens bij dat de competenties moeten worden toegesneden op opkomende economische sectoren. Verder wil de EMR aandacht besteden aan de aantrekkelijkheid van het gebied voor kenniswerkers van buitenaf.

Hier gaat het om een specifieke uitdaging met betrekking tot het faciliteren van de innovatiekracht in de speerpuntsectoren. Het gaat daarbij specifiek om de bevordering van innovatie in randvoorwaardelijke zin bij kennis- en opleidingsinstellingen en het actief betrokken zijn in marktgerichte netwerken.

Innovatie én duurzaamheid

Innovatie op het vlak van duurzaamheidsthema's als koolstofarme economie en klimaatverandering en de ontwik-

keling van milieuvriendelijke productieprocessen (gebaseerd op het verstandig gebruik maken van grondstoffen en industriële nevenproducten) verdient bijzondere aandacht. Daarmee kunnen twee vliegen in één klap worden bereikt. Denk bijvoorbeeld aan het steunen van onderzoek en innovatie op het thema duurzaamheid, maar ook aan de ontwikkeling en de stimulering van het gebruik van technologieën met een beperkte CO₂-uitstoot, efficiënte omgang met energie (bijvoorbeeld biomethaan), hergebruik van afval voor energieopwekking of hun mogelijke hergebruik in de industriële cyclus. In het kader van netwerkvorming wordt de opzet van technologische platforms voor duurzame economie als kansrijk gezien. Op het niveau van de EU is de ambitie dat de lidstaten 20% van hun budget inzetten op acties die een bijdrage leveren aan het tegengaan van klimaatverandering. Interreg EMR spant zich zoveel mogelijk in en stimuleert acties die een bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van de matiging van en de aanpassing aan de klimaatverandering. Enerzijds in prioritaire as 1, anderzijds ook in prioritaire as 2.

Keuze en verantwoording

Op basis van de hierboven geschetste behoeften, hebben de programmapartners in de EMR de thematische doelstelling 1 en investeringsprioriteit 1b geselecteerd:

Thematische doelstelling 1: Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie.

Investeringsprioriteit 1b: Bevordering van bedrijfsinvestering in innovatie en onderzoek, en de ontwikkeling van koppelingen en synergiën tussen bedrijven, O&O-centra en hoger onderwijs, en met name de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie en toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie; ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie in sleutel technologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën.

Voorgaande analyse en keuze door de programmapartners baseert zich op:

- beleid van de partners (zoals met name opgenomen in de regeringsverklaringen/coalitieakkoorden),
- de gebiedsanalyse,
- ervaringen Interreg Euregio Maas-Rijn 2007-2013,
- Marshall Plan Wallonië 2022,
- de BeNeLux-strategie van de lidstaten België en Nederland,

- de partnerschapsovereenkomsten tussen de Europese Commissie en de lidstaten,
- aansluiting op aanverwante Europese programma's (met name OP EFRO) in de partnerregio's,
- de bereikte consensus onder de betrokken partners.

Aanvullend, specifiek voor Innovatie:

- de Slimme specialisatiestrategieën van de partnerregio's (onder diverse namen zoals 'RIS3', 'Innovationsstrategie'),
- Atlas van kansen voor Zuid-Limburg en haar grensregio's (2013),
- Clusterstrategie Nordrhein-Westfalen,
- 10de Energiebericht Rheinland-Pfalz,
- Energieleitbild der Deutschsprachigen Gemeinschaft Belgiens (2014),
- Internationale Economische Agenda (Limburg), programmalijn 1.2,
- Kennis/As Limburg,
- Kreativ Report des Wirtschaftsministerium NRW (2012),
- Strategisch Actieplan voor Limburg in het kwadraat (SALK-strategie),
- Umweltbericht NRW (2013),
- studie 'Regions and innovation – collaborating across borders' (OECD, pagina 219 t/m 229),
- studie 'Warum Innovation über Grenzen geht – Thesen für eine erhöhte Wirksamkeit der Kultur- und Kreativwirtschaft in Europa und der Euregio Maas-Rhein' (M. Söndermann, 2013).

Deze bronnen duiden de uitdagingen voor het programmegebied en zijn de basis voor de specifieke doelstellingen zoals opgenomen in hoofdstuk 2.

Prioritaire as 2: Economie 2020

Thematische doelstelling 3: Verbetering van het concurrentievermogen van het KMO/MKB

Omdat het concurrentievermogen van het bedrijfsleven onder druk staat, door globalisering en internationalisering, wil de EMR maatregelen nemen om het concurrentievermogen van ondernemingen te versterken. Daarnaast wil de EMR inzetten op het stimuleren en benadrukken van de kwaliteiten en attractiviteit van de grensoverschrijdende regio voor (de vestiging van) ondernemingen.

Het KMO/MKB als motor van de economie en succes voor innovatie

Het KMO/MKB vormt het fundament van de economie van de EMR; 99% van het bedrijfsleven bestaat uit het KMO/MKB. In werkzame personen bezien leveren de

KMO/MKB bedrijven ruim driekwart van de werkgelegenheid. Wanneer wordt ingezet op de versterking van de economische structuur en de verbetering van onze concurrentiepositie, dan kunnen we niet om het KMO/MKB heen.

Het feit dat een groot deel van het KMO/MKB bestaat uit kleine bedrijven vraagt ook om aandacht. Zeker gelet op de complexer wordende netwerkeconomie en gezien de economische crisis. De bedrijven hebben moeite met vernieuwing en aanpassing aan veranderende omstandigheden, komen moeilijk aan private financiering en hebben te beperkte toegang tot kennisontwikkeling in kansrijke economieclusters en campussen. Dit terwijl het KMO/MKB bij uitstek de plek is waar toepassing van nieuw ontwikkelde kennis plaatsvindt, in de omzetting naar concrete producten en markten.

Om te overleven in de snel veranderende maatschappij moeten ondernemers in het KMO/MKB continu bezig zijn met het veranderen van business modellen, het aanpassen van producten en het toepassen van nieuwe technologie. Oftewel, er ligt een uitdaging in het leggen van actieve verbindingen en het valoriseren van de kennis, met name op grensoverschrijdend vlak om verdere groei-impulsen voor het KMO/MKB te genereren.

De EMR wil daartoe grensoverschrijdend ondernemen en technologieoverdracht met het oog op het ontplooiën van meer en nieuwe economische activiteiten doelgericht ondersteunen, teneinde het concurrentievermogen van zeer kleine, kleine en middelgrote ondernemingen in het gebied te vergroten, onder andere in landelijke gebieden. Waar prioritaire as 1 het KMO/MKB specifiek ondersteunt door het versterken van innovatiegerichte samenwerking tussen de triple helix actoren (overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen) wordt in deze prioritaire as 2 het MKB/KMO meer generiek ondersteund door gerichte dienstverlening en het versterken van samenwerking tussen KMO/MKB'ers onderling.

Ondersteuning van de ondernemersgeest en stimulering van bestaande ondernemingen

Voor een bloeiende economie in de EMR is het van belang dat ondernemers gestimuleerd en uitgedaagd worden om kansen te grijpen en daarbij worden ondersteund en niet belemmerd in hun ontwikkeling. Ondersteuning van de ondernemersgeest en stimulering van bestaande ondernemingen zijn daarbij belangrijke opgaven. Het gaat daarbij om ondernemerschap in de breedste zin van het woord, binnen alle branches. Juist op de scheidsvlakken van sectoren, branches en thema's liggen kansen voor nieuw ondernemerschap.

Nieuwe starters zijn naast gezonde bestaande ondernemingen tevens goed voor de economische dynamiek, omdat zij nieuwe activiteiten ontplooiën. Dit is goed met het oog op innovatie en tevens een goede wijze om de werkgelegenheid te stimuleren.

De EMR wil zowel starters als het bestaande KMO/MKB ondersteunen, bijvoorbeeld op het vlak van advies, financiering, huisvesting, implementatie van duurzaamheidsmaatregelen, uitwisseling van kennis en netwerken, op grensoverschrijdend ondernemen. Er ligt bovendien grensoverschrijdend een opgave om ondernemerschap te stimuleren, omdat de deelregio's daarin behoorlijke verschillen laten zien.

Kansrijke economische clusters

Het bevorderen van industriële kennissectoren en versterking van de maakindustrie in het kader van de verdere ontwikkeling van de kenniseconomie zal de komende tijd de belangrijkste uitdaging blijven voor de EMR. Daarbij dient onder andere ingezet te worden op nieuwe activiteiten. Het is duidelijk dat op het vlak van economie ruimte is voor intensivering van de samenwerking tussen ondernemers binnen de EMR, bijvoorbeeld met het oog op de ontwikkeling van de logistiekregio EMR. De aanwezige troeven en speerpuntsectoren binnen de EMR dienen versterkt te worden. De ondernemersinfrastructuur en de communicatie over geschikte vestigingsmogelijkheden blijft nog te veel gericht op de eigen regio. Wanneer de EMR zich meer als grensoverschrijdende economische ruimte wil gaan ontwikkelen, moet de EMR zich ook meer expliciet als zodanig profileren en promoten. De ontwikkeling van toeristische bedrijvigheid als economische drager is daar een mooi voorbeeld van, met aandacht voor marketing en de vorming van grensoverschrijdende netwerken.

De afgelopen decennia zijn in de verschillende deelregio's van de EMR flinke inspanningen gedaan om de economische structuur te hervormen naar een diensten- en kenniseconomie om nieuwe groei en werkgelegenheid te creëren. De internationalisering van de economie vergt grote aanpassingen in de economische structuur om concurrerend te blijven. Dit betekent ook dat moet worden ingezet op een aantal nieuwe sectoren die gekenmerkt worden door een hoge kennisintensiteit. Daarnaast dienen ook de klassieke industriële sectoren (chemie, metalen, automobiel, hout, bouw, e.a.) gestimuleerd te worden in het kader van een toekomstgericht industriebeleid, zodat ook deze sectoren door middel van innovatieve producten en productieprocessen een belangrijke rol kunnen blijven spelen als locomotief van de economische ontwikkeling in de EMR. Daarmee samenhangend dient actief ingezet te worden op een beleid ter bevordering van de creatieve economie, sociaal ondernemerschap, ambachten of vakberoepen.

Duurzame economie versterken en efficiënte omgang met hulpbronnen

Duurzame economisch ontwikkeling (inclusief biobased economy) is een belangrijk aandachtspunt in de EMR. Evenals in prioritaire as 1 is ook in prioritaire as 2 volop ruimte voor acties die een bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van de matiging van en de aanpassing aan de klimaatverandering. In prioritaire as 2 ligt de focus op de omzetting van duurzaamheidsacties en efficiënte omgang met hulpbronnen in het KMO/MKB. De aandacht voor duurzame economische ontwikkeling blijkt niet alleen uit het feit dat steeds meer bedrijven investeren in meer milieuvriendelijke en meer efficiënte productieprocessen, het komt bijvoorbeeld ook naar voren in de groeiende productie van hernieuwbare energie. Zo wordt er onder meer geïnvesteerd in energieprogramma's, in energiezuinige industrie- en bedrijventerreinen, slimme energienetten en circulaire economie ('cradle to cradle'-netwerken).

Om de EMR tot moderne kennis- en technologieregio te ontwikkelen dient onder meer de duurzame ontwikkeling van het KMO/MKB gestimuleerd te worden door hen te begeleiden naar een economie waarin efficiënter wordt omgegaan met hulpbronnen. De focus ligt daarbij op het KMO/MKB, omdat zij zich door hun schaalgrootte met name focussen op hun kerntaken en de kennis en middelen ontberen om maatregelen op het vlak van duurzaamheid door te voeren. Daarom is extra inzet nodig. Een uitdaging is daarbij de implementatie van duurzame maatregelen te combineren met andere maatschappelijke uitdagingen, zodat win-win-situaties ontstaan.

Duurzaamheid dient een sterkere rol te spelen in de economische ontwikkeling van het gebied, waarin zowel wordt voortgebouwd op reeds bestaande initiatieven, als dat nieuwe innovatieve duurzame concepten ruimte moeten krijgen voor ontwikkeling.

Keuze en verantwoording

Op basis van de hierboven geschetste behoeften, hebben de programmapartners in de EMR de thematische doelstelling 3 en investeringsprioriteit 3a geselecteerd:

Thematische doelstelling 3: Verbetering van het concurrentievermogen van het KMO/MKB.

► **Investeringsprioriteit 3a:** Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra.

Voorgaande analyse en keuze door de programmapartners baseert zich op:

- beleid van de partners (zoals met name opgenomen in de regeringsverklaringen/coalitieakkoorden),
- de gebiedsanalyse,
- ervaringen Interreg EMR 2007-2013,
- Marshall Plan Wallonië 2022,
- de BeNeLux-strategie van de lidstaten België en Nederland,
- de partnerschapsovereenkomsten tussen de Europese Commissie en de lidstaten,
- aansluiting op aanverwante Europese programma's (met name OP EFRO) in de partnerregio's,
- consensus onder de partners.

Aanvullend, specifiek voor Economie:

- de Slimme specialisatiestrategieën van de partnerregio's (onder diverse namen zoals 'RIS3', 'Innovationsstrategie'),
- Atlas van kansen voor Zuid-Limburg en haar grensregio's (2013),
- Internationale Economische Agenda (Limburg),
- Kennis/As Limburg,
- Kreativ Report des Wirtschaftsministerium NRW (2012),
- Strategisch Actieplan voor Limburg in het kwadraat (SALK-strategie),
- 10de Energiebericht Rheinland-Pfalz,
- Energieleitbild der Deutschsprachigen Gemeinschaft Belgiens (2014),
- studie 'Warum Innovation über Grenzen geht – Thesen für eine erhöhte Wirksamkeit der Kultur- und Kreativwirtschaft in Europa und der EMR (M. Söndermann, 2013).

Deze bronnen duiden de uitdagingen voor het programmegebied en zijn de basis voor de specifieke doelstellingen zoals opgenomen in hoofdstuk 2.

Prioritaire as 3: Sociale inclusie en opleiding

Thematische doelstelling 9: Bevordering van sociale insluiting, bestrijding van armoede en elke vorm van discriminatie

Sociale inclusie

Het streven is om alle inwoners mee te laten participeren in de maatschappij.

Helaas zijn er altijd individuen of groepen die minder kansen hebben, of in een situatie verzeild zijn geraakt waardoor zij niet mee kunnen. Denk bijvoorbeeld aan kwetsbare groepen als alleenstaande ouderen, werklozen, mensen met een lichamelijke of fysieke beperking of mensen die gediscrimineerd worden.

Doel is om ook hen volwaardig te laten participeren in de maatschappij. De uitdagingen waar de EMR nu voor staat zijn het opvangen van de verandering en vergrijzing van de samenleving, het bestrijden van armoede en het bevorderen

ren van gelijke kansen voor iedereen. Ook het verbeteren van de verbindingen tussen stad en platteland en de ontwikkeling van grensoverschrijdende oplossingen zijn belangrijk thema's.

Factoren die de maatschappelijke integratie in gevaar brengen, moeten nauwkeurig in kaart worden gebracht en hierop moeten gerichte maatregelen worden ontwikkeld die de knelpunten verminderen. Op euregionaal niveau kunnen beste praktijken worden uitgewisseld, of gezamenlijke projecten worden uitgevoerd.

Benadeelde stedelijke wijken en landelijke gebieden

Een andere uitdaging betreft het leefbaar houden van het gehele programmagebied. In de EMR bestaan verschillen in problematiek per deelgebied. Uitdaging is om benadeelde regio's, deelgebieden en wijken te laten meeprofiten van alle positieve ontwikkelingen. De middelgrote en grote steden van de regio zijn de verzamelpunten van veel maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners van de EMR. Tegelijkertijd worden deze steden geconfronteerd met maatschappelijke uitdagingen, onder andere op het gebied van sociale uitsluiting, integratie en werkloosheid. Landelijke gebieden worden daarentegen geconfronteerd met andere problematieken, zoals leegstand van woningen en het toegankelijk en bereikbaar houden van openbare en maatschappelijke voorzieningen. Samenwerking op euregionaal niveau om deze maatschappelijke problematiek aan te pakken is noodzakelijk om synergie te bereiken en onwenselijke overloopeffecten te voorkomen. Daarnaast wil de EMR blijven inzetten op het verhogen van de attractiviteit van het gebied voor specifieke doelgroepen (o.a. vaklui), door het verbeteren van de zwakke locatiefactoren.

Opleiding en onderwijs

Een goede aansluiting tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven is een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerende arbeidsmarkt, zeker wat betreft de instroom van jonge arbeidskrachten. Dat geldt voor alle kennisniveaus en voor alle vormen van onderwijs. Als gevolg van demografische ontwikkelingen ontstaat in het komende decennium in vele sectoren een gerichte personeelsbehoefte (onder andere in technische beroepen en in de zorg), waarvoor nu al maatregelen moeten worden genomen om die het hoofd te kunnen bieden.

Promotie van sectoren bij opleidingen, gerichte opstelling van curricula die passen bij de latere beroepspraktijk en het organiseren van praktijkgerichte stage-mogelijkheden zijn belangrijke opgaven voor de komende jaren. Hiervoor is actieve samenwerking tussen opleidingsinstellingen en werkgevers noodzakelijk. Een grensoverschrijdende aanpak vormt daarbij een aanvulling op bestaande regionale

strategieën door het uitwisselen van kennis en best-practices tussen regionale actoren. As 3 richt zich hierbij sterk op opleidingen en de aansluiting op het bedrijfsleven, as 4 richt zich met name op de publieke dienstverlening omtrent de grensoverschrijdende arbeidsmarkt.

Voor de werkzame beroepsbevolking is het van belang dat competenties worden onderhouden en bijgeschaafd, om te blijven voldoen aan de eisen die aan het arbeidspotentieel worden gesteld. Met de huidige snelheid van ontwikkelingen is levenslang leren (permanente educatie) op ieders niveau van toepassing. Dat geldt eveneens voor werkzoekenden, die door middel van om-, her- en bijscholing een nieuw perspectief op sociale participatie en een baan kan worden geboden.

Naast een focus op innovatie en economisch potentieel, is er vanwege het meertalige karakter van de EMR meer aandacht nodig voor taalonderwijs. Dit betreft zowel het basis- en middelbaar onderwijs als andere opleidingsniveaus. Onder meer het ontwikkelen van talenprogramma's en het erkennen van gezamenlijke diploma's spelen hier een rol. Op die wijze wordt de grensoverschrijdende werking van de arbeidsmarkt verder gefaciliteerd.

Keuze en verantwoording

Op basis van de hierboven geschetste behoeften, hebben de programmapartners in de EMR de thematische doelstelling 9 en investeringsprioriteiten 9a en a-iii geselecteerd:

Thematische doelstelling 9: Bevordering van sociale insluiting, bestrijding van armoede en elke vorm van discriminatie.

► **Investeringsprioriteit 9a:** Investerings in gezondheids- en sociale infrastructuur die bijdragen tot de nationale, regionale en lokale ontwikkeling, het verminderen van ongelijkheden wat de gezondheidsstatus betreft, het bevorderen van sociale inclusie door een betere toegankelijkheid van sociale, culturele en recreatieve diensten en de overgang van institutionele naar gemeenschapsgerichte diensten.

► **Investeringsprioriteit a-iii (ETS):** Investerings in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding op het gebied van vaardigheden en een leven lang leren door de ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke regelingen voor onderwijs, beroepsopleiding en opleiding.

Voorgaande analyse en keuze door de programmapartners baseert zich op:

- beleid van de partners (zoals met name opgenomen in de regeringsverklaringen/coalitieakkoorden),
- de gebiedsanalyse,

- ervaringen Interreg EMR 2007-2013,
- Marshall Plan Wallonië 2022,
- de BeNeLux-strategie van de lidstaten België en Nederland,
- de partnerschapsovereenkomsten tussen de Europese Commissie en de lidstaten,
- aansluiting op aanverwante Europese programma's (met name OP EFRO) in de partnerregio's,
- consensus onder de partners.

Aanvullend, specifiek voor Sociale inclusie en opleiding:

- Atlas van kansen voor Zuid-Limburg en haar grensregio's (2013),
- Eckpunktepapier Initiative zur Fachkräftesicherung in NRW,
- ESF-programma's van de partnerregio's,
- Internationale Economische Agenda (Limburg), programmaliijn 1.4,
- Kennis/As Limburg,
- Landesstrategie zur Fachkräftesicherung (Rheinland-Pfalz),
- Strategisch Actieplan voor Limburg in het kwadraat (SALK-strategie),
- Regeringsverklaring Fédération Wallonië Bruxelles 2014-2019.

Deze bronnen duiden de uitdagingen voor het programmegebied en zijn de basis voor de specifieke doelstellingen zoals opgenomen in hoofdstuk 2.

Prioritaire as 4: Territoriale ontwikkeling

Thematische doelstelling 11: Verbetering van de institutionele capaciteit van de overheid en belanghebbenden en een efficiënt openbaar bestuur door maatregelen ter versterking van de institutionele capaciteit en het verhogen van de doeltreffendheid van het openbaar bestuur en de openbare diensten in verband met de uitvoering van het EFRO, en ter ondersteuning van maatregelen in het kader van het ESF ter versterking van de institutionele capaciteit en de doeltreffendheid van het openbaar bestuur.

Doel van prioritaire as 4 Territoriale Ontwikkeling is de verbetering van de levenskwaliteit van de inwoners door het verminderen van belemmeringen die samenhangen met de grens en gemeenschappelijke territoriale strategieën. De grensoverschrijdende samenwerking in de EMR is na circa 40 jaar van samenwerking vergevorderd en de regio kenmerkt zich door nauwe onderlinge vervlechtingen. Ondanks de bereikte resultaten worden de inwoners, bedrijven en overige instellingen van de grensregio toch nog steeds dagelijks geconfronteerd met praktische verschillen in wet- en regelgeving en de uitvoering daarvan in het openbaar bestuur, bijvoorbeeld op het vlak van arbeidsmarkt.

Eveneens van invloed hierop zijn verschillen in cultuur, identiteit, geschiedenis en de ontwikkeling van de (deel)gebieden binnen een andere lidstaat. Het in kaart brengen, bediscussiëren en het uiteindelijk afbouwen van deze belemmeringen draagt wezenlijk bij aan de levenskwaliteit van de inwoners van de EMR. Op het niveau van de EMR als geheel, maar ook dichtbij de inwoners, bijvoorbeeld in de vorm van een micro-projectenfonds.

Tevens van belang is dat cohesie in de EMR alleen wordt bereikt wanneer inwoners, bedrijven en NGOs de mogelijkheid hebben elkaar te ontmoeten, elkaars cultuur en taal te begrijpen en ervaringen onderling uit te wisselen. Doel is om vooroordelen uit de wereld te helpen en de beweging over de grens te stimuleren, om de culturele diversiteit in de EMR te kunnen ervaren.

Als mogelijke onderwerpen waarop interventie kan plaatsvinden in het kader van levenskwaliteit worden genoemd:

Stimulering van de samenwerking op het niveau van openbare diensten, bijvoorbeeld op het vlak van openbare veiligheid en maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan

Hoewel nog altijd praktische problemen bestaan op het gebied van openbare veiligheid op euregionaal vlak (meestal speelt de nationale wetgeving een rol), behoort grensoverschrijdende samenwerking inmiddels tot de normale gang van zaken. Deze varieert van samenwerking en informatieuitwisseling in het kader van rampen en zware ongevallen in aangrenzende regio's tot de gezamenlijke aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit door politie- en justitiediensten.

Verdere samenwerking tussen de autoriteiten en de hulpdiensten in de EMR op het gebied van risicobeheersing en crisisbestrijding kunnen de effectiviteit en de doeltreffendheid van het veiligheidsbeleid verder vergroten. Dit is nodig, aangezien nog steeds talrijke administratieve, culturele en juridische obstakels bestaan.

Ander thema waarop samenwerking wordt gestimuleerd zijn maatregelen die een bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van klimaatverandering. In prioritaire as 4 ligt daarbij de nadruk op samenwerking tussen overheden en openbare diensten, om tot een gezamenlijke aanpak en afstemming voor de Euregio te komen.

Denk aan initiatieven in verband van 'Covenant of Mayors', die kunnen inzetten op stroomlijning van het grensoverschrijdende vervoer en efficiënter gebruik daarvan. Dit levert eveneens een bijdrage aan het bereiken van de duurzaamheidsdoelstellingen.

Arbeidsmarkt

De euregionale arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door institutionele en sociaal-culturele verschillen, die nog altijd een hindernis vormen voor verdere integratie. Daarnaast zijn ook de demografische trends van ontgroening en vergrijzing, die zich in meer of mindere mate in de EMR voordoen, niet gunstig voor een gevarieerde, grootschalige en ruimtelijk geïntegreerde arbeidsmarkt. Hierdoor kan de EMR niet optimaal profiteren van een afstemming van vraag en aanbod en een daaruit voortkomende sterkere economische groei.

Knelpunten met betrekking tot de arbeidsmarkt in de EMR zijn onder meer de versnippering van de beschikbare informatie over vacatures (voor werknemers) en beschikbaar arbeidspotentieel (voor werkgevers) over de grens, taal- en cultuurbarrières, de onvoldoende geïntegreerde arbeidsmarktbeïndeling, juridische verschillen in sociale zekerheid en belastingen en de arbeidskrachte in een aantal knelpuntsectoren. Grenspendel wordt hierdoor bemoeilijkt.

Hoewel binnen de EMR al waardevolle initiatieven zijn ondernomen om deze knelpunten aan te pakken, zijn verdere structurele inspanningen en de integratie ervan in de reguliere werking van de betrokken euregionale organisaties nodig om de euregionale arbeidsmarkt te versterken.

Ten slotte kan een beter functionerende grensoverschrijdende arbeidsmarkt een rol vervullen in geval van economische schokken die impact hebben op werkgelegenheid. Taalbarrières, verschillen in wet- en regelgeving, administratieve formaliteiten, alsmede fysieke belemmeringen moeten overwonnen worden om daadwerkelijk werk te maken van een goed functionerende en grensoverschrijdende arbeidsmarkt.

Gezondheidszorg en welzijn

Vanwege demografische en technologische ontwikkelingen staat de toegankelijkheid en de financierbaarheid van de gezondheidszorg en welzijnsvoorzieningen onder druk, met name in de grensregio. Dat stelt in het bijzonder grensgebieden voor de uitdaging om de kwaliteit en de accurate van de gezondheidsdiensten te organiseren op een wijze die leidt tot hetzelfde kwaliteitsniveau als in niet-grensgebieden. Hiervoor is actief onderling overleg en een sterke en structurele grensoverschrijdende samenwerking noodzakelijk om deze uitdaging te kunnen bewerkstelligen. De deelthema's vergrijzing, preventie (inspelend op veranderende levenspatronen), patiëntmobiliteit en zorgaanbod bieden voldoende aanknopingspunten voor een verdere ontwikkeling van publieke dienstverlening op grensoverschrijdend niveau.

De gezondheidszorg bevindt zich volop in transitie: verschillende maatschappelijke ontwikkelingen dwingen de klassieke zorgsystemen tot een fundamenteel andere benadering van zorgactiviteiten, zorgprofessionals en de patiënt. Zo leiden de vergrijzing van de bevolking, de toenemende medisch-technologische mogelijkheden (gezondheidstechnologie) en de behoefte aan preventie en behoud van autonomie van patiënten tot een andere invulling van de zorgbehoefte. Tegelijkertijd kampt de EMR met een tekort aan medisch en paramedisch personeel. Bijkomend zijn de verschillen in wet- en regelgeving. Beiden vormen hindernissen voor een vlotte grensoverschrijdende zorgverlening.

In de laatste jaren heeft gezondheidstoerisme zich ontwikkeld tot economische bedrijvigheid. Het bewustzijn van gezondheid is gegroeid, evenals de bereidheid zich actief voor de eigen gezondheid in te spannen. De hoge belasting van lichaam en geest in werkomstandigheden en familielevens, samen met een toenemende levensverwachting, stuwden de markt op. De gezondheidszorg in de EMR kan deze ontwikkeling zien als een uitdaging en deze aanpakken met grensoverschrijdende diensten.

Daarnaast kent de gezondheidszorg ook een economisch aspect, door de groeiende zorgvraag. Het veranderen en toenemen van de zorgvraag, de nood aan het ontwikkelen van een vernieuwd zorgaanbod en de toename en verandering van zorgberoepen spelen hierin een belangrijke rol.

Innovatieve toepassingen door de inzet van ICT in de zorg (domotica) kunnen een interessante oplossing zijn om zorg effectiever te organiseren en met beter resultaat aan te bieden aan zorgvragers. Op deze wijze legt het thema zorg een verbinding met het thema innovatie.

Ten slotte wil de EMR met deze prioritaire as inzetten op maatregelen ter vergroting van de attractiviteit en aantrekkingskracht van de EMR voor inwoners en bezoekers.

Als mogelijke onderwerpen waarop interventie kan plaatsvinden in het kader van attractiviteit worden genoemd:

Natuur, cultureel erfgoed en toerisme

Natuur, cultuur, toerisme en vrijetijdsaanbod zijn belangrijke factoren voor de levenskwaliteit in de grensregio. De EMR heeft een rijke cultuurhistorie en beschikt over befaamd cultureel erfgoed. De EMR telt vele gebouwen, kerken en musea van belangrijke cultuurhistorische en met actuele culturele waarde. Naast cultureel erfgoed wordt de regio ook gekenmerkt door een ecologisch en natuurlijk erfgoed, wat een belangrijke drager vormt voor het toerisme in de regio. Zo lopen er twee Europees belangrijke ecologische verbindingen dwars door de regio heen en zijn

er diverse ecologisch waardevolle nationale en grensoverschrijdende natuurparken. De toeristische attractiviteit beperkt zich echter niet alleen tot natuurparken er is ook veel zakelijk toerisme.

Daarnaast wordt de EMR gekenmerkt door attractieve binnensteden zoals in Luik, Aken, Maastricht en Hasselt. Het stimuleren van Euregionale programmering ten aanzien van cultuur en toerisme is daarbij nodig om aanbod te versterken en attractiviteit van de EMR te vergroten.

De EMR bevindt zich op het snijvlak tussen de Germaanse en de Romaanse cultuur. Door de eeuwen heen is er een grote culturele verscheidenheid ontstaan, die kenmerkend is voor de EMR. Het is van belang om deze verscheidenheid in beeld te brengen, onder de aandacht van het publiek te brengen en waar mogelijk bijvoorbeeld onderlegd met een verantwoord exploitatiemodel toegankelijk te maken voor het publiek. Door verbindingen te leggen met creatieve en innovatieve sectoren kunnen nieuwe toepassingen van ontsluiting van natuurlijk en cultureel erfgoed worden gerealiseerd.

Voordat de EMR zich tot één geïntegreerd, grensoverschrijdend gebied kan ontwikkelen, is echter meer nodig dan het wegnemen van individuele hindernissen. Territoriale ontwikkeling in de grensregio betekent dat naast grensoverschrijdende dialoog en interculturele communicatiecompetentie ook grensoverschrijdende afstemming en de ontwikkeling van gemeenschappelijke strategieën op allerlei gebieden noodzakelijk is, met duurzame en systeemrelevante samenwerking als uitgangspunt.

Na de ervaringen die zijn opgedaan en de belemmeringen die zijn weggenomen in de voorgaande programma-perioden, is nu behoefte aan een gemeenschappelijke visie, een bijbehorende strategie en concrete projecten die werkelijk leiden tot een verbetering van de levenskwaliteit van de inwoners van de EMR.

Mobiliteit

Een andere belangrijke uitdaging vanuit het perspectief van duurzaamheid is de mobiliteit in de regio. Om milieubelastende verkeersstromen waar mogelijk te reduceren is de ontsluiting van diverse delen van de EMR met collectief (openbaar) vervoer een punt van aandacht. Innovatieve vervoersconcepten zijn nodig om de bereikbaarheid van de minder centraal gelegen delen van het gebied te vergroten. Ook de ontsluiting tussen stad en platteland verdient verdere aandacht, in het bijzonder wanneer het gaat om grensoverschrijdende verbindingen. Hierbij zijn ook grensoverschrijdende kaartsystemen (ticketing) en tariefstelling van belang.

Daarnaast wil de EMR projecten kunnen stimuleren die zijn gericht op de verbetering van de onderlinge afstemming

op het terrein van ruimtelijke ordening en optimalisatie van reisinformatievoorzieningen in de EMR.

Keuze en verantwoording

Op basis van de hierboven geschetste behoeften, hebben de programmapartners in de EMR de thematische doelstelling 11 en investeringsprioriteit 1-aiv geselecteerd:

Thematische doelstelling 11: Verbetering van de institutionele capaciteit van de overheid en belanghebbenden en een efficiënt openbaar bestuur door maatregelen ter versterking van de institutionele capaciteit en het verhogen van de doeltreffendheid van het openbaar bestuur en de openbare diensten in verband met de uitvoering van het EFRO, en ter ondersteuning van maatregelen in het kader van het ESF ter versterking van de institutionele capaciteit en de doeltreffendheid van het openbaar bestuur.

► **Investeringsprioriteit 1-aiv (ETS):** Vergroting van de institutionele capaciteit van openbare besturen en belanghebbenden en een doelmatig openbaar bestuur door bevordering van juridische en administratieve samenwerking tussen burgers en instellingen.

Voorgaande analyse en keuze door de programmapartners baseert zich op:

- beleid van de partners (zoals met name opgenomen in de regeringsverklaringen/coalitieakkoorden),
- de gebiedsanalyse,
- ervaringen Interreg EMR 2007-2013,
- Marshall Plan Wallonië 2022,
- de BeNeLux-strategie van de lidstaten België en Nederland,
- de partnerschapsovereenkomsten tussen de Europese Commissie en de lidstaten,
- aansluiting op aanverwante Europese programma's (met name OP EFRO) in de partnerregio's,
- consensus onder de partners.

Aanvullend, specifiek voor Territoriale ontwikkeling:

- Atlas van kansen voor Zuid-Limburg en haar grensregio's (2013),
- Barrierefreier Tourismus in Rheinland-Pfalz,
- Eckpunkt Papier Initiative zur Fachkräftesicherung in NRW,
- Internationale Economische Agenda, programmaliijn 1.3,
- Landesstrategie zur Fachkräftesicherung (Rheinland-Pfalz),
- Onderdelen ten aanzien van arbeidsmarkt in de Slimme specialisatiestrategieën,
- Regeringsverklaring Fédération Wallonië Bruxelles 2014-2019,
- Regionale Entwicklungskonzept Ostbelgien Leben 2025,

- Strategisch Actieplan voor Limburg in het kwadraat (SALK-strategie),
- Tourismusentwicklung Ostbelgien 2025,
- Tourismusstrategie 2015 Rheinland-Pfalz.

Deze bronnen duiden de uitdagingen voor het programmegebied en zijn de basis voor de specifieke doelstellingen zoals opgenomen in hoofdstuk 2.

1.1.1 Verantwoording van de keuze van de thematische doelstellingen en bijbehorende investeringsprioriteiten

De EMR heeft vooraf de wens uitgesproken te komen tot thematische concentratie. Dat betekent dat uit de lijst van elf thematische doelstellingen keuzes moeten worden gemaakt. Verordening (EU) Nr. 1299/2013 stelt dat 80% van het totale budget moet worden geconcentreerd op maximaal vier thematische doelstellingen.

Op basis van de hierboven geschetste behoeften, hebben de programmapartners in de EMR de volgende vier thematische doelstellingen geselecteerd, met daaronder vijf investeringsprioriteiten:

Prioritaire As 1: Innovatie 2020

Thematische doelstelling 1: Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie.

► **Investeringsprioriteit 1b:** Bevordering van bedrijfsinvestering in innovatie en onderzoek, en de ontwikkeling van koppelingen en synergiën tussen bedrijven, O&O-centra en hoger onderwijs, en met name de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie en toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie; ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie in sleutel technologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën.

Prioritaire As 2: Economie 2020

Thematische doelstelling 3: Verbetering van het concurrentievermogen van het MKB

► **Investeringsprioriteit 3a:** Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra.

Prioritaire As 3: Sociale inclusie en opleiding

Thematische doelstelling 9: Bevordering van sociale insluiting, bestrijding van armoede en elke vorm van discriminatie.

► **Investeringsprioriteit 9a:** Investerings in gezondheids- en sociale infrastructuur die bijdragen tot de nationale, regionale en lokale ontwikkeling, het verminderen van ongelijkheden wat de gezondheidsstatus betreft, het bevorderen van sociale inclusie door een betere toegankelijkheid van sociale, culturele en recreatieve diensten en de overgang van institutionele naar gemeenschapsgerichte diensten.

► **Investeringsprioriteit 10b:** Investerings in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding op het gebied van vaardigheden en een leven lang leren door ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke regelingen voor onderwijs, beroepsopleiding en opleiding.

Prioritaire As 4: Territoriale ontwikkeling

Thematische doelstelling 11: Verbetering van de institutionele capaciteit van de overheid en belanghebbenden en een efficiënt openbaar bestuur door maatregelen ter versterking van de institutionele capaciteit en het verhogen van de doeltreffendheid van het openbaar bestuur en de openbare diensten in verband met de uitvoering van het EFRO, en ter ondersteuning van maatregelen in het kader van het ESF ter versterking van de institutionele capaciteit en de doeltreffendheid van het openbaar bestuur.

► **Investeringsprioriteit 11b:** Vergroting van de institutionele capaciteit van openbare besturen en belanghebbenden en een doelmatig openbaar bestuur door bevordering van juridische en administratieve samenwerking tussen burgers en instellingen.

Tabel 1 onderbouwt per thematische doelstelling én per investeringsprioriteit waarom deze van belang is voor het SP.

Tabel 1: Motivering van de keuze van thematische doelstellingen en investeringsprioriteiten

Gekozen thematische doelstelling: 01 – Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	
Gekozen investeringsprioriteit	Motivering van de keuze
1b – Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergieën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in producten dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën.	<ul style="list-style-type: none"> • Doelstelling aandeel BBP dat wordt geïnvesteerd in O&O verhogen: 3% (B + D) en 2,5% (NL), uit position papers en nationale hervormingsprogramma (NHP). Belang van versterken van kansrijke sectoren zoals deze zijn geïdentificeerd in de slimme specialisatiestrategieën en crossovers. • EU beveelt versnelling van overgang naar een meer kennisintensieve economie aan. Europa uit als punten van zorg de lage private O&O-uitgaven van het bedrijfsleven en beschikbaarheid van financiering voor risicovolle innovatieprojecten. • Innovatie Unie daagt de lidstaten uit in het O&I-beleid meer nadruk te leggen op het zoeken van innovatieve oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen in samenwerking tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen (valorisatie). • De EU vraagt in position papers aandacht voor stimuleren van de band tussen wetenschap en bedrijfsleven (NL), voor stimulans aan de concurrentie in de retail sector (B) en voor stimulering van de O&I-investeringen in ondernemingen (D).
Gekozen thematische doelstelling: 03 – Vergroting van de concurrentiekracht van kleine en middelgrote ondernemingen, alsmede van de landbouwsector (voor het Elfpo) en van de visserij- en aquacultuursector (voor het EFMZV)	
Gekozen investeringsprioriteit	Motivering van de keuze
3a – Bevordering van ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door de oprichting van nieuwe bedrijven – onder meer via starterscentra – aan te moedigen.	<ul style="list-style-type: none"> • Concurrentievermogen van ondernemingen staat onder druk in alle lidstaten. Streven naar nieuwe product-markt-combinaties en stimulering van samenwerking tussen MKB/KMO's. • Stimulering van het ondernemerspotentieel en -geest specifiek in het MKB/KMO's (Small Business Act) om te komen tot een krachtig en bloeiend MKB/KMO in de EMR. • Versterking van het ondernemersklimaat en de exportgerichtheid komt prioritair naar voren zowel in de EU als in de beleidsdocumenten van de partners. • Betrokkenheid MKB/KMO's bij zoeken naar nieuwe toepassingen voor hulpbronefficiëntie blijft achter (Flash Eurobarometer Enquête 2012). • Doelstelling verminderen van energieverbruik door nastreven van minstens 20% meer energie-efficiëntie: nationale doelstelling NL 16%, België 18% en Duitsland 20%. • Duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen (circulaire economie) en vergroting van energie-efficiëntie komen prioritair naar voren zowel in de EU als de nationale position papers.

Gekozen thematische doelstelling:

09 – Bevordering van sociale inclusie, bestrijding van armoede en iedere vorm van discriminatie

Gekozen investeringsprioriteit

9a – Het investeren in de gezondheids- en sociale infrastructuur dat bijdraagt tot de nationale, regionale en lokale ontwikkeling, het verminderen van ongelijkheden wat de gezondheidsstatus betreft, het bevorderen van sociale insluiting door een betere toegankelijkheid van sociale, culturele en recreatieve diensten en de overgang van institutionele naar gemeenschapsgerichte diensten

Motivering van de keuze

- Urgentie van dit thema blijkt uit partnerschapsovereenkomsten B en D en uit par. 2.8.2 van de socio-economische analyse.
- Europa 2020-strategie richt zich met ‘inclusieve groei’ sterk op:
  - Bevordering van actieve inclusie van kwetsbare groepen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld minderheden.
  - Vermindering van het risico op armoede en van sociale uitsluiting (ondanks werk).
- Gelijke kansen voor jongeren in het bijzonder in het tegengaan van jeugdwerkloosheid.

Gekozen thematische doelstelling:

10 – Investering in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding voor vaardigheden en een leven lang leren

Gekozen investeringsprioriteit

10b – Investeren in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding voor vaardigheden en een leven lang leren door de ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke regelingen voor onderwijs, beroepsopleiding en opleiding (ETC-CB)

Motivering van de keuze

- Kwaliteit van opleidingssysteem moet gelijke tred houden met uitdagingen Innovatie Unie.
- Opleiding is een essentieel element ter verbetering en ter versterking van het concurrentievermogen in de EMR en is op lange termijn een garantie voor ontplooiing, culturele identiteit, levenskwaliteit en kansengelijkheid (zie p. 27+28 socio-economische analyse).
- Opleidingen moeten aansluiten bij de competenties die de ondernemingen vragen.
- De grensoverschrijdende tewerkstelling bevorderen en de kennis van de buurtalen verbeteren dankzij het stimuleren van onderwijs- en uitwisselingsinitiatieven.
- Betere afstemming van het aanbod van technisch- en beroeps-onderwijs op vraag van de arbeidsmarkt.
- Stimuleren van leven lang leren voor alle leeftijdscategorieën om mee te kunnen met de eisen die de grensoverschrijdende arbeidsmarkt stelt (position paper EU).

Gekozen thematische doelstelling:

11 – Vergroting van de institutionele capaciteit van overheidsinstanties en belanghebbenden en doelmatig openbaar bestuur

Gekozen investeringsprioriteit

11b – Bevordering van juridische en administratieve samenwerking en samenwerking tussen burgers en instellingen (regelingen voor grensoverschrijdend(e) onderwijs, beroepsopleiding en opleiding)

Motivering van de keuze

- Verslag ADR 20 jaren binnenlandse markt en kansatlas NL: grenzen belemmeren harmonieuze ontwikkeling (artikel 174 VwEU) en dagelijks leven van de inwoners van de EMR
- Institutionele capaciteit overheden versterken om belemmeringen te overwinnen
- Welzijn van inwoners belangrijke randvoorwaarde voor economische groei en innovatie. Investeren in welzijn en levenskwaliteit van inwoners en attractiviteit van de regio blijven belangrijke uitdagingen voor de EMR.
- Doel verhoging participatie leeftijdscategorie 20-64 jaar: 77% (D) 73,2% (B) 80% (NL)
- Europees kerninitiatief 'Nieuwe vaardigheden voor nieuwe banen': scheppen nieuwe banen en arbeidsmobiliteit via aanwerving van nieuwe competenties (EU position paper)
- Knelpunten arbeidsmobiliteit: tekort technisch geschoold personeel (mede door vergrijzing) en sluiting grote werkgevers
- Kansen grensoverschrijdende ontsluiting vacatures, beschikbaarheid opleidingen

1.2 Motivering van de financiële toewijzing

De raming en verdeling van de middelen moet nog nader worden bepaald, maar zal aansluiten op de interventielogica, prioriteitsassen en thematische doelstellingen binnen het SP.

De verdeling van de EU middelen over de prioritaire assen is gebaseerd op de interventielogica en de invulling van het SP. Aanvullend is voor de verdeling aandacht besteed aan:

- Absorptievermogen: analyse of binnen de programma-periode en voor de beoogde activiteiten voldoende initiatief verwacht kan worden;
- Impact: analyse of de beoogde investeringen corresponderen bij de doelstellingen die het SP wil bereiken;
- Activering van cofinanciering: inzet van cofinanciering in combinatie met de EFRO-middelen. Naast middelen van overheden en kennisinstellingen wordt expliciet aandacht besteed aan de wijze waarop private investeringen kunnen worden uitgelokt;
- Afstemming op andere (regionale) programma's: aansluiting op programmering van middelen in Europese programma's als EFRO, ESF en ELFPO.

Zie tabel C Thematische doelstellingen, investeringsprioriteiten en de EFRO-bijdrage in annex 'Tabellen waarnaar verwezen wordt in de tekst'.

Deze verdeling is tot stand gekomen op basis van de volgende punten:

- de duiding van noden en kansen in de gebiedsanalyse,
- de benutting van het Interreg-programma EMR 2007-2013 (waar mogelijk qua gekozen thema's),
- evenwichtige benadering van innovatie en duurzaamheid in aansluiting op de position papers van de Europese Commissie voor België, Nederland en Duitsland,
- conform de position papers van de Europese Commissie is gezocht naar een evenwichtige balans tussen innovatie en duurzaamheid doorheen de verschillende assen van het programma,
- in de EU2020-strategie wordt slimme groei en innovatie als een belangrijke voorwaarde beschouwd voor duurzame en inclusieve groei. Het Interreg-programma volgt deze visie en zet daarom het grootste gedeelte van het programmabudget in op de as 1 innovatie en haar thematische doelstelling 1b,
- overigens ligt ook binnen de as 2 Economie en de investeringsprioriteit 3a een duidelijke focus op innovatieve acties en ondersteuning om het ondernemerschap in

- het algemeen te bevorderen. Binnen de as 4 Territoriale ontwikkeling is bovendien ruimte voor het nemen van innovatie maatregelen binnen bijvoorbeeld de toeristische of culturele sector,
- een beperkter budget wordt toegewezen aan de as 3 Sociale inclusie en opleiding, met de bedoeling om additionele maatregelen te nemen op vlak van opleiding en sociale integratie. Dit zijn voorwaarden die moeten ingevuld zijn om de competentie van de werknemers en vervolgens het concurrentievermogen van de bedrijven te verhogen,
  - overeenstemming tussen de programmapartners,
  - Technische Bijstand conform maximum uit de regelgeving.

Tabel 2: Overzicht van de investeringsstrategie van het samenwerkingsprogramma

Prioritaire as	EFRO-steun (EUR)	Aandeel van de totale steun van de Unie voor het samenwerkingsprogramma (per fonds)	Resultaatindicatoren die overeenkomen met de specifieke indicator
1	33.000.000,00	EFRO: 34,37% ENI (indien van toepassing): 0,00% IPA (indien van toepassing): 0,00%	[RI1, RI2]

Thematische doelstelling/Investeringsprioriteit/Specifieke doelstelling

- 01 – Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie
- 1b – Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergiën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën.
- 1.1 – Stijging van het percentage KMO/MKB dat innovaties introduceert.
- 1.2 – Verhoging van verbanden en synergiën tussen ondernemingen, O&I centra en het hoger onderwijs.

Prioritaire as	EFRO-steun (EUR)	Aandeel van de totale steun van de Unie voor het samenwerkingsprogramma (per fonds)	Resultaatindicatoren die overeenkomen met de specifieke indicator
2	20.000.000,00	EFRO: 20,83% ENI (indien van toepassing): 0,00% IPA (indien van toepassing): 0,00%	[RI3, RI4]

Thematische doelstelling/Investeringsprioriteit/Specifieke doelstelling

- 03 – Vergroting van de concurrentiekracht van kleine en middelgrote ondernemingen, alsmede van de landbouwsector (voor het Elfpo) en van de visserij- en aquacultuursector (voor het EFMZV)
- 3a – Bevordering van ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door de oprichting van nieuwe bedrijven – onder meer via starterscentra – aan te moedigen
- 2.1 – Vergroting van het concurrentievermogen in het MKB/KMO.
- 2.2 – Meer efficiënte omgang met hulpbronnen in het MKB/KMO.

Prioritaire as	EFRO-steun (EUR)	Aandeel van de totale steun van de Unie voor het samenwerkingsprogramma (per fonds)	Resultaatindicatoren die overeenkomen met de specifieke indicator
3	19.440.250,00	EFRO: 20,25% ENI (indien van toepassing): 0,00% IPA (indien van toepassing): 0,00%	[RI5, RI6]

Thematische doelstelling/Investeringsprioriteit/Specifieke doelstelling

- 09 – Bevordering van sociale inclusie, bestrijding van armoede en iedere vorm van discriminatie
- 9a – Het investeren in de gezondheids- en sociale infrastructuur dat bijdraagt tot de nationale, regionale en lokale ontwikkeling, het verminderen van ongelijkheden wat de gezondheidsstatus betreft, het bevorderen van sociale insluiting door een betere toegankelijkheid van sociale, culturele en recreatieve diensten en de overgang van institutionele naar gemeenschapsgerichte diensten
- 3.1 – Verhoging van de sociale integratie van kwetsbare groepen.
- 10 – Investering in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding voor vaardigheden en een leven lang leren
- 10b – Investeren in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding voor vaardigheden en een leven lang leren door: ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke regelingen voor onderwijs, beroepsopleiding en opleiding (ETC-CB)
- 3.2 – Verbetering van de aansluiting van het grensoverschrijdende opleidingssysteem op de arbeidsmarkt

Prioritaire as	EFRO-steun (EUR)	Aandeel van de totale steun van de Unie voor het samenwerkingsprogramma (per fonds)	Resultaatindicatoren die overeenkomen met de specifieke indicator
4	17.800.000,00	EFRO: 18,54% ENI (indien van toepassing): 0,00% IPA (indien van toepassing): 0,00%	[RI7, RI8]

Thematische doelstelling/Investeringsprioriteit/Specifieke doelstelling

- 11 – Vergroting van de institutionele capaciteit van overheidsinstanties en belanghebbenden en doelmatig openbaar bestuur
- 11b – Bevordering van juridische en administratieve samenwerking en samenwerking tussen burgers en instellingen (regelingen voor grensoverschrijdend(e) onderwijs, beroepsopleiding en opleiding)
- 4.1 – Vermindering van de belemmerende werking van de grens voor inwoners en instellingen.
- 4.2 – De EMR wil inzetten op de verhoging van het aantal bezoekers en toeristen voor de regio en verlenging van de verblijfsduur. Het gaat hierbij onder andere om de verhoging van het aantal bezoeken aan bezienswaardige plekken en toeristische en culturele instellingen. Om het toeristisch aanbod beter te ontsluiten wordt het gebruik van openbaar vervoer gefaciliteerd.

Prioritaire as	EFRO-steun (EUR)	Aandeel van de totale steun van de Unie voor het samenwerkingsprogramma (per fonds)	Resultaatindicatoren die overeenkomen met de specifieke indicator
5	5.760.000,00	EFRO: 6,00% ENI (indien van toepassing): 0,00% IPA (indien van toepassing): 0,00%	[RI9]

Thematische doelstelling/Investeringsprioriteit/Specifieke doelstelling

TB – Verantwoorde en efficiënte uitvoering van het Interreg V-A-programma Euregio Maas-Rijn

2

Prioritaire assen

2.1 Prioritaire as 1 – Innovatie 2020

- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd

2.1.1 Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één thematische doelstelling betreft

Niet van toepassing

2.1.2 Fonds en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie

Fonds	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)
ERDF	Tot.

2.1.3 Investeringsprioriteit 1b – Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergiën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheids-

diensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën

2.1.4 Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

Specifieke doelstelling 1.1 – stijging van het percentage KMO/MKB dat innovaties introduceert.

Verwachte resultaten:

Stimulering van onderzoek en ontwikkeling zijn essentieel voor de economische ontwikkeling van de EMR. Een sterk innovatievermogen is nodig om de Europese doelstelling van slimme groei om te zetten in de EMR, ter versterking van de concurrentiepositie. Open innovatie waarin (grote) bedrijven en onderzoeksinstituten aanwezige R&D-kennis ook beschikbaar stellen voor product- en procesinnovaties door derden, vormt een belangrijk aandachtspunt.

Valorisatie van kennis wordt gestimuleerd door samenwerking te bevorderen tussen bedrijven en kennisinstellingen onderling en met elkaar. Het SP steunt daadwerkelijke ontwikkelprojecten van ondernemingen, die zijn gericht op innovatie van nieuwe producten/ processen. Dit leidt tot meer valorisatie van kennis door innovatie van nieuwe producten en diensten en versterkt zo het bedrijfsleven in de EMR.

Tabel 3: Programma-specifieke resultaatindicatoren (per specifieke doelstelling)

Specifieke doelstelling 1.1 – Stijging van het percentage KMO/MKB dat innovaties introduceert.							
ID	Indicator	Meet-eenheid	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
R11	Percentage KMO/MKB dat product- of procesinnovaties introduceert	Percentage	67,00	2013	70,00	Regional Innovation Survey (Eurostat)	Tweejaarlijks
RI2	Aandeel bedrijven van het totaal aantal innovatieve bedrijven dat samenwerkt met bedrijven en kennisinstellingen	Percentage	45,00	2013	47,00	CBS/ Eurostat	Tweejaarlijks

Specifieke doelstelling 1.2 – verhoging van verbanden en synergiën tussen ondernemingen, O&I centra en het hoger onderwijs.

Verwachte resultaten:

De EMR heeft binnen haar grenzen vele bedrijven, die door samenwerking met elkaar en met complementaire kennis- en technologie-instituten een sterk grensoverschrijdend cluster vormen. De verschillende deelregio's hierbinnen beschikken over complementaire universiteiten en/of hoger onderwijsinstellingen en een grote diversiteit van kenniswerkers. Daarmee biedt de EMR een krachtig potentieel voor de (door)ontwikkeling van de kenniseconomie.

Het programma richt zich op de dimensies van innovatie die gelegen zijn bij initiatieven in het bedrijfsleven. Innovatieve interdisciplinaire projecten in (publiek-private) samenwerking zijn het meest effectief in relatie tot het versterken van de economische structuur in de EMR. Deze investeringsprioriteit zet in het bijzonder in op 'technologietransfer' van O&I-centra naar het KMO/MKB en de ontwikkeling van innovatieve euregionale economische clusters. Met het bevorderen van samenwerking tussen technologische onderzoekscentra en het KMO/MKB wordt de vergroting van de innovatiekracht binnen het KMO/MKB beoogd.

2.1.5 In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen (per investeringsprioriteit)

2.1.5.1 Een beschrijving van het soort en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigen

Activiteiten /projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 1.1

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- ondersteunen van innovaties gericht op nieuwe producten, processen, technologieën en diensten;
- het stimuleren van afstemming tussen actoren uit de onderzoeksweld (zowel tussen disciplines als tussen onderzoeksinstituten) door deze te bewegen tot het doen van een aanbod tot overdracht tussen de onderzoeksweld en het innovatieve bedrijfsleven.

Doelgroep

Voor deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigen te noemen:

- Bedrijfsleven, in het bijzonder MKB/KMO
- Kennisinstellingen

Activiteiten /projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 1.2

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- het verder onderbrengen van actoren en voorzieningen in een grensoverschrijdend netwerk, waardoor gezamenlijk gebruik van menselijke, intellectuele en materiële middelen mogelijk is;
- het ontwikkelen van grensoverschrijdende expertisecentra (onderzoekscentra/ondernemingen/hoger onderwijs, enz.) onder andere door gebruik te maken van de kenniscentra en innovatieclusters;
- het bevorderen van een marktgerichte samenwerking tussen onderzoekscentra en ondernemingen onderling en met elkaar door het ontwikkelen van innovatietrajecten en/of nieuwe producten/diensten/ toepassingen/product-markt-combinaties;
- uitwisselen van ervaringen en kennis om het netwerk tussen universitaire en hogere onderwijsinstellingen en ziekenhuizen te bevorderen;
- het verbeteren van de mogelijkheden van de universiteiten en hogescholen om buitenlandse talenten aan te trekken en van informatie te voorzien;
- clustering van competenties in de opkomende sectoren;
- ontwikkeling van een innovatieprijs voor de EMR.

Doelgroep

Voor deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigen te noemen:

- Bedrijfsleven, in het bijzonder MKB/KMO
- Kennisinstellingen (universiteiten, ...)
- Intermediaire organisaties, waaronder ook competentiecentra
- Ontwikkelingsmaatschappijen
- Semipublieke instellingen die innoveren

2.1.5.2 Leidende beginselen voor het selecteren van concrete acties

Ontvankelijkheidscriteria

Voor alle prioriteiten gelden de volgende ontvankelijkheidscriteria:

- een project beantwoordt aan de thematische doelstelling, de investeringsprioriteit en de specifieke doelstelling.
- het project draagt bij tot het behalen van de resultaten van het programma en voorziet daartoe in een bijdrage aan een relevante resultaatindicator.

- het doelpubliek van een project is duidelijk omschreven.
  - de outputindicatoren van een project zijn duidelijk kwantificeerbaar.
  - gemachtigde aanvragers zijn organisaties met rechts-persoonlijkheid.
  - gemachtigde aanvragers hebben de capaciteit om hun project goed te beheren (solvabel, in staat om voor te financieren, etc).
  - het project moet een duidelijk en structureel grensoverschrijdend karakter hebben, dat wil zeggen de effecten van het project moeten voelbaar zijn aan weerskanten van de grens/grenzen.
  - het grensoverschrijdend karakter moet tot uiting komen in:
    - een grensoverschrijdend partnerschap (partners van ten minste twee verschillende lidstaten of van een grensoverschrijdend orgaan zoals bijvoorbeeld een EGTS). In specifieke gevallen waar slechts één lidstaat betrokken is, dienen de effecten van het project een evidente weerslag te hebben aan de andere kant van de grens,
    - de inhoud,
    - organisatorische middelen,
    - financiële middelen.
  - de kosten zijn in overeenstemming met de subsidiabiliteitsvereisten.
- het project levert een duidelijke euregionale meerwaarde.
  - het project betreft een nieuw innovatief initiatief.
  - indien het project aanhaakt bij bestaande initiatieven (programma's of projecten), moeten de meerwaarde en het innovatieve karakter van het voorgestelde project aangetoond worden.
  - de kosten van het project moeten in verhouding zijn met de verwachte resultaten (efficiëntie kosten/resultaat), value for money.

2.1.5.3 Gepland gebruik van financieringsinstrumenten (in voorkomend geval)

Het gebruik van financiële instrumenten is niet voorzien bij de start van het programma. Mocht het gebruik van financiële instrumenten tijdens de uitvoeringsperiode naar mening van het Comité van Toezicht alsnog relevant worden, dan zal de beslissing door het Comité van Toezicht daaromtrent te zijner tijd mede worden gebaseerd op een ex ante beoordeling.

2.1.5.4 Gepland gebruik van grote projecten (in voorkomend geval)

De EMR beoogt geen gebruik te maken van majeure projecten.

Selectiecriteria

- het project draagt bij aan de doelstellingen van prioriteit 1.
- waar steun vanuit de fondsen wordt verleend aan een grote onderneming, verzekert de BA zich ervan dat de bijdrage vanuit de fondsen niet resulteert in een substantieel verlies aan werkgelegenheid elders in de EU.

De volgende selectiecriteria zijn van toepassing op alle prioriteiten:

- een project is niet strijdig met de volgende horizontale doelstellingen (duurzame ontwikkeling, milieubeheer, versterking van de arbeidsmarkt, gelijkheid van kansen).
- de doelstelling van een project is duidelijk en kwantificeerbaar.
- de activiteiten van een project zijn nauwkeurig beschreven.
- de partners van een project houden zich aan een precieze en realistische planning voor de uitvoering van activiteiten.
- de verdeling van de projectactiviteiten tussen de projectpartners is duidelijk omschreven.
- de leadpartner heeft de capaciteiten om een grensoverschrijdend samenwerkingsproject te coördineren (o.a. ervaring).
- de resultaten van het project zouden niet behaald kunnen worden zonder de samenwerking tussen de partners.

2.1.5.5 Outputindicatoren (per investeringsprioriteit)

Tabel 4: Gemeenschappelijke en programma-specifieke outputindicatoren

Investeringsprioriteit: 1b – Bevordering van de bedrijfsinvesteringen in O&I, de ontwikkeling van koppelingen en synergiën tussen ondernemingen, centra voor onderzoek en ontwikkeling, en het hoger onderwijs, met name het bevorderen van investeringen in product- en dienstenontwikkeling, overdracht van technologie, sociale innovatie, eco-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, stimulering van de vraag, netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie, en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, in het bijzonder in ontsluitingstechnologieën en verspreiding van universeel inzetbare technologieën

ID	Indicator	Meet-eenheid	Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Frequentie verslaggeving
CO01	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat steun ontvangt	Onder-nemingen	250,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO02	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat steun ontvangt	Onder-nemingen	80,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO04	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt	Onder-nemingen	170,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO06	Productieve investering: Particuliere investeringen die zijn afgestemd op overheidssteun voor ondernemingen (subsidies)	EUR	6.000.000,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO26	Onderzoek, innovatie: Aantal ondernemingen dat samenwerkt met onderzoeksinstellingen	Onder-nemingen	25,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO27	Onderzoek, innovatie: Particuliere investeringen die gelijke tred houden met overheidssteun voor innovatie of O&O-projecten	EUR	5.625.000,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO28	Onderzoek, innovatie: Aantal ondersteunde ondernemingen om nieuw op de markt komende producten te introduceren	Onder-nemingen	30,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO29	Onderzoek, innovatie: Aantal ondersteunde ondernemingen om voor het bedrijf nieuwe producten te introduceren	Onder-nemingen	30,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
CO41	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat deelneemt aan grensoverschrijdende, transnationale of interregionale onderzoeksprojecten	Onder-nemingen	25,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks

ID	Indicator	Meet-eenheid	Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Frequentie verslaggeving
CO42	Productieve investering: Aantal onderzoeksinstellingen dat deelneemt aan grensoverschrijdende, transnationale of interregionale onderzoeksprojecten	Organisaties	20,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
PSI10	Aantal ondersteunde innovatiegerichte samenwerkingstrajecten tussen bedrijven en kennisinstellingen	Aantal	40,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks
PSI9	Aantal ondersteunde innovatiegerichte samenwerkingstrajecten tussen bedrijven	Aantal	20,00	Eigen registratie op basis van opgave begunstigden	Jaarlijks

2.1.6 Prestatiekader

Tabel 5: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as 1: Innovatie 2020							
ID	Soort Indicator	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meet-eenheid*	Mijlpaal voor 2018	Uiteindelijke Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Toelichting betreffende de relevantie van de indicator*
CO41	O	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat deelneemt aan grensoverschrijdende, transnationale of interregionale onderzoeksprojecten	Ondernemingen	0	25,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Prioritaire as 1 is gericht op innovatie door bedrijven en kennisinstellingen. Deze indicator dekt met de bedrijven het grootste deel van de deelnemende partijen in grensoverschrijdende onderzoeksprojecten. Het betreft het aantal ondernemingen dat deelneemt in grensoverschrijdende onderzoeksprojecten in voltooide projecten.
PII.1	I	Aantal ondernemingen dat deelneemt in grensoverschrijdende onderzoeksprojecten	Aantal	5	25,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Prioritaire as 1 is gericht op innovatie door bedrijven en kennisinstellingen. Deze indicator dekt, met de bedrijven het grootste deel van de deelnemende partijen in grensoverschrijdende onderzoeksprojecten. Het betreft het aantal ondernemingen dat deelneemt in grensoverschrijdende onderzoeksprojecten in gestarte projecten.
PI 1.2	F	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden, zoals opgenomen in betaalaanvragen aan de Europese Commissie	Euro	5.752.588,00	47.142.857,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Indicator geeft goede uiting aan voortgang van programma en aan multiplier Mijlpaal gebaseerd op jaartranches 2014 + 2015 (die conform 'N+3' eind 2018 moeten zijn benut), gedeeld door interventiepercentage as 1 (0,7). Hiermee wordt de 'vertaling' berekend van de jaartranches (enkel in EFRO) en deze SFC-indicator (in TSK).

* Waar van toepassing

Aanvullende kwalitatieve informatie over de vaststelling van het prestatiekader

Niet van toepassing.

2.1.7 Categorieën steunverlening

Categorieën steunverlening die overeenkomen met de inhoud van de prioritaire as op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en een indicatieve uitsplitsing van de steun van de Unie.

Tabellen 6-9: Categorieën steunverlening

Tabel 6: Dimensie 1 Steunverleningsgebied

Prioritaire as 1: Innovatie 2020	
Code	Bedrag in EUR
056. Investerings in infrastructuur, capaciteit en uitrusting in kmo's, direct gekoppeld aan onderzoeks- en innovatieactiviteiten	4.800.000,00
057. Investerings in infrastructuur, capaciteit en uitrusting in grote bedrijven, direct gekoppeld aan onderzoeks- en innovatieactiviteiten	4.800.000,00
062. Technologieoverdracht en samenwerking tussen universiteiten en bedrijven, vooral voor kmo's	3.240.000,00
063. Clusterondersteuning en zakelijke netwerken, vooral voor kmo's	5.760.000,00
064. Onderzoeks- en innovatieprocessen in kmo's (inclusief voucherregelingen, proces-, ontwerp-, service- en sociale innovatie)	5.760.000,00
065. Infrastructuur voor onderzoek en innovatie, overdracht van technologie en samenwerking in ondernemingen die zich toeleggen op de koolstofarme economie en op weerbaarheid tegen de klimaatverandering	4.800.000,00
069. Steun voor milieuvriendelijke productieprocessen en efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	3.840.000,00

Tabel 7: Dimensie 2 Financieringsvorm

Prioritaire as 1: Innovatie 2020	
Code	Bedrag in EUR
01. Niet-terugvorderbare subsidie	33.000.000,00

Tabel 8: Dimensie 3 Soort grondgebied

Prioritaire as 1: Innovatie 2020	
Code	Bedrag in EUR
01. Grote stedelijke gebieden (dichtbevolkt > 50 000 inwoners)	28.000.000,00
02. Kleine stedelijke gebieden (middelhoge bevolkingsdichtheid > 5 000 inwoners)	4.000.000,00
03. Plattelandsgebieden (dunbevolkt)	1.000.000,00

Tabel 9: Dimensie 6 Territoriale verwezenlijgingsmechanismen

Prioritaire as 1: Innovatie 2020	
Code	Bedrag in EUR
07. Niet van toepassing	33.000.000,00

2.1.8 Een samenvatting van het geplande gebruik van de technische bijstand, zo nodig met inbegrip van maatregelen om de administratieve capaciteit te versterken van de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer van en de controle op de programma's en begunstigden en, zo nodig, maatregelen voor het vergroten van de administratieve capaciteit van relevante partners met het oog op hun deelneming aan de uitvoering van de programma's (in voorkomend geval)

Niet van toepassing.

2.2 Prioritaire as 2 – Economie 2020

- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd

2.2.1 Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één thematische doelstelling betreft (waar van toepassing)

Niet van toepassing.

2.2.2 Fonds en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie

Fonds	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)
ERDF	Tot

2.2.3 Investeringsprioriteit 3a – Bevordering van ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door de oprichting van nieuwe bedrijven – onder meer via starterscentra – aan te moedigen.

2.2.4 Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

Specifieke doelstelling 2.1 – Vergroting van het concurrentievermogen in het MKB/KMO

Verwachte resultaten:

Bestaande ondernemers stimuleren om zich te richten op vernieuwing en verbetering van hun ondernemerschap en daarnaast nieuwe starters stimuleren om een onderneming te starten, in beide gevallen specifiek in het MKB/KMO. Ondernemerschap moet hierbij worden gezien in het perspectief van de euregionale economie en de versterking van de grensoverschrijdende dimensie daarvan. Het programma zet in op het aanmoedigen en stimuleren van nieuwe bedrijvigheid en op het aanjagen en uitwisselen van nieuwe ideeën, waardoor nieuwe toepassingen, processen, diensten et cetera kunnen ontstaan, met nieuw ondernemerschap tot gevolg. Juist op het scheidsvlak van sectoren liggen kansen voor nieuw ondernemerschap.

Specifieke doelstelling 2.2 – Meer efficiënte omgang met hulpbronnen in het MKB/KMO

Verwachte resultaten:

Duurzaam gebruik van hulpbronnen vormt een belangrijke voorwaarde voor het behouden en versterken van bedrijvigheid. Innovatieve technieken en productiemethoden kunnen hulpbronefficiëntie bevorderen, wat bijdraagt aan het verwezenlijken van de duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen.

Het programma wil investeringen bevorderen in eerste toepassing bij bedrijven van innovatieve technologieën die de omgang met hulpbronnen meer efficiënt maken.

Het programma zet daarom in op stimulering, op sensibilisering en op demonstratie. Activiteiten waarmee de bekendheid met technieken en de toepassingsmogelijkheden toeneemt, om daarmee de bereidheid tot investeringen in uitrol van de technieken te verhogen. Daarmee wordt ook de toepassing van nieuw ontwikkelde technieken gestimuleerd. Door het stimuleren van investeringen op dit vlak, neemt de efficiëntie van bedrijfs- en productieprocessen in de omgang met hulpbronnen toe.

Tabel 10: Programma-specifieke resultaatindicatoren (per specifieke doelstelling)

Specifieke doelstelling 2.1 – Vergroting van het concurrentievermogen in het MKB/KMO.							
ID	Indicator	Meet-eenheid	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
RI3	Percentage startende ondernemingen ten opzichte van het totaal aantal ondernemingen	Percentage	9,61	2014	10, 10	CBS, BEstat, Regionalstatistik.de	Jaarlijks
Specifieke doelstelling 2.2 – Meer efficiënte omgang met hulpbronnen in het MKB/KMO.							
ID	Indicator	Meet-eenheid	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
RI4	Grondstof-productiviteit	Euro's/kg	2,01	2014	2,10	Euro stat	Tweejaarlijks

2.2.5 In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen (per investeringsprioriteit)

2.2.5.1 Een beschrijving van het soort en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Activiteiten /projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 2.1

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- het adviseren en begeleiden van ondernemingen met betrekking tot hun marktpotentieel aan de andere kant van de grens, met name door het benutten en creëren van gemeenschappelijke grensoverschrijdende instrumenten;
- het op grensoverschrijdende wijze adviseren en begeleiden van ondernemers bij het zoeken naar financieringsmogelijkheden en bij het zelf genereren van werk;
- het steunen van gezamenlijke grensoverschrijdende initiatieven op het gebied van duurzame organisatie en duurzaam beheer van economische zones;
- verkenningen naar haalbaarheid en nieuwe productmarkt-combinaties bij samenwerkende MKB/KMO's;
- het bevorderen van de ontwikkeling van nieuwe businessmodellen en nieuwe toepassingen, die uitgaan van

de culturele en creatieve, de circulaire en de functionele economie en eco-design;

- productontwikkeling en valorisatie ter versterking van toerisme;
- ondernemingen ontvankelijk maken voor strategische intelligentie;
- het stimuleren van grensoverschrijdende technologie-overdracht, ten einde het concurrentievermogen van zeer kleine, kleine en middelgrote ondernemingen in het gebied te vergroten, onder andere in landelijke gebieden;
- het vergemakkelijken van de oprichting (bijvoorbeeld co-working), groei en overdracht van kleine en middelgrote bedrijven;
- ontwikkeling van sociaal ondernemerschap;
- bewustzijn voor sociaal ondernemerschap stimuleren;
- herontwikkeling van bepaalde economische sectoren in het kader van de her-industrialisatiepolitiek.

Doelgroep

Binnen deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigden te noemen:

- bedrijfsleven (in het bijzonder MKB/KMO)
- nieuwe starters
- intermediaire organisaties
- overheden
- toeristische organisaties

Activiteiten /projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 2.2

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- het opzetten van verbindings- en steunpunten voor ondernemingen in grensoverschrijdende gebieden, ter ondersteuning van initiatieven gericht op innovatieverspreiding en milieuverantwoord gedrag voor KMO's/ MKB;
- het steunen van grensoverschrijdende acties gericht op integratie van milieuverantwoord gedrag in de ontwikkeling/aanpassing van bedrijven;
- het steunen van coördinerende acties voor de ontwikkeling van lokale duurzame energie (energie-onafhankelijkheid);
- het ontwikkelen van innovatieve technologieën die bijdragen aan een doeltreffender gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- het investeren in proefprojecten waarbij technologieën op het gebied van duurzame energie worden ingezet;
- het stimuleren en opzetten van innovatieclusters op het gebied van rationeel gebruik van energie en natuurlijke hulpbronnen of andere vormen van samenwerking tussen ondernemingen op dit gebied;
- onderzoeken van haalbaarheid, implementatie en bevordering van een euregionale kringloopeconomie/ 'cradle-to-cradle' politiek in verschillende branches;
- gemeenschappelijke campagne en bevordering van pilot-initiatieven gericht op rationeel energiegebruik;
- pilots, onderzoeks- en demonstratieprojecten gericht op het bevorderen van de productie en het gebruik van duurzame energiebronnen en groene energie, waaronder biobrandstoffen, biomassa en bijproducten of afvalwater van landbouwactiviteiten, bosbouwactiviteiten of de landbouwindustrie, wind-, water- en zonne-energie.

Doelgroep

Door deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigden te noemen:

- bedrijfsleven (in het bijzonder MKB/KMO)
- starters
- ontwikkelingsmaatschappijen
- overheden

2.2.5.2 Leidende beginselen voor het selecteren van concrete acties

Ontvankelijkheidscriteria

Zie beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

Selectiecriteria

- het project draagt bij aan de doelstellingen van prioriteit 2.
- waar steun vanuit de fondsen wordt verleend aan een grote onderneming, verzekert de BA zich ervan dat de bijdrage vanuit de fondsen niet resulteert in een substantieel verlies aan werkgelegenheid elders in de EU.

Zie verdere beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

2.2.5.3 Gepland gebruik van financieringsinstrumenten (in voorkomend geval)

Het gebruik van financiële instrumenten is niet voorzien bij de start van het programma. Mocht het gebruik van financiële instrumenten tijdens de uitvoeringsperiode naar mening van het Comité van Toezicht alsnog relevant worden, dan zal de beslissing door het Comité van Toezicht daaromtrent te zijner tijd mede worden gebaseerd op een ex antebeoordeling.

2.2.5.4 Gepland gebruik van grote projecten (in voorkomend geval)

De EMR beoogt geen gebruik te maken van majeure projecten.

2.2.5.5 Outputindicatoren (per investeringsprioriteit)

Tabel 11: Gemeenschappelijke en programma-specifieke outputindicatoren

Investeringsprioriteit: 3a – Bevordering van ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door de oprichting van nieuwe bedrijven – onder meer via starterscentra – aan te moedigen

ID	Indicator	Meet-eenheid	Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Frequentie verslaggeving
CO01	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat steun ontvangt	Ondernemingen	750,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
CO02	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat subsidies ontvangt	Ondernemingen	250,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
CO04	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt	Ondernemingen	500,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
CO05	Productieve investering: Aantal nieuwe ondernemingen dat ondersteund wordt	Ondernemingen	50,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
CO08	Productieve investering: Toename werkgelegenheid in ondersteunde bedrijven	Voltijdequivalenten	100,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
PSI1	Aantal georganiseerde activiteiten gericht op het stimuleren van ondernemerschap	Aantal activiteiten	150,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
PSI2	Aantal ontwikkelde businesscases	Aantal businesscases	10,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
PSI3	Aantal KMO/MKB-bedrijven dat steun ontvangt	Aantal	990,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
PSI4	Aantal KMO/MKB-bedrijven dat subsidie ontvangt	Aantal	245,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
PSI5	Groei werkgelegenheid in ondersteunde KMO/MKB-bedrijven	Fte	99,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
PSI6	Aantal ondersteunde projecten gericht op efficiënte omgang met hulpbronnen in het (KMO/MKB) bedrijfsleven	Aantal	3,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks
PSI7	Aantal ondersteunde projecten gericht op het vergroten van energie-onafhankelijkheid in het (KMO/MKB)-bedrijfsleven	Aantal	2,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Jaarlijks

2.2.6 Prestatiekader

Tabel 12: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as 2: Economie 2020							
ID	Soort Indicator	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meet-eenheid*	Mijlpaal voor 2018	Uiteindelijke Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Toelichting betreffende de relevantie van de indicator*
PI 1.2	F	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigen, zoals opgenomen in betaalaanvragen aan de Europese Commissie	Euro	3.486.417,00	28.571.430,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Indicator geeft goede uiting aan voortgang van programma en aan multiplier Mijlpaal gebaseerd op jaartranches 2014 + 2015 (die conform 'N+3' eind 2018 moeten zijn benut), gedeeld door interventiepercentage as 2 (0,7). Hiermee wordt de 'vertaling' berekend van de jaartranches (enkel in EFRO) en deze SFC-indicator (in TSK).
PI2.1	I	Aantal KMO/MKB-ondernemingen dat steun ontvangt	Aantal	80	750,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Focus in as 2 ligt op verbetering van concurrentievermogen van KMO/MKB. Het betreft het aantal KMO/MKB-ondernemingen dat steun ontvangt in gestarte projecten.
PI2.1	O	Aantal KMO/MKB-ondernemingen dat steun ontvangt	Aantal	0	750,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Focus in as 2 ligt op verbetering van concurrentievermogen van KMO/MKB. Het betreft het aantal KMO/MKB-ondernemingen dat steun ontvangt in voltooide projecten.

* Waar van toepassing

Aanvullende kwalitatieve informatie over de vaststelling van het prestatiekader

Niet van toepassing.

2.2.7 Categorieën steunverlening

Categorieën steunverlening die overeenkomen met de inhoud van de prioritaire as op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en een indicatieve uitsplitsing van de steun van de Unie.

Tabellen 13-16: Categorieën steunverlening

Tabel 13: Dimensie 1 Steunverleningsgebied

Prioritaire as 2: Economie 2020	
Code	Bedrag in EUR
065. Infrastructuur voor onderzoek en innovatie, overdracht van technologie en samenwerking in ondernemingen die zich toeleggen op de koolstofarme economie en op weerbaarheid tegen de klimaatverandering	2.880.000,00
067. kmo-ontwikkeling, steun voor ondernemerschap en incubatie (waaronder steun voor afgeleide activiteiten)	3.840.000,00
068. Energie-efficiënte en demonstratieprojecten in kmo's en ondersteunende maatregelen	5.792.000,00
069. Steun voor milieuvriendelijke productieprocessen en efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	4.800.000,00
075. Ontwikkeling en bevordering van toeristische diensten in of voor kmo's	1.344.000,00
093. Ontwikkeling en bevordering van openbare toeristische diensten	1.344.000,00

Tabel 14: Dimensie 2 Financieringsvorm

Prioritaire as 2: Economie 2020	
Code	Bedrag in EUR
01. Niet-terugvorderbare subsidie	20.000.000,00

Tabel 15: Dimensie 3 Soort grondgebied

Prioritaire as 2: Economie 2020	
Code	Bedrag in EUR
01. Grote stedelijke gebieden (dichtbevolkt > 50 000 inwoners)	17.000.000,00
02. Kleine stedelijke gebieden (middelhoge bevolkingsdichtheid > 5 000 inwoners)	2.000.000,00
03. Plattelandsgebieden (dunbevolkt)	1.000.000,00

Tabel 16: Dimensie 6 Territoriale verwezenlijkingsmechanismen

Prioritaire as 2: Economie 2020	
Code	Bedrag in EUR
07. Niet van toepassing	20.000.000,00

2.2.8 Een samenvatting van het geplande gebruik van de technische bijstand, zo nodig met inbegrip van maatregelen om de administratieve capaciteit te versterken van de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer van en de controle op de programma's en begunstigden en, zo nodig, maatregelen voor het vergroten van de administratieve capaciteit van relevante partners met het oog op hun deelneming aan de uitvoering van de programma's (in voorkomend geval)

Niet van toepassing.

2.3 Prioritaire as 3 – Sociale inclusie en opleiding

- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd

2.3.1 Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één thematische doelstelling betreft (waar van toepassing)

Deze prioritaire as heeft betrekking op het verlagen van ongelijkheden en het bevorderen van gelijke kansen voor alle inwoners van de EMR. De EMR legt met het oog daarop een directe verbinding met onderwijs en opleiding, omdat op deze wijze direct kan worden geïnvesteerd in mensen, zodat zij zelf actief worden, hun mogelijkheden kunnen vergroten en kunnen uitgaan van hun eigen kansen. De afhankelijkheid van ondersteunende maatregelen wordt hiermee kleiner en de focus op wat mensen wel kunnen, levert zelfvertrouwen en nieuw elan op. Dat is de reden om in deze prioritaire as een verbinding te leggen tussen enerzijds sociale inclusie en anderzijds onderwijs en opleiding; twee actielijnen die in de menukaart van investeringsprioriteiten onder verschillende thematische doelstellingen vallen, maar in de optiek van de EMR direct verbonden en complementair zijn.

2.3.2 Fonds en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie

Fonds	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)
ERDF	Tot

2.3.3 Investeringsprioriteit 10b – Investeren in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding voor vaardigheden en een leven lang leren door de ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke regelingen voor onderwijs, beroepsopleiding en opleiding (ETC-CB)

2.3.4 Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

Specifieke doelstelling 3.2 – Verbetering van de aansluiting van het grensoverschrijdende opleidingssysteem op de arbeidsmarkt

Verwachte resultaten:

Verbetering van de opleidingskwaliteit is een voorwaarde om de werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de regio, innovatiekracht, de culturele identiteit en gelijke maatschappelijke kansen op de lange termijn te kunnen waarborgen.

Deze investeringsprioriteit draagt bij aan de realisatie van een kwalitatief hoogwaardige onderwijsstructuur in de EMR. Door te investeren in de kwaliteit van opleidingen en verbeteren van de aansluiting bij de arbeidsmarkt wordt invulling gegeven aan uitdagingen waar de EMR voor staat zoals de krimpende beroepsbevolking en demografische veranderingen, tegengaan van de 'brain drain', onvoldoende aantal hoger opgeleiden en een gebrek aan technisch geschoold personeel.

Tabel 17: Programma-specifieke resultaatindicatoren (per specifieke doelstelling)

Specifieke doelstelling 3.2 – Verbetering van de aansluiting van het grensoverschrijdende opleidingssysteem op de arbeidsmarkt							
ID	Indicator	Meet-eenheid	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
RI6	Aandeel van voortijdige schoolverlaters	Aandeel	11,00	2014	10,00	Eurostat, EU2020	Jaarlijks

2.3.5 In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen (per investeringsprioriteit)

2.3.5.1 Een beschrijving van het soort en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Activiteiten /projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 3.2

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- het ontwikkelen van het aanbod aan gemeenschappelijke opleidingen en studieprogramma's;
- het coördineren van het aanbod aan beroepsopleidingen, zowel op het gebied van initiële scholing als op het gebied van permanente educatie;
- het steunen van acties gericht op het ontwikkelen van talenkennis en stages binnen bedrijven;
- het ontwikkelen van opleidingsstrategieën voor (toekomstige) beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg;
- het uitvoeren van grensoverschrijdende acties ter ondersteuning van opleidingen voor het professionaliseren van actoren die actief zijn op het gebied van management van duurzame ontwikkeling en van toerisme en cultuur;
- het ontwikkelen van opleidingen (initiële scholing, beroepsopleiding en permanente educatie) en bijscholing voor innovatieve sectoren;
- het steunen van grensoverschrijdende acties voor herwaardering van het beroepsonderwijs;
- begeleiden in het maken van de juiste studiekeuze;
- het steunen van grensoverschrijdende mobiliteit en de opleiding van onderzoekers, wetenschappers, studenten, werknemers, werkzoekenden etc;
- versterken van pedagogische samenwerking tussen universiteiten, hogescholen, competentie- en opleidingscentra en onderwijs;
- uitwisseling van leerlingen, stagiaires, leraren, opleiders tussen scholen, bedrijven en competentie- en opleidingscentra;
- opleidingsmaatregelen voor werkzoekenden gericht op de arbeidsmarkt om een baan te vinden;
- het vergroten van stage-mogelijkheden, onder andere in het kader van duaal leren.

Doelgroep

Voor deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigden te noemen:

- kennis- en onderwijsinstellingen
- brancheorganisaties
- opleidingscentra
- overheden
- intermediaire organisaties

2.3.5.2 Leidende beginselen voor het selecteren van concrete acties

Ontvankelijkheidscriteria

Zie beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

Selectiecriteria

- het project draagt bij aan de doelstellingen van prioriteit 3.
- zie verdere beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

2.3.5.3 Gepland gebruik van financieringsinstrumenten (in voorkomend geval)

Het gebruik van financiële instrumenten is niet voorzien bij de start van het programma. Mocht het gebruik van financiële instrumenten tijdens de uitvoeringsperiode naar mening van het Comité van Toezicht alsnog relevant worden, dan zal de beslissing door het Comité van Toezicht daaromtrent te zijner tijd mede worden gebaseerd op een ex ante beoordeling.

2.3.5.4 Gepland gebruik van grote projecten (in voorkomend geval)

De EMR beoogt geen gebruik te maken van majeure projecten.

2.3.5.5 Outputindicatoren (per investeringsprioriteit)

Tabel 18: Gemeenschappelijke en programma-specifieke outputindicatoren

Investeringsprioriteit: 10b – Investeren in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding voor vaardigheden en een leven lang leren door de ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke regelingen voor onderwijs, beroepsopleiding en opleiding (ETC-CB)

ID	Indicator	Meet-eenheid	Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Frequentie verslaggeving
CO44	Arbeidsmarkt en opleiding: Aantal deelnemers aan gezamenlijke lokale werkgelegenheidsinitiatieven en gezamenlijke opleiding	Personen	300,00	Eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	
CO46	Arbeidsmarkt en opleiding: Aantal deelnemers aan gezamenlijke onderwijs- en opleidingsregelingen ter ondersteuning van werkgelegenheid voor jongeren, onderwijskansen en hoger en beroepsonderwijs over de grenzen heen	Personen	150,00	Eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	
PSI21	Aantal ondersteunde projecten gericht op de versterking van de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt	Aantal personen	3,00	Eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	
PSI22	Aantal organisaties dat deelneemt aan de ondersteunde samenwerkingen gericht op de grensoverschrijdende werking van de arbeidsmarkt	Aantal organisaties	10,00	Eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	

2.3.6 Investeringsprioriteit 9a – Het investeren in de gezondheids- en sociale infrastructuur dat bijdraagt tot de nationale, regionale en lokale ontwikkeling, het verminderen van ongelijkheden wat de gezondheidsstatus betreft, het bevorderen van sociale insluiting door een betere toegankelijkheid van sociale, culturele en recreatieve diensten en de overgang van institutionele naar gemeenschapsgerichte diensten.

2.3.7 Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

Specifieke doelstelling 3.1 – Verhoging van de sociale integratie van kwetsbare groepen

Verwachte resultaten

Inclusieve groei is één van de hoofddoelstellingen van het Europees beleid. Maatschappelijke integratie, demografische ontwikkelingen zijn belangrijke thema's voor een inclusieve samenleving. Gevolgen van werkloosheid (in het

bijzonder in steden), vergrijzing en ontgroening vormen grote uitdagingen in de diverse regio's van de EMR. Groepen die kwetsbaar zijn, door armoede, sociale omstandigheden, opleidingsniveau, handicap, etc, lopen een groot risico de aansluiting op de maatschappij te verliezen. De EMR wil dit voorkomen en beoogt kwetsbare groepen goed sociaal geïntegreerd te houden. Daarnaast is in verschillende deelregio's waardevolle kennis aanwezig, alsmede ervaring met innovatieve methoden en aanpakken die grensoverschrijdend uitgewisseld en verder ontwikkeld kunnen worden.

Tabel 19: Programma-specifieke resultaatindicatoren (per specifieke doelstelling)

Specifieke doelstelling 3.1 – Verhoging van de sociale integratie van kwetsbare groepen.							
ID	Indicator	Meet-eenheid	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
RI5	Percentage mensen waarvoor armoede of uitsluiting dreigt	Percentage	20,00	2014	20,00	Eurostat, EU2020	Jaarlijks

2.3.8 In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen (per investeringsprioriteit)

2.3.8.1 Een beschrijving van het soort en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Activiteiten /projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 3.1

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- het versterken van het preventiebeleid;
- acties gericht op het tegengaan van sociale kwetsbaarheid en armoede;
- het harmoniseren van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van verslavingen;
- acties voor kansarme jongeren, ouderen en kwetsbare bevolkingsgroepen;
- het ontwikkelen van geïntegreerde projecten voor herstel in stedelijke en landelijke gebieden (duurzame wijken, enz.);
- ontwikkelen van grensoverschrijdende geïntegreerde acties gericht op integratie (vermijden dat men afhaakt van school);
- stedelijk beleid en stedelijke revitalisering, onder andere door versterking van het culturele en recreatieve dienstenaanbod.

Doelgroep

Voor deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigden te noemen:

- regionale en lokale overheden
- semi-overheden, publiekrechtelijke instellingen en geïntegreerde ondernemingen

- zorginstellingen en -organisaties
- sociaal-maatschappelijke instellingen (inclusief vrijwilligersorganisaties)
- culturele instellingen
- toeristische organisaties

2.3.8.2 Leidende beginselen voor het selecteren van concrete acties

Ontvankelijkheidscriteria

Zie beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

Selectiecriteria

- het project draagt bij aan de doelstellingen van prioriteit 3.
- zie verdere beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

2.3.8.3 Gepland gebruik van financieringsinstrumenten (in voorkomend geval)

Het gebruik van financiële instrumenten is niet voorzien bij de start van het programma. Mocht het gebruik van financiële instrumenten tijdens de uitvoeringsperiode naar mening van het Comité van Toezicht alsnog relevant worden, dan zal de beslissing door het Comité van Toezicht daaromtrent te zijner tijd mede worden gebaseerd op een ex ante beoordeling.

2.3.8.4 Gepland gebruik van grote projecten (in voorkomend geval)

De EMR beoogt geen gebruik te maken van majeure projecten.

2.3.8.5 Outputindicatoren (per investeringsprioriteit)

Tabel 20: Gemeenschappelijke en programma-specifieke outputindicatoren

Investeringsprioriteit: 9a – Het investeren in de gezondheids- en sociale infrastructuur dat bijdraagt tot de nationale, regionale en lokale ontwikkeling, het verminderen van ongelijkheden wat de gezondheidsstatus betreft, het bevorderen van sociale insluiting door een betere toegankelijkheid van sociale, culturele en recreatieve diensten en de overgang van institutionele naar gemeenschapsgerichte diensten

ID	Indicator	Meet-eenheid	Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Frequentie verslaggeving
CO44	Arbeidsmarkt en opleiding: Aantal deelnemers aan gezamenlijke lokale werkgelegenheidsinitiatieven en gezamenlijke opleiding	Personen	300,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
CO45	Arbeidsmarkt en opleiding: Aantal deelnemers aan projecten ter bevordering van gendergelijkheid, gelijke kansen en sociale insluiting over de grenzen heen	Personen	300,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
CO46	Arbeidsmarkt en opleiding: Aantal deelnemers aan gezamenlijke onderwijs- en opleidingsregelingen ter ondersteuning van werkgelegenheid voor jongeren, onderwijskansen en hoger en beroepsonderwijs over de grenzen heen	Personen	150,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI19	Aantal projecten gericht op kansarme jongeren, ouderen en kwetsbare bevolkingsgroepen	Aantal projecten	5,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI20	Aantal personen dat gebruik maakt van grensoverschrijdende sociale diensten	Aantal personen	1.000,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI21	Aantal ondersteunde projecten gericht op de versterking van de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt	Aantal personen	3,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI22	Aantal organisaties dat deelneemt aan de ondersteunde samenwerkingen gericht op de grensoverschrijdende werking van de arbeidsmarkt	Aantal organisaties	10,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks

2.3.9 Prestatiekader

Tabel 21: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as 3: Sociale inclusie en opleiding							
ID	Soort Indicator	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meet-eenheid*	Mijlpaal voor 2018	Uiteindelijke Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Toelichting betreffende de relevantie van de indicator*
PI 1.2	F	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden, zoals opgenomen in betaalaanvragen aan de Europese Commissie	Euro	3.388.841,00	27.771.786,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Indicator geeft goede uiting aan voortgang van programma en aan multiplier Mijlpaal gebaseerd op jaartranches 2014 + 2015 (die conform 'N+3' eind 2018 moeten zijn benut), gedeeld door interventiepercentage as 3 (0,7). Hiermee wordt de 'vertaling' berekend van de jaartranches (enkel in EFRO) en deze SFC-indicator (in TSK).
PI3.1	I	Aantal deelnemers in grensoverschrijdende projecten gericht op gelijkheid van mannen en vrouwen, gelijke kansen en sociale inclusie	Aantal	40	300,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Deze indicator dekt het best doelstelling(en) van deze prioritaire as. Het betreft het aantal deelnemers in gestarte projecten.
PI3.1	O	Aantal deelnemers in grensoverschrijdende projecten gericht op gelijkheid van mannen en vrouwen, gelijke kansen en sociale inclusie	Aantal	0	300,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Deze indicator dekt het best doelstelling(en) van deze prioritaire as. Het betreft het aantal deelnemers in voltooide projecten.

* Waar van toepassing

Aanvullende kwalitatieve informatie over de vaststelling van het prestatiekader

Niet van toepassing.

2.3.10 Categorieën steunverlening

Categorieën steunverlening die overeenkomen met de inhoud van de prioritaire as op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en een indicatieve splitsing van de steun van de Unie.

Tabellen 22-25: Categorieën steunverlening

Tabel 22: Dimensie 1 Steunverleningsgebied

Prioritaire as 3: Sociale inclusie en opleiding	
Code	Bedrag in EUR
095. Ontwikkeling en bevordering van diensten in verband met openbaar cultureel en historisch erfgoed	960.000,00
102. Toegang tot werkgelegenheid voor werkzoekenden en niet-actieven, met inbegrip van langdurig werklozen en personen die ver van de arbeidsmarkt af staan, mede door middel van plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven en ondersteuning van de arbeidsmobiliteit	1.200.250,00
108. Modernisering van de arbeidsmarktinstellingen zoals openbare en particuliere diensten voor arbeidsvoorziening, en het beter inspelen op de behoeften van de arbeidsmarkt, waaronder acties ter vergroting van de transnationale arbeidsmobiliteit alsmede mobiliteitsregelingen en betere samenwerking tussen instellingen en relevante belanghebbenden	1.920.000,00
109. Actieve integratie, mede met het oog op de bevordering van gelijke kansen en actieve participatie en verbetering van de inzetbaarheid	4.800.000,00
117. Vergroten van de gelijke toegang tot levenslang leren voor alle leeftijdsgroepen in formele, non-formele en informele opzet, vergroting van de kennis, vaardigheden en competenties van de beroepsbevolking, en het bevorderen van flexibele leertrajecten onder meer via loopbaanbegeleiding en validering van verworven vaardigheden en bekwaamheden	2.880.000,00

118. Verbetering van de arbeidsmarkt-relevantie van de onderwijs- en opleidingsstelsels, vergemakkelijking van de overstap van onderwijs naar werk en versterking van beroepsonderwijs- en beroepsopleidings-systemen en de kwaliteit daarvan, onder meer door mechanismen voor het anticiperen op vaardigheden, aanpassing van leerplannen en invoering en ontwikkeling van stelsels van leren op de werkplek, waaronder stelsels voor duaal leren en regelingen voor leerlingenschap	4.800.000,00
120. Capaciteitsopbouw voor alle belanghebbenden die het onderwijs-, levenslang leren-, opleidings-, werkgelegenheids- en sociaal beleid, onder meer via sectorale en territoriale pacts ten uitvoer leggen met het oog op hervormingen op nationaal, regionaal en lokaal niveau	2.880.000,00

Tabel 23: Dimensie 2 Financieringsvorm

Prioritaire as 3: Sociale inclusie en opleiding	
Code	Bedrag in EUR
01. Niet-terugvorderbare subsidie	19.440.250,00

Tabel 24: Dimensie 3 Soort grondgebied

Prioritaire as 3: Sociale inclusie en opleiding	
Code	Bedrag in EUR
01. Grote stedelijke gebieden (dichtbevolkt > 50 000 inwoners)	16.500.000,00
02. Kleine stedelijke gebieden (middelhoge bevolkingsdichtheid > 5 000 inwoners)	2.340.250,00
03. Plattelandsgebieden (dunbevolkt)	600.000,00

Tabel 25: Dimensie 6 Territoriale verwezenlijkingsmechanismen

Prioritaire as 3: Sociale inclusie en opleiding	
Code	Bedrag in EUR
07. Niet van toepassing	19.440.250,00

2.3.11 Een samenvatting van het geplande gebruik van de technische bijstand, zo nodig met inbegrip van maatregelen om de administratieve capaciteit te versterken van de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer van en de controle op de programma's en begunstigden en, zo nodig, maatregelen voor het vergroten van de administratieve capaciteit van relevante partners met het oog op hun deelneming aan de uitvoering van de programma's (in voorkomend geval)

Niet van toepassing.

2.4 Prioritaire as 4 – Territoriale ontwikkeling

- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd
- De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd

2.4.1 Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één thematische doelstelling betreft (waar van toepassing)

Niet van toepassing.

2.4.2 Fonds en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie

Fonds	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)
ERDF	Tot

2.4.3 Investeringsprioriteit 11b – Bevordering van juridische en administratieve samenwerking en samenwerking tussen burgers en instellingen (regelingen voor grensoverschrijdend(e) onderwijs, beroepsopleiding en opleiding)

2.4.4 Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

Specifieke doelstelling 4.1 – Vermindering van de belemmerende werking van de grens voor inwoners en instellingen

Verwachte resultaten:

Deze investeringsprioriteit richt zich op versterking van de institutionele capaciteit en een doelmatiger openbaar bestuur door verbeterde samenwerking tussen instellingen en inwoners en verbeterde juridische en administratieve grensoverschrijdende samenwerking. Doel hiervan is een verbetering te realiseren in de levenskwaliteit van de inwoners in de EMR. Met behulp van een pakket aan grensoverschrijdende maatregelen wordt de barrièrewerking van de grens verminderd en worden grensoverschrijdende interacties tussen inwoners en instellingen geïntensiveerd. Ook wordt ingezet op het faciliteren van de toegang van dienstverlening aan de bevolking. Het programma draagt hieraan bij zowel in psychologische zin (bijvoorbeeld door activiteiten op het vlak van opleiding en cultuur), maar ook door concrete samenwerkingsactiviteiten tussen inwoners en instellingen (bijvoorbeeld in de omgang met demografische veranderingen of mobiliteit en duurzaamheid).

De belemmerende werking van de grens wordt in het bijzonder ervaren op de euregionale arbeidsmarkt. Ondanks de vrijheid om grenzen te overschrijden ondervinden werkgemers, werknemers en werkzoekenden problemen als gevolg van de verschillende systemen op het terrein van belasting, arbeidsrecht, sociale verzekering, erkenning van diploma's.

Daarnaast wordt de informatie over vacatures gefragmenteerd aangeboden en is de geïntegreerde arbeidsbemiddeling onvoldoende. Ter onderscheid van specifieke doelstelling 3.2 betreft het hier de samenwerking tussen overheden om systematische barrières in de arbeidsmarkt te reduceren op het gebied van wetgeving, beleidsmaatregelen en grensoverschrijdende contacten.

De combinatie van krimpende beroepsbevolking en demografische ontwikkelingen biedt zowel noodzaak als kansen tot gezamenlijke acties. De EMR wil inzetten op vermindering van deze knelpunten (informatievoorziening en mobiliteit van grensarbeiders en grenspondelaars) en optimale werking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Door in te zetten op de totstandkoming van betrouwbare grensoverschrijdende arbeidsmarktdata kan een geïntegreerde arbeidsmarktstrategie worden ontwikkeld die inspeelt op actuele tendensen, zoals demografische ontwikkelingen. Door verdere integratie van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt, wint deze aan belang en krijgt deze een aantrekkende werking op potentiële werknemers van buiten de regio.

Specifieke doelstelling 4.2 – De EMR wil inzetten op de verhoging van het aantal bezoekers en toeristen voor de regio en verlenging van de verblijfsduur. Het gaat hierbij onder andere om de verhoging van het aantal bezoeken aan bezienswaardige plekken en toeristische en culturele instellingen. Om het toeristisch aanbod beter te ontsluiten wordt het gebruik van openbaar vervoer gefaciliteerd.

Verwachte resultaten:

De EMR wil inzetten op de verhoging van het aantal bezoekers en toeristen voor de regio en verlenging van de verblijfsduur. Het gaat hierbij onder andere om de verhoging van het aantal bezoeken aan bezienswaardige plekken en toeristische en culturele instellingen. Om het toeristisch aanbod beter te ontsluiten wordt het gebruik van openbaar vervoer gefaciliteerd.

Tabel 26: Programma-specifieke resultaatindicatoren (per specifieke doelstelling)

Specifieke doelstelling 4.1 – Vermindering van de belemmerende werking van de grens voor inwoners en instellingen.

ID	Indicator	Meet-eenheid	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
RI7	Percentage grens-pendelaars	Percentage	39,00	2013	41,00	Eurostat	Jaarlijks

Specifieke doelstelling 4.2 – De EMR wil inzetten op de verhoging van het aantal bezoekers en toeristen voor de regio en verlenging van de verblijfsduur. Het gaat hierbij onder andere om de verhoging van het aantal bezoeken aan bezienswaardige plekken en toeristische en culturele instellingen. Om het toeristisch aanbod beter te ontsluiten wordt het gebruik van openbaar vervoer gefaciliteerd.

ID	Indicator	Meet-eenheid	Uitgangswaarde	Referentiejaar	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron	Frequentie van de verslaggeving
RI8	Aantal hotelovernachtingen	Aantal	12.700.000,00	2014	13.000.000,00	CBS, BEstat, Regionalstatistik.de	Jaarlijks

2.4.5 In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen (per investeringsprioriteit)

2.4.5.1 Een beschrijving van het soort en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Activiteiten/projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 4.1

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- acties inzake veiligheid, samenwerking tussen politie, justitie en hulpdiensten, samenwerking en uitwisseling van informatie bij rampen en ernstige ongevallen in aangrenzende regio's, alsmede een gemeenschappelijke aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit door politie en justitie;
- uitwerken van een gezondheidsstrategie in de toepassingsgebieden technologie, marketing, gezondheidszorg en toerisme;
- verbeteren van de verbinding van bestaande klinische en ambulante zorg;
- het coördineren van gezondheidsdiensten in grensoverschrijdende gebieden en het onderbrengen daarvan in netwerken;
- het steunen van het gezamenlijk gebruik van gezondheidsvoorzieningen;
- het steunen van de mobiliteit van patiënten en medisch personeel in de grensoverschrijdende gebieden;
- ontwikkelen van een preventieprogramma Gezondheid EMR;
- uitvoeren van de Patiëntenrichtlijn (EU) Nr. 2011/24;
- het ontwikkelen van alternatieve structuren (opvang en opname) voor ziekenhuisopname en zorginstellingen;
- ondersteuning van initiatieven op het vlak van adviesdiensten voor inwoners, werknemers en werkgevers met betrekking tot grensgebonden vraagstukken;
- samenwerking en netwerken tussen inwoners, culturele instellingen, overheden, etc.;
- bevorderen van maatschappelijke projecten, inwonersamenkomsten en interculturele uitwisselingen;
- het op elkaar afstemmen van de vraag naar arbeidskrachten van KMO/MKB en het beschikbare aanbod;
- het stimuleren van een proactief beheer van grensoverschrijdende werkgelegenheidsmogelijkheden, ten einde de verwachtingen van werkgevers te inventariseren en daarop in te spelen;
- het grensoverschrijdend afstemmen en erkennen van competenties, van onder andere nieuwe beroepen;
- het binnen ondernemingen verrichten van studies naar tekorten in het arbeidsaanbod.

Doelgroep

Voor deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigden te noemen:

- regionale en lokale overheden, als ook economische en sociale partners (bijvoorbeeld werkgevers- en werknemersverenigingen);
- beroepsverenigingen, ziektekostenverzekeraars, sociale en culturele instellingen;
- gemeenten;
- milieu- en natuurorganisaties;
- ondernemers (in het bijzonder KMO/MKB);
- ziekenhuizen, universiteiten, ontwikkelingsmaatschappijen, gezondheidsorganisaties;
- werknemers, stagiaires, scholieren, studenten, werkløzen, trainees;
- scholen, hogescholen, universiteiten en overige opleidingsinstellingen.

Activiteiten/projectsoorten die worden voorzien (interventies) onder specifieke doelstelling 4.2

Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn:

- het ontwikkelen van innovatieve projecten voor de bescherming, de valorisatie en de exploitatie van het cultureel, toeristisch, industrieel, natuurlijk en landschappelijk erfgoed (bijvoorbeeld industrie, creatieve economie, rivier-toerisme, stedentrips, kuuroorden, natuurparken, agrotourisme, gezondheidstourisme);
- het versterken van de kwaliteit van het culturele aanbod door gezamenlijke programmeringen, onder andere door het exploiteren en ontwikkelen van innovatieve culturele acties die de EMR een internationale uitstraling geven;
- bevorderen van toerisme als economische factor door middel van:
  - grensoverschrijdende samenwerking tussen bedrijven, infrastructuur en marketing activiteiten,
  - innovatieve projecten ter verbetering van toeristische mogelijkheden en versterking van netwerken en verbindingen tussen toeristische voorzieningen,
  - coördinatie van innovatieve acties en instrumenten voor toeristen, gericht op onder andere rivier-toerisme, fietstourisme, duurzaam toerisme, gastronomie, landschap en natuur, historie, wellness,
  - ondersteuning van professionalisering en opleiding van actoren op het vlak van toerisme.
- het ontwikkelen van grensoverschrijdende opleidings- en beroepsmogelijkheden ter stimulering van duurzaam toerisme;
- het bevorderen van het gebruik van duurzame en intelligente mobiliteit;
- het bevorderen van nieuwe of alternatieve vervoersmogelijkheden.

Doelgroep

Voor deze investeringsprioriteit zijn met name (doch niet limitatief) de volgende doelgroepen als potentiële begunstigden te noemen:

- regionale en lokale overheden als ook economische en sociale partners (bijvoorbeeld werkgevers- en werknemersverenigingen),
- beroepsverenigingen, ziektekostenverzekeraars, sociale en culturele instellingen,
- toeristische organisaties/voorzieningen,
- milieu- en natuurorganisaties,
- ondernemers (in het bijzonder KMO/MKB),
- ziekenhuizen, universiteiten, ontwikkelingsmaatschappijen, gezondheidsorganisaties,
- werknemers, stagiaires, scholieren, studenten, werklozen, trainees,
- scholen, hogescholen, universiteiten en overige kennis- en opleidingsinstellingen.

2.4.5.2 Leidende beginselen voor het selecteren van concrete acties

Ontvankelijkheidscriteria

Zie beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

Selectiecriteria

- het project draagt bij aan de doelstellingen van prioriteit 4.
- zie verdere beschrijving onder 2.1.5.2 van prioriteit 1.

2.4.5.3 Gepland gebruik van financieringsinstrumenten (in voorkomend geval)

Het gebruik van financiële instrumenten is niet voorzien bij de start van het programma. Mocht het gebruik van financiële instrumenten tijdens de uitvoeringsperiode naar mening van het Comité van Toezicht alsnog relevant worden, dan zal de beslissing door het Comité van Toezicht daaromtrent te zijner tijd mede worden gebaseerd op een ex-ante beoordeling.

2.4.5.4 Gepland gebruik van grote projecten (in voorkomend geval)

De EMR beoogt geen gebruik te maken van majeure projecten.

2.4.5.5 Outputindicatoren (per investeringsprioriteit)

Tabel 27: Gemeenschappelijke en programma-specifieke outputindicatoren

Investeringsprioriteit: 11b – Bevordering van juridische en administratieve samenwerking en samenwerking tussen burgers en instellingen (regelingen voor grensoverschrijdend(e) onderwijs, beroepsopleiding en opleiding)

ID	Indicator	Meet-eenheid	Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Frequentie verslaggeving
CO09	Duurzaam toerisme: Toename van verwachte aantal bezoeken aan ondersteunde locaties van cultureel en natuurlijk erfgoed en attracties	Bezoeken/jaar	2.500,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
CO36	Gezondheidszorg: Deel van de bevolking vallend onder betere gezondheidsvoorzieningen	Personen	800.000,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
CO43	Arbeidsmarkt en opleiding: Aantal deelnemers aan initiatieven voor grensoverschrijdende mobiliteit	Personen	50,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI11	Aantal projecten gericht op het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt, tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven en/of overheid	Aantal projecten	2,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI12	Aantal projecten gericht op het verbeteren van de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van zorg	Aantal projecten	2,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI14	Aantal projecten gericht op het verbeteren van de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van veiligheid	Aantal projecten	2,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI15	Aantal grensoverschrijdende samenwerkingen tussen overheidsorganisaties	Aantal samenwerkingen	10,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI16	Aantal ontmoetingsprojecten tussen inwoners van de EMR	Aantal ontmoetingsprojecten	2,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI17	Aantal projecten gericht op duurzame en intelligente mobiliteit en/of nieuwe of alternatieve vervoersmogelijkheden	Aantal projecten	2,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks
PSI18	Aantal projecten gericht op het versterken van de kwaliteit van het culturele aanbod door samenwerking tussen organisaties op het gebied van cultuur	Aantal projecten	2,00	eigen registratie op basis van opgave van begunstigden	Jaarlijks

2.4.6 Prestatiekader

Tabel 28: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as 4: Territoriale ontwikkeling							
ID	Soort Indicator	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meet-eenheid*	Mijlpaal voor 2018	Uiteindelijke Streefwaarde (2023)	Gegevens-bron	Toelichting betreffende de relevantie van de indicator*
PI 1.2	F	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden, zoals opgenomen in betaalaanvragen aan de Europese Commissie	Euro	3.102.912,00	25.428.572,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Indicator geeft goede uiting aan voortgang van programma en aan multiplier Mijlpaal gebaseerd op jaartranches 2014 + 2015 (die conform 'N+3' eind 2018 moeten zijn benut), gedeeld door interventiepercentage as 4 (0,7). Hiermee wordt de 'vertaling' berekend van de jaartranches (enkel in EFRO) en deze SFC-indicator (in TSK).
PI4.1	I	Aantal grensoverschrijdende samenwerkingen tussen overheidsorganisaties	Aantal	3	10,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Indicator is het best gericht op het verminderen van institutionele barrières in de grensregio. Het betreft het aantal grensoverschrijdende samenwerkingen in gestarte projecten.
PI4.1	O	Aantal grensoverschrijdende samenwerkingen tussen overheidsorganisaties	Aantal	0	10,00	Eigen registratie projectgegevens door GS	Indicator is het best gericht op het verminderen van institutionele barrières in de grensregio. Het betreft het aantal grensoverschrijdende samenwerkingen in voltooide projecten.

* Waar van toepassing

Aanvullende kwalitatieve informatie over de vaststelling van het prestatiekader

Niet van toepassing.

2.4.7 Categorieën steunverlening

Categorieën steunverlening die overeenkomen met de inhoud van de prioritaire as op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en een indicatieve splitsing van de steun van de Unie.

Tabellen 29-32: Categorieën steunverlening

Tabel 29: Dimensie 1 Steunverleningsgebied

Prioritaire as 4: Territoriale ontwikkeling	
Code	Bedrag in EUR
044. Intelligente vervoerssystemen (waaronder de invoering van vraagbeheersing, tolsystemen, IT-toezicht-, controle- en informatiesystemen)	2.440.000,00
053. Gezondheidsinfrastructuur	1.920.000,00
055. Andere sociale infrastructuur die bijdraagt aan regionale en lokale ontwikkeling	1.920.000,00
112. Verbetering van de toegang tot betaalbare, duurzame en hoogwaardige diensten, waaronder gezondheidszorg en sociale diensten van algemeen belang	1.920.000,00
119. Investing in institutionele capaciteit en in de efficiëntie van de overheidsadministratie en overheidsdiensten op nationaal, regionaal en lokaal niveau met het oog op hervormingen, betere regelgeving en goed bestuur	4.800.000,00
120. Capaciteitsopbouw voor alle belanghebbenden die het onderwijs-, levenslang leren-, opleidings-, werkgelegenheids- en sociaal beleid, onder meer via sectorale en territoriale pacten ten uitvoer leggen met het oog op hervormingen op nationaal, regionaal en lokaal niveau	4.800.000,00

Tabel 30: Dimensie 2 Financieringsvorm

Prioritaire as 4: Territoriale ontwikkeling	
Code	Bedrag in EUR
01. Niet-terugvorderbare subsidie	17.800.000,00

Tabel 31: Dimensie 3 Soort grondgebied

Prioritaire as 4: Territoriale ontwikkeling	
Code	Bedrag in EUR
01. Grote stedelijke gebieden (dichtbevolkt > 50 000 inwoners)	15.150.000,00
02. Kleine stedelijke gebieden (middel-hoge bevolkingsdichtheid > 5 000 inwoners)	2.100.000,00
03. Plattelandsgebieden (dunbevolkt)	550.000,00

Tabel 32: Dimensie 6 Territoriale verwezenlijkingsmechanismen

Prioritaire as 4: Territoriale ontwikkeling	
Code	Bedrag in EUR
07. Niet van toepassing	17.800.000,00

2.4.8 Een samenvatting van het geplande gebruik van de technische bijstand, zo nodig met inbegrip van maatregelen om de administratieve capaciteit te versterken van de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer van en de controle op de programma's en begunstigden en, zo nodig, maatregelen voor het vergroten van de administratieve capaciteit van relevante partners met het oog op hun deelneming aan de uitvoering van de programma's (in voorkomend geval)

Niet van toepassing

2.5 Prioritaire as 5 – Technische bijstand

2.5.1 Fonds en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie

Fonds	Berekeningsgrondslag (totale subsidiabele uitgaven of subsidiabele publieke uitgaven)
ERDF	Tot

2.5.2 Specifieke doelstellingen en verwachte resultaten

Specifieke doelstelling TB – verantwoorde en efficiënte uitvoering van het Interreg V-A-programma Euregio Maas-Rijn

Verwachte resultaten:

Uitvoering van het programma en besteding van de middelen in overeenstemming met het SP en de regelgeving.

2.5.3 Resultaatindicatoren

Tabel 32: Programma-specifieke resultaatindicatoren (per specifieke doelstelling)

Niet van toepassing

2.5.4 Te ondersteunen maatregelen en de verwachte bijdrage daarvan aan de verwezenlijking van de specifieke doelstellingen (per prioritaire as)

2.5.4.1 Beschrijving van de te ondersteunen maatregelen en de verwachte bijdrage daarvan aan de verwezenlijking van de specifieke doelstellingen

Voorziene activiteiten

Deze prioriteit richt zich hoofdzakelijk op de beheersmatige activiteiten die in het kader van het programma-management moeten worden uitgevoerd.

Hieronder vallen:

- voorbereiding programma
- inhoudelijk, financieel en administratief beheer programma
- projectwerving en -begeleiding
- ontwikkeling/aanschaf programmamonitoringsysteem alsmede de invoering van eCohesion;
- ondersteuning van de bestuurlijke structuur
- studie, onderzoek en evaluatie
- promotie, openbare informatievoorziening en publiciteit
- controle en audit van het programma
- instellen en toepassen van adequate procedures ten aanzien van (het voorkomen van) fraude, aanbesteden, staatssteun, etc.
- netwerkvorming
- afhandeling van klachten

Doelgroep

- beheersautoriteit
- certificeringsautoriteit
- auditautoriteit
- gemeenschappelijk secretariaat
- programmapartners
- regionale antennes

2.5.4.2 Outputindicatoren (per investeringsprioriteit)

Zie tabel 33

Tabel 33: Outputindicatoren

Prioritaire as 5: Technische bijstand				
ID	Indicator	Meeteenheid	Streefwaarde (2023)	Gegevensbron
PSI23	Aantal promotie- en publiciteitsactiviteiten (Aantal activiteiten gericht op promotie en publiciteit van het programma)	Aantal	20,00	eigen registratie, ook op basis opgave programmapartners
PSI24	Aantal onderzoeken, studies evaluaties, etc. dat op (deel)programmaniveau wordt uitgevoerd ten behoeve van een efficiënte werking van het programma)	Aantal	4,00	eigen registratie
PSI25	Bij uitvoering betrokken arbeidsplaatsen (in fte)	fte	14,00	eigen registratie
PSI30	Jaarverslagen	Aantal	6,00	eigen registratie

2.5.5 Categorieën steunverlening

Corresponderende categorieën steunverlening op basis van een door de Commissie vastgestelde nomenclatuur, en een indicatieve uitsplitsing van de steun van de Unie.

Tabellen 34-36: Categorieën steunverlening

Tabel 34: Dimensie 1 Steunverleningsgebied

Prioritaire as 5: Technische bijstand	
Code	Bedrag in EUR
121. Voorbereiding, uitvoering, toezicht en inspectie	3.840.000,00
122. Evaluatie en onderzoeken	960.000,00
123. Informatie en communicatie	960.000,00

Tabel 35: Dimensie 2 Financieringsvorm

Prioritaire as 5: Technische bijstand	
Code	Bedrag in EUR
01. Niet-terugvorderbare subsidie	5.760.000,00

Tabel 36: Dimensie 3 Soort grondgebied

Prioritaire as 5: Technische bijstand	
Code	Bedrag in EUR
07. Niet van toepassing	5.760.000,00

3

Financieringsplan

3.1 Financiële toewijzing uit het EFRO (in EUR)

Tabel 37

Fonds	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Tot.
EFRO	0,00	11.714.391,00	9.928.908,00	18.040.762,00	18.401.578,00	18.769.610,00	19.145.001,00	96.000.250,00
Tot.	0,00	11.714.391,00	9.928.908,00	18.040.762,00	18.401.578,00	18.769.610,00	19.145.001,00	96.000.250,00

3.2 Totale financiële toewijzing uit het EFRO en nationale medefinanciering (in EUR)

Tabel 38: Financieringsplan

Prioritaire as	Fonds	Grondslag voor de berekening van de steun van de Unie*	Steun van de Unie (a)	Nationale bijdrage (b)-(c)+(d)	Indicatieve uitsplitsing van de nationale bijdrage		Totale financiering (e)=(a)+(b)	Medefinancieringspercentage (f)=(a)/(e)(2) (in %)
					Nationale overheidsfinanciering (c)	Nationale particuliere financiering (d)		
1	EFRO	Tot.	33.000.000,00	14.142.857,00	10.607.143,00	3.535.714,00	47.142.857,00	70,0000002121
2	EFRO	Tot.	20.000.000,00	8.571.430,00	6.426.430,00	2.145.000,00	28.571.430,00	69,9999965000
3	EFRO	Tot.	19.440.250,00	8.331.536,00	8.331.536,00	0,00	27.771.786,00	69,9999992798
4	EFRO	Tot.	17.800.000,00	7.628.572,00	7.498.572,00	130.000,00	25.428.572,00	69,9999984270
5	EFRO	Tot.	5.760.000,00	5.760.000,00	5.760.000,00	0,00	11.520.000,00	50,0000000000
Tot.	EFRO		96.000.250,00	44.434.395,00	38.623.681,00	5.810.714,00	140.434.645,00	68,3593781292
Tot. gén.			96.000.250,00	44.434.395,00	38.623.681,00	5.810.714,00	140.434.645,00	68,3593781292

* Totale subsidiabele kosten of publieke subsidiabele kosten

(1) Alleen invullen als de prioritaire assen in totale kosten zijn uitgedrukt.

(2) Dit percentage mag worden afgerond op het dichtstbij liggende gehele getal in de tabel. Het voor terugbetalingen gebruikte exacte percentage is de verhouding (f).

Ter informatie		
Prioritaire as	Bijdragen van derde landen	Bijdragen van de EIB
1	0,00	0,00
2	0,00	0,00
3	0,00	0,00
4	0,00	0,00
5	0,00	0,00

3.3 Uitsplitsing per prioritaire as en thematische doelstelling

Tabel 39

Prioritaire as	Thematische doelstelling	Steun van de Unie	Nationale bijdrage	Totale financiering
1	Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	33.000.000,00	14.142.857,00	47.142.857,00
2	Vergroting van de concurrentiekracht van kleine en middelgrote ondernemingen, alsmede van de landbouwsector (voor het Elfpo) en van de visserij- en aquacultuursector (voor het EFMZV)	20.000.000,00	8.571.430,00	28.571.430,00
3	Bevordering van sociale inclusie, bestrijding van armoede en iedere vorm van discriminatie	6.600.000,00	2.828.536,00	9.428.536,00
3	Investing in onderwijs, opleiding en beroepsopleiding voor vaardigheden en een leven lang leren	12.840.250,00	5.503.000,00	18.343.250,00
4	Vergroting van de institutionele capaciteit van overheidsinstanties en belanghebbenden en doelmatig openbaar bestuur	17.800.000,00	7.628.572,00	25.428.572,00
Tot.		90.240.250,00	38.674.395,00	128.914.645,00

Tabel 40: Indicatief bedrag van de steun dat voor doelstellingen op het gebied van klimaatverandering moet worden gebruikt

Prioritaire as	Indicatief bedrag van de steun dat voor doelstellingen op het gebied van klimaatverandering moet worden gebruikt (EUR)	Deel van de totale toewijzing aan het programma (%)
1	6.336.000,00	6,60%
2	10.592.000,00	11,03%
4	976.000,00	1,02%
Tot.	17.904.000,00	18,65%

4

Geïntegreerde aanpak van territoriale ontwikkeling

Beschrijving, rekening houdend met de inhoud en de doelstellingen van het samenwerkingsprogramma, van de geïntegreerde aanpak van territoriale ontwikkeling, inclusief met betrekking tot regio's en gebieden als bedoeld in artikel 174, lid 3, VWEU, met inachtneming van de partnerschapsovereenkomsten van de deelnemende lidstaten, die aangeeft hoe dat samenwerkingsprogramma een bijdrage levert aan de realisatie van de doelstellingen van het programma en de verwachte resultaten.

In de sociaal-economische analyse komt de EMR naar voren als een internationaal georiënteerde regio, met veel potentie om zich te ontwikkelen tot een toonaangevende kenniseconomie. In de EMR bevinden zich tal van universiteiten en hogescholen, academische ziekenhuizen en vooraanstaande onderzoeksinstituten. De regio herbergt een breed scala aan relevante economische sectoren en beschikt over een uitgebreide logistieke infrastructuur, een sterke gemeenschappelijke historische en culturele basis en een bijzondere combinatie van stedelijk en landelijk gebied. De deelregio's van de EMR dragen elk op basis van de eigen unieke kenmerken en regionale sterktes bij aan het rijke en gevarieerde profiel van de EMR.

Door voortzetting van de grensoverschrijdende samenwerking in Interreg-verband willen de programmapartners hun gezamenlijke ambitie realiseren. De EMR zet in op de ontwikkeling tot een moderne kennis- en technologieregio met een concurrerende economie en een hoge levenskwaliteit in een inclusieve gemeenschap die banen schept. De inzet is nadrukkelijk gericht op de sterke en kansrijke punten van de EMR zoals geïdentificeerd in de SWOT-analyse, met daarbij een aantal beleidsmatige uitdagingen. Op basis van de aanwezige kansen en specifieke uitdagingen waar de EMR zich voor gesteld ziet als grensgebied, hebben de partners in de EMR een geïntegreerde en regionaal gebaseerde strategie ontwikkeld rondom vier thematische doelstellingen:

- Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie;
- Verbetering van het concurrentievermogen van het KMO/MKB;
- Bevordering van sociale insluiting, bestrijding van armoede en elke vorm van discriminatie;
- Verbetering van de institutionele capaciteit van de overheid en belanghebbenden en een efficiënt openbaar bestuur.

Het SP Interreg V-A EMR sluit met deze strategie aan bij de afzonderlijke partnerschapsovereenkomsten van de deelnemende lidstaten, op het punt waar de geïntegreerde aanpak van het gebruik van ESI-fondsen voor territoriale ontwikkeling wordt beschreven. Naast economische en sociale cohesie is het Europese cohesiebeleid op basis van

het Verdrag van Lissabon expliciet gericht op territoriale cohesie, waarbij Europese opgaven aansluiten op de specifieke opgaven van de betreffende gebieden, de sterke kanten van een gebied en de daarbij benodigde governance-structuur, met inbegrip van een belangrijke rol voor lokale en regionale partners.

In overeenstemming met de partnerschapsovereenkomsten kenmerkt de strategie van het SP EMR zich door een sterke thematische concentratie. De door de EMR geselecteerde thematische doelstellingen komen bovendien deels overeen met die welke in afzonderlijke partnerschapsovereenkomsten zijn aangeduid als prioritaire gebieden voor Europese Territoriale Samenwerking.

Verder volgt het SP EMR de ambitie op lidstaatniveau om naast de thematische focus de Interreg-middelen meer dan voorheen te richten op concrete investeringen in innovatieve technologieën, producten en diensten, als uitbreiding van de traditioneel belangrijke grensoverschrijdende netwerkvorming. Tot slot geldt dat kansrijke grensoverschrijdende innovatieclusters in de EMR met geprivilegieerde partners uit het arrondissement Leuven en Zuidoost-Noord-Brabant verder kunnen worden versterkt, waardoor de impact van het programma zal worden vergroot. Dat geldt ook voor projecten uit de prioritaire assen 3 en 4 m.b.t. een geprivilegieerd partnerschap met het arrondissement Huy-Waremme.

4.1 Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling (in voorkomend geval)

Aanpak ten aanzien van het gebruik van instrumenten voor een vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling en de beginselen voor het aanwijzen van de gebieden waar dit zal plaatsvinden.

Deze paragraaf is niet van toepassing voor het Samenwerkingsprogramma Euregio Maas-Rijn.

4.2 Geïntegreerde acties voor duurzame stadsontwikkeling (in voorkomend geval)

Beginnelsen voor het aanwijzen van stedelijke gebieden waar geïntegreerde acties voor duurzame stadsontwikkeling moeten worden uitgevoerd en de indicatieve jaarlijkse toewijzing van EFRO-steun voor deze acties.

Deze paragraaf is niet van toepassing voor het Samenwerkingsprogramma Euregio Maas-Rijn.

Tabel 41: Geïntegreerde acties voor duurzame stadsontwikkeling – indicatieve bedragen aan EFRO-steun

Indicatief bedrag aan EFRO-steun

0,00

4.3 Geïntegreerde territoriale investeringen (in voorkomend geval)

Aanpak voor het gebruik van geïntegreerde territoriale investeringen (zoals gedefinieerd in artikel 36 van Verordening (EU) nr. 1303/2013) in andere gevallen dan die door punt 4.2 worden bestreken, en de indicatieve financiële toewijzing daarvoor uit elke prioritaire as.

Deze paragraaf is niet van toepassing voor het Samenwerkingsprogramma Euregio Maas-Rijn.

Tabel 42: Indicatieve financiële toewijzing aan geïntegreerde territoriale investeringen in andere dan de onder punt 4.2 genoemde gevallen (geaggregeerd bedrag)

Prioritaire as	Indicatieve financiële toewijzing (steun van de Unie) (EUR)
Totaal	0,00

4.4 Bijdrage van geplande steunmaatregelen aan macro-regionale en zeegebied-strategieën, rekening houdend met de behoeften van het programmagebied zoals in kaart gebracht door de relevante lidstaten en met, waar van toepassing, de strategisch belangrijke projecten zoals die in die strategieën zijn vastgesteld (indien van toepassing)

(Wanneer lidstaten en regio's aan macro-regionale en zeegebied-strategieën deelnemen)

Deze paragraaf is niet van toepassing voor het Samenwerkingsprogramma Euregio Maas-Rijn.

5

Uitvoeringbepalingen voor het samenwerkingsprogramma

5.1 Betrokken autoriteiten en instanties

Tabel 43: Programma-autoriteiten

Autoriteit/instantie	Naam van de autoriteit/instantie, en afdeling of eenheid	Hoofd van autoriteit/instantie (positie of post)
Beheerautoriteit	Provincie Limburg	Luc Broos
Certificeringsautoriteit	Is gelijk aan de Beheerautoriteit	Alain Lorquin
Auditautoriteit	Auditdienst Rijk der Nederlanden	Martin de Witte

De instantie waaraan de Commissie de betalingen zal verrichten is:
 0 de beheerautoriteit
 x de certificeringsautoriteit

Tabel 44: Instantie(s) voor het uitoefenen van controle- en audittaken

Autoriteit/instantie	Naam van de autoriteit/instantie, en afdeling of eenheid	Hoofd van autoriteit/instantie (positie of post)
Aangewezen instantie(s) om controle-taken uit te voeren	Stichting Euregio Maas-Rijn	Ruud Aalbrecht
Aangewezen instantie(s) om audit-taken uit te voeren	Auditdienst Rijk der Nederlanden	Martin de Witte
Aangewezen instantie(s) om audit-taken uit te voeren	EU-Prüfbehörde	Udo Teftmer
Aangewezen instantie(s) om audit-taken uit te voeren	Ministerium der deutschsprachigen Gemeinschaft Belgiens	José Berger
Aangewezen instantie(s) om audit-taken uit te voeren	Ministerium für Wirtschaft, Energie, Industrie, Mittelstand und Handwerk des Landes Nordrhein-Westfalen	Ilka Meisel
Aangewezen instantie(s) om audit-taken uit te voeren	Région wallonne, Département de l'Audit, Direction de l'Audit des Fonds	Eric Stapelle
Aangewezen instantie(s) om audit-taken uit te voeren	Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen – Afdeling Inspectie	Geert Van der Elst

5.2 Procedure voor het instellen van het gezamenlijke secretariaat

De nieuwe Beheersautoriteit (BA) – incl. Certificeringsautoriteit (CA) – wordt gevestigd bij de Provincie Limburg (NL). Via strikte functieomschrijvingen zal functiescheiding tussen de autoriteiten toegepast en gegarandeerd worden. Voor de uitvoering van het Samenwerkingsprogramma en de ondersteuning van de verschillende autoriteiten wordt gebruik gemaakt van het Gemeenschappelijk Secretariaat Interreg V-A Euregio Maas-Rijn bij de Stichting EMR. Samen met vijf regionale antennes vormt het gemeenschappelijk secretariaat een team dat op correcte en doeltreffende wijze uitvoering geeft aan het SP. Doordat de BA en de CA uit de Stichting Euregio Maas-Rijn worden gehaald en bij de Provincie Limburg (NL) worden ondergebracht, zal een herverdeling van taken plaatsvinden (te preciseren in een convenant tussen Provincie Limburg en Stichting EMR). De huidige werkprocessen worden geoptimaliseerd, zodat een efficiënte, professionele en objectieve toetsing van projecten nagestreefd wordt. Via de introductie van projecten via de regionale antennes wordt in begeleiding en regionaal maatwerk voorzien.

5.3 Beknopte beschrijving van de beheers- en controle-regelingen

De BA voert de taken uit die in artikel 125 van Verordening (EU) Nr. 1303/2013 zijn benoemd. Voor de uitvoering van deze taken en verantwoordelijkheden wordt de BA ondersteund door het Gemeenschappelijk Secretariaat overeenkomstig artikel 23 lid 2 van Verordening (EU) Nr. 1299/2013 van het Europees Parlement en de Raad.

De CA voert de taken uit die in artikel 126 van Verordening (EU) Nr. 1303/2013 zijn benoemd, aangevuld met artikel 24 van Verordening (EU) Nr. 1299/2013.

De beheers- en controleregelingen worden in detail beschreven in het beheers- en controlesysteem en het beheers- en controlehandboek. Dit is vast te stellen door de programmapartners bij aanvang van het programma. Het beheers- en controlesysteem borduurt grotendeels voort op de voorgaande Interreg-programma's van de EMR. Nieuwe elementen of accenten komen voort uit leerpunten uit de voorgaande programmaperiode, aanbevelingen uit systeemaudits, een bestuurlijke wens tot administratieve vereenvoudiging, harmonisatie waarrond in Interactverband en met naburige programma's is overlegd en vanzelfsprekend de nieuwe verordeningen. Bij de opmaak van de beheers- en controleregelingen wordt volgend uitgangspunt mee in overweging genomen met betrekking tot prioritaire assen 1 en 4: indien het programma steun verleent aan een grote onderneming, verzekert de BA zich ervan dat

de financiële steun van het programma niet resulteert in een substantieel verlies aan arbeidsplaatsen op bestaande locaties binnen de Unie.

Naast de indiening van het Samenwerkingsprogramma, waarbij de lidstaten hun instemming met de inhoud hiervan ten uitdrukking brengen, wordt in het Interreg Euregio Maas-Rijn grensgebied voor de uitvoering van het programma een uitvoeringsovereenkomst tussen alle partners en een beheersovereenkomst tussen de BA/CA, de Audit Autoriteit (AA) en de Stichting Euregio Maas-Rijn gesloten. Deze overeenkomsten vormen het fundament van de samenwerking en coördinatie tussen alle betrokken actoren.

De overeenkomsten creëren duidelijkheid over aansprakelijkheden, rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende bij de programma-uitvoering betrokken entiteiten, en vormen het kader van waaruit nadere procedures vorm krijgen en advies-, overleg- en besluitvormingsstructuren opereren.

De BA zal zorgdragen voor een doeltreffende regeling voor het onderzoek naar en de afwikkeling van klachten in verband met de uitvoering van het Interreg V-A-programma voor de EMR. Informatie over de procedure voor afwikkeling van klachten is opgenomen op de website van de BA (www.limburg.nl) en wordt in geval van communicatie van besluiten per brief standaard opgenomen in de briefcommunicatie met aanvragers. Het kunnen aantekenen van bezwaar en in beroep gaan tegen besluiten van een bestuursorgaan (Provincie Limburg als BA) zijn verankerd in de Nederlandse Algemene wet bestuursrecht.

De gekozen structuur voldoet zowel aan de vereisten van de structuurfondsenverordeningen als aan de behoeften van de diverse partners.

5.4 Verdeling van de aansprakelijkheid onder de deelnemende lidstaten in het geval van financiële correcties die door de beheersautoriteit of de Commissie worden opgelegd

Voor zover overeenkomstig artikel 143 van Verordening (EU) Nr. 1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad ten onrechte betaalde bedragen worden teruggevorderd, dan zal de Lidstaat op wiens grondgebied de eerstverantwoordelijke begunstigde is gevestigd, de CA ondersteunen om de ten onrechte betaalde bedragen terug te vorderen. Dit geldt eveneens voor terugvorderingen bij projectpartners van buiten het programmagebied, maar nog op het grondgebied van Nederland, Vlaanderen, Wallonië, Noordrijn-Westfalen en Rijnland-Palts. Voor wat betreft financiële correcties bij projectpartners buiten de genoemde gebieden wordt voorafgaand aan de goedkeuring

van projecten met betrokkenheid van dergelijke projectpartners in samenspraak met de programmapartners bepaald welke partij de CA ondersteunt bij de eventuele terugvordering van ten onrechte betaalde bedragen aan deze projectpartners.

5.5 Gebruik van de euro (in voorkomend geval)

Gekozen methode voor de omrekening van uitgaven in een andere valuta dan de euro.

Alle financiële stromen zullen plaatsvinden in euro, aangezien alle deelgebieden in het programmagebied de euro als wettig betaalmiddel hanteren.

5.6 Betrokkenheid van de partners

Maatregelen die zijn genomen om de in artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1303/2013 bedoelde partners te betrekken bij het opstellen van het samenwerkingsprogramma, en de rol van deze partners bij het opstellen en de uitvoering van het samenwerkingsprogramma, met inbegrip van hun betrokkenheid bij het Comité van Toezicht

Vorbereitung programma

In 2013 is gestart met de voorbereiding van het Interreg V-A SP EMR. De partners waarnaar wordt verwezen in artikel 5 van Verordening (EU) Nr. 1303/2013 zijn gedurende het proces betrokken bij de voorbereiding.

Er is een Task Force Interreg V Euregio Maas-Rijn gevormd die met ambtelijke ondersteuning het proces van totstandkoming van het nieuwe SP bestuurlijk heeft geleid. Daarnaast hebben diverse projectgroepen gewerkt aan de voorbereiding van het nieuwe SP. Voor de redactie van het SP heeft de Stichting Euregio Maas-Rijn, in haar rol van beheersautoriteit van het Interreg IV-A-programma, een extern bureau aangetrokken voor ondersteuning. Ook is een ex-ante evaluator aangewezen.

In de loop van 2013 en 2014 hebben de partners diverse beslissingen genomen over de inhoud van het programma en over de organisatiestructuur en de bepaling van verantwoordelijkheden. Enerzijds ging het hierbij om de selectie en rationalisatie van het aantal investeringsprioriteiten tot op het aantal waarbij consensus bestaat over de door de EC gewenste focus en het doel van het SP. De partners hebben in gezamenlijkheid per investeringsprioriteit keuzes gemaakt ten aanzien van specifieke doelen, beoogde resultaten, projectcategorieën en de interventielogica. Anderzijds zijn besluiten genomen over de organisatie van het SP en over de geografische afbakening van het programmagebied.

Met de instelling van de Task Force Interreg V EMR zijn de betrokkenheid en actieve inbreng vanuit de partnerregio's vanaf de start van de voorbereiding van het SP gewaarborgd. De Task Force bestond uit vertegenwoordigers van de lidstaten en de deelregio's:

- Ministerie van Economische Zaken (Nederland)
- Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie (Duitsland)
- Ministerium für Wirtschaft, Energie, Industrie, Mittelstand und Handwerk (Noordrijn-Westfalen)
- Bezirksregierung Köln
- Ministerium für Wirtschaft, Klimaschutz, Energie und Landesplanung des Landes Rheinland-Pfalz
- Vlaamse Gemeenschap
- Wallonië
- Fédération Wallonie-Bruxelles
- Deutschsprachige Gemeinschaft Belgiens
- Provincie Limburg (Nederland)
- Provincie Limburg (België)
- Province de Liège
- Zweckverband Region Aachen
- Provincie Noord-Brabant
- Provincie Vlaams Brabant
- Stichting Euregio Maas-Rijn
- Europese Commissie, Directoraat-Generaal voor regionaal en stedelijk beleid (raadgevende stem)

Naast de afstemming in de Task Force Interreg V EMR zijn nog meer acties ondernomen om een brede betrokkenheid en actieve deelname van partners en andere stakeholders aan het voorbereidingsproces te bewerkstelligen.

Om maatschappelijke partners de mogelijkheid te geven invloed uit te oefenen op de voorbereiding van het nieuwe Interreg V-A-programma, is op 19 november 2013 in het Palais des Congrès in Luik een stakeholderconferentie georganiseerd. In paragraaf 9.3 is de deelnemerslijst opgenomen. Tijdens de stakeholderconferentie zijn de deelnemers geïnformeerd over de stand van de voorbereiding en de inhoudelijke richting van het programma. Daarnaast zijn twee workshoprondes georganiseerd, waar de deelnemers de gelegenheid is geboden om per thema aandachtspunten en wensen mee te geven om rekening mee te houden bij de verdere uitwerking en ontwikkeling van het programma. De workshops hadden als thema's Innovatie, Economie en Territoriale ontwikkeling. Door de deelnemers werd onder meer het belang benadrukt van aandacht voor het KMO/MKB. Ook werd door de deelnemers nadrukkelijk gewezen op de grensoverschrijdende dimensie, het leren van elkaars taal en de beperking van de administratieve lasten.

Daarnaast is eind 2014 een publieke internetconsultatie georganiseerd. Hiervoor zijn verschillende documenten ter beschikking gesteld, zowel rechtstreeks aan door de partnerregio's geselecteerde partijen als publiekelijk via de website van de EMR en die van de partnerregio's. De informatie die ter beschikking is gesteld bestond uit uittreksels van de strategie en de gekozen prioritaire assen, thematische doelstellingen en investeringsprioriteiten, met daarnaast het budget van het SP en aangevuld met een aantal te beantwoorden vragen.

De inbreng van partijen tijdens de stakeholdersconferentie en de internetconsultatie en de strategische milieubeoordeling is meegenomen in de uitwerking van het SP.

Uitvoering programma

De partners waar naar wordt verwezen in artikel 5 van Verordening (EU) Nr. 1303/2013 zullen ook worden uitgenodigd om zitting te nemen in het Comité van Toezicht van het Interreg V-A-programma. Hiermee wordt na de voorbereiding ook de gezamenlijke uitvoering van het nieuwe programma gewaarborgd.

6

Coördinatie

De mechanismen die voor een effectieve coördinatie tussen het EFRO, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij en andere Unie- en nationale financieringsinstrumenten zorgen, met inbegrip van de coördinatie tussen en eventuele combinatie met de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen (Connecting Europe Facility), het ENI, het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF), het IPA en de EIB, waarbij rekening wordt gehouden met de in het gemeenschappelijk strategisch kader neergelegde bepalingen zoals vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 1303/2013.

Indien lidstaten en derde landen deelnemen aan samenwerkingsprogramma's waarbij EFRO-toewijzingen voor de ultra-perifere regio's en middelen van het EOF worden gebruikt, worden coördinatiemechanismen op een adequaat niveau ingezet om een effectieve coördinatie van het gebruik van deze middelen te vergemakkelijken.

De lidstaten van de EU geven in de nationale partnerschapsovereenkomsten (NPO's) aan hoe zij de middelen uit de ESI-fondsen voor de periode 2014-2020 gaan inzetten. O.b.v. de NPO en de onderliggende SP's van de fondsen kent de EC de budgetten toe aan de lidstaten. De NPO's zijn strategische koepeldocumenten, opgesteld in samenwerking tussen nationale en medeoverheden en andere betrokken partijen. De NPO's zijn inmiddels goedgekeurd. De NPO's bevatten een integrale visie op de bijdrage van de ESI-fondsen aan de sociale en economische ontwikkeling van de desbetreffende lidstaat. In de NPO's wordt uitgebreid ingegaan op de samenwerking en coördinatie ter vergroting van de samenhang en synergie tussen de ESI-programma's, inclusief de ETS-programma's en andere EU-instrumenten zoals Horizon2020 en LIFE+.

Ten aanzien van het SP EMR geldt in het algemeen dat het grensoverschrijdende karakter van elk project binnen het SP EMR een uniek kenmerk vormt waarmee overlap met andere programma's wordt voorkomen. Het SP-programma biedt b.v. de mogelijkheid om projecten binnen één van de vergelijkbare prioritaire assen in een ander, nationaal georiënteerd programma, ook in grensoverschrijdend verband op te zetten, wat een waardevolle aanvulling kan vormen. Een goede afstemming van de verschillende subsidie-instrumenten van de EU is hier wezenlijk; dit draagt er immers wezenlijk toe bij dat deze instrumenten optimaal worden ingezet.

De complementariteit van het SP EMR ten opzichte van andere Europese en nationale programma's wordt ook geborgd door de inzet van coördinatiemechanismen. Om er

voor te zorgen dat projecten in het juiste programma worden uitgevoerd en om dubbelfinanciering te voorkomen, voeren de partnerregio's op ieder projectvoorstel een financieel-technische toets uit. Hierbij wordt onder meer gekeken naar andere Europese fondsen, met name het ESF en het ELFPO. Mocht twijfel rijzen over dubbelfinanciering dan zal de indienende partnerregio vragen het project opnieuw te bekijken, dit in samenwerking met de beheerders en bevoegde administraties van de programma's die in hun regio uitgevoerd worden. Er zal hiertoe op regelmatige tijdstippen een contact plaatsvinden tussen deze beheerders om de verschillende aanvragen te vergelijken met elkaar en om ieder risico op dubbele financiering te vermijden.

Dit wordt zowel getoetst bij aanvraag als bij vaststelling van de subsidie. Alleen wanneer wordt verzekerd dat geen sprake is van dubbelfinanciering zal het project de gewone besluitvormingsprocedure ingaan. De algemene en gedetailleerde procedure zal in de Administratieve Organisatie (AO) beschreven worden.

ETS-programma's

De EMR grenst in de programmaperiode 2014-2020 aan twee andere Interreg V-A programma's, namelijk de grensregio Vlaanderen-Nederland en de grensregio Duitsland-Nederland. Daarnaast is sprake van overlap in gebied met het grensoverschrijdende programma 'La Grande Région' tussen Duitsland, Luxemburg, België en Frankrijk. Afstemming zal plaatsvinden tussen de projectmanagers en programmamanagers van de betreffende Interreg-programma's. Daarnaast zal afstemming plaatsvinden met het Interreg V-B programma Northwest-Europe en met het nieuwe Interreg Europe programma.

Regionale EFRO-programma's

In de EMR zijn diverse regionale EFRO-programma's van kracht in de programma periode 2014-2020 (Zuid-Nederland, Vlaanderen, Wallonië, Noordrijn-Westfalen en Rheinland-Pfalz). De regionale EFRO-programma's hebben elk een eigen, onderscheidend karakter. Afstemming vindt plaats door de vertegenwoordigers van de partnerregio's, die ieder in hun eigen regio de coördinatie met regionale EFRO-programma's zullen verzorgen.

Europees Sociaal Fonds (ESF)

Binnen Interreg V kunnen alleen projecten worden uitgevoerd die additioneel zijn ten opzichte van de nationale en regionale ESF programma's. Wanneer een project onderdelen omvat die raken aan de ESF-doelstellingen, zullen de vertegenwoordigers van de bij het project betrokken partnerregio's afstemming zoeken met de betreffende (nationale/regionale) ESF-programma's.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO)

Binnen de Europese kaders hebben de lidstaten hun nationale strategieën en programma's voor plattelandsontwikkeling uitgewerkt. Wanneer een project onderdelen omvat die raken aan de ELFPO-doelstellingen, zullen de vertegenwoordigers van de bij het project betrokken partnerregio's afstemming zoeken met de betreffende (nationale/regionale) ELFPO-programma's.

Nederland

Binnen Nederland gaat het om zeven nationale en regionale programma's van het EFRO, het ESF, het ELFPO en het EFMVZ. De NPO van Nederland levert een gezamenlijke en integrale visie op de ontwikkelingsrichting van Nederland en de inzet van de ESI-fondsen.

Nederland acht een betere afstemming en coördinatie met nationaal en regionaal beleid en de ESI-fondsen hiervoor noodzakelijk. Een jaarlijks bestuurlijk overleg op nationaal niveau tussen Nederlandse partners, onder leiding van het Ministerie van EZ, moet de projectontwikkeling en governance van de grensoverschrijdende ETS-programma's verbeteren. Ook de inzet ten aanzien van de coördinatie met andere communautaire fondsen en instrumenten van de EU die in Nederland worden toegepast, richt zich op betere samenwerking en afstemming ter vergroting van de samenhang en synergie.

Voor de Provincie Limburg (NL) geldt dat in het gebied waarop het SP EMR betrekking heeft, te weten de COROP Zuid- en Midden-Limburg, er qua gebied overlap bestaat met de volgende programma's:

- Interreg V-A Grensregio Vlaanderen-Nederland;
- Interreg V-B Noord-West Europa;
- Regionaal Programma EFRO Zuid Nederland (OP-Zuid);
- ESF Nederland;
- ELFPO Nederland.

Voor de COROP Midden-Limburg bestaat overlap met het Interreg V-A programma Grensregio Duitsland-Nederland. Om inhoudelijke overlap en/of dubbelfinanciering te voorkomen op projectniveau, worden binnen de Provincie Limburg naast de technische toets die bij elk projectvoorstel uitgevoerd wordt en de consultatie van de partnerregio's bij twijfel, de volgende additionele maatregelen genomen:

- De regionale projectmanagers van de Provincie Limburg op het gebied van de Interreg V-A programma's en het regionaal OP voor Zuid-Nederland, zijn werkzaam in dezelfde afdeling en zullen elkaar via reguliere overleggen consulteren over ingediende projectvoorstellen;
- Ten aanzien van de overige genoemde overlappende programma's zullen projecten via een aanmeldings-

formulier aan de betreffende afdeling of meldpunt schriftelijk aangemeld worden voor een toets op inhoudelijke overlap en een check op dubbelfinanciering.

België

Vlaanderen

Vlaanderen neemt via twee kanalen deel aan het EFRO:

- via het beheer van een Vlaams EFRO programma 'Investeren in Groei en Werkgelegenheid', kortweg EFRO Vlaanderen;
- via medebeheer en participatie in 9 internationale EFRO programma's voor 'Europese Territoriale Samenwerking'.

De programma's EFRO Vlaanderen en EFRO Interreg zullen samen met andere EU-fondsen of programma's binnen een geïntegreerd kader functioneren dat gericht is op duurzame groei en jobs en zich tegelijk inschrijven in de Europa 2020-doelstellingen en de Vlaamse toekomstvisie zoals beschreven in VIA/PACT2020. De verschillende fondsen en programma's werken daarbij aan dezelfde gemeenschappelijke doelstellingen, op een wederzijds versterkende manier en vanuit een eigen specifieke invalshoek.

Het EFRO Vlaanderen programma zal gebruik maken van het instrument Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI). Belangrijk in het kader van het SP EMR is de 'GTI Limburg' dat de uitvoering zal ondersteunen van het 'SALK – Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat' dat uitgewerkt werd na belangrijke socio-economische gebeurtenissen in de provincie Limburg. Vanuit Vlaanderen zullen synergieën aangemoedigd worden tussen het EMR-programma en SALK-acties met een grensoverschrijdende relevantie. De ETS-programma's worden door Vlaanderen ingezet als een versterkend instrument ten opzichte van het toekomstige EFRO Vlaanderen-programma.

Duitstalige Gemeenschap

De Duitstalige Gemeenschap participeert behalve in het SP EMR 2014-2020 nog in enkele andere programma's voor de periode 2014-2020. De toewijzing van een project aan ofwel het programma van 'La Grande Région' ofwel aan dat van de EMR, zal afhangen van de plaats waar het partnerschap ligt. De Duitstalige Gemeenschap heeft eveneens een apart OP voor ESF opgesteld.

Afstemming is gewaarborgd doordat alle programma's (Interreg en ESF) beheerd worden door de dienst Buitenlandse Zaken. De opvolging van de projecten binnen één en dezelfde dienst van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap, zorgt ervoor dat projecten onder het meest optimale programma worden gebracht en voorkomt dubbele financiering van projecten.

De strategische afstemming van de mogelijkheden binnen enerzijds het Interreg programma en anderzijds het ESF-programma wordt bovendien geborgd via het Regionale Ontwikkelingsconcept van de Duitstalige Gemeenschap. Het Regionale Ontwikkelingsconcept vormt een belangrijke richtsnoer voor het beleid van de Duitstalige Gemeenschap, die regelmatig wordt geëvalueerd.

De scheidingslijn en de complementariteit van ESF met de Interreg programma's waaraan de Duitstalige Gemeenschap participeert, wordt verzekerd door de nauwe samenwerking van de medewerkers belast met het beheer van de programma's binnen het ESF-beheersorgaan, de regionale antennes voor Interreg V-A EMR en die voor Interreg V-A 'La Grande Région'. De 'Werkgroep Structuurfondsen' verzekert een optimale onderlinge communicatie en vermijdt dat projecten op twee niveaus ingediend en gesubsidieerd worden.

Door het instellen van een 'Team Europa' binnen het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap is overleg bij het opzet en de selectie van projecten gegarandeerd en wordt ervoor gezorgd dat men komt tot een optimale complementariteit van activiteiten van de verschillende Europese programma's.

Ook andere initiatieven die voortvloeien uit de Europese programma's worden beheerd in nauw overleg met de dienst voor buitenlandse betrekkingen van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap om zo een maximale complementariteit tussen de verschillende programma's te verzekeren.

Wallonië

Voor de programmaperiode 2014-2020 zijn de volgende programma's voor Wallonië in uitvoering, waarvan het programmagebied overlap heeft met de EMR:

- OP EFRO
- OP ESF
- Interreg V-A Frankrijk – Wallonië – Vlaanderen
- Interreg V-A Grande Région
- Interreg V-B Noordwest Europa
- Interreg V-C – Interreg Europa
- Plattelandsontwikkelingsprogramma POP

Het Interreg V-programma en de regionale programma's in het programmagebied van de EMR versterken elkaar en vullen elkaar aan. Bij het opstellen van deze programma's is gelet op complementariteit. Voor de coördinatie van EFRO en ESF is Wallonië als lidstaat erkend door de EC. Periodiek organiseert Wallonië bijeenkomsten voor de uitvoerders en regionale antennes die in Wallonië zijn betrokken bij de Europese fondsen. In deze bijeenkomsten wor-

den informatie en ervaringen uitgewisseld tussen alle programma's.

Om de coherentie en synergie van de programma's te waarborgen is de coördinatie van alle programma's onderdeel van het mandaat van de Minister-President van de Waalse regering.

Duitsland

Duitsland heeft op basis van het multilaterale karakter van ETS alleen algemene opmerkingen in de NPO opgenomen en daarbij de territoriale samenwerkings-elementen benadrukt, zodat de uitdagingen van de regio's door gemeenschappelijke analyse en uitvoering van concrete projecten gemeenschappelijke oplossingen voor problematieken tot stand kunnen komen. De programma's en projecten moeten sterker dan voorheen gericht worden op de omzetting van de EU2020-doelen, zonder het grensoverschrijdende karakter daarbij uit het oog te verliezen.

Noordrijn-Westfalen

Vanuit Noordrijn-Westfalen wordt in de periode 2014-2020 aan de volgende ESI-programma's deelgenomen:

- NRW/EU-programma 'Groeï en werkgelegenheid'
- ESF-Noordrijn-Westfalen
- NRW-programma
- Interreg V-A-programma Duitsland-Nederland
- Interreg V-B-programma

Dat de beide ETS-programma's in NRW bijvoorbeeld door een en dezelfde organisatie beheerd worden, zorgt mede voor een nauw overleg.

Rheinland-Pfalz

De Eifelkreis Bitburg-Prüm en de Vulkaneifelkreis kunnen naast de participatie in het EMR-programma in aanmerking komen voor medefinanciering vanuit de volgende programma's:

- ETS:
  - Interreg V-A "La Grande Région"
  - Interreg V-B Northwest-Europe
  - Interreg Europe
- Regionale EFRO-programma Rheinland-Pfalz
- ESF-programma Rheinland-Pfalz
- ELFPO-programma Rheinland-Pfalz.

De verantwoordelijkheid voor EFRO, Interreg A, Interreg B en Interreg Europa behoort tot één afdeling van het Ministerie van Economische Zaken van Rheinland-Pfalz. Dit zorgt voor een voortdurende uitwisseling van informatie. Door gezamenlijke lidmaatschappen van begeleidingscommissies

sies vindt informatie-uitwisseling ook met ESF en ELFPO plaats, waarvoor de verantwoordelijkheid bij andere Ministeries ligt. De meerwaarde van projecten die uit het EMR-programma worden gesteund in coherentie tot andere programma's is het grensoverschrijdende karakter. Dit is een aanvulling op deze andere programma's.

Thematische programma's

De EMR legt een actieve verbinding en zoekt naar complementariteit met andere programma's en fondsen vanuit de EU. Denk b.v. aan Horizon 2020, COSME en de Connecting Europe Facility. Horizon 2020 biedt goede mogelijkheden voor kruisbestuiving van initiatieven in de prioritaire assen 1 en 2, door de koppeling van onderzoek aan innovatie en de focus op het op de markt brengen van goede ideeën.

Bij COSME ligt de aansluiting met name bij het KMO/MKB, in prioritaire as 2. Daarnaast wordt met het oog op de verwezenlijking van de klimaatdoelstellingen actief aansluiting en afstemming gezocht met programma's die op dit thema zijn gericht, zoals LIFE+.

Algemeen

Bij de uitvoering van het SP zal rekening worden gehouden met overige relevante wetgeving, onder andere richtlijnen voor de toepassing van de rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg (2011/24/EU).

7

Vermindering van de administratieve lasten voor de begunstigden

Samenvatting van de beoordeling van de administratieve lasten voor de begunstigden en waar nodig de geplande acties, met een indicatief tijdsindicatie, om de administratieve lasten te verminderen.

De ervaring opgedaan tijdens eerdere programmaperiodes laat zien hoe complexe administratieve en financiële procedures van een grensoverschrijdend programma een bron van demotivatie kan worden en hoe sommige projectpartners ontmoedigd worden partnerships te sluiten. Om de doelstellingen te bereiken die het samenwerkingsprogramma zich vooropstelt, is het belangrijk om de taken en lasten voor de potentiële projectpartners te verlichten. Daarom, en conform de vereisten van de Europese Commissie, hebben de programmapartners van het SP EMR Interreg V-A besloten alles in het werk te stellen om zo veel als mogelijk de procedures en het administratieve en financiële beheer te vereenvoudigen.

De programmapartners hebben besloten hun best-practices verder te zetten en alle mogelijke vereenvoudigingen, zoals door de EC voorgesteld, toe te passen voor de nieuwe programmaperiode. Vereenvoudigingen als:

- Een geïntegreerd en webbased monitoring/beheersysteem (conform met de e-Cohesion richtlijnen). Op deze manier zal de begeleiding en monitoring van de projecten worden vergemakkelijkt, in de eerste plaats voor de projectmanagers en vervolgens voor alle betrokkenen bij de opvolging zoals de BA en CA, het gemeenschappelijk secretariaat, de co-financiers, die dan ook direct de status van het project kunnen consulteren. Het zal ook een betere communicatie tussen de potentiële begunstigden en de autoriteiten van het programma toelaten en deze preventieve aanpak zou de kans op fouten of problemen moeten minimaliseren.
- Een handleiding en een gedetailleerde en interactieve catalogus subsidiabele kosten worden voorbereid en ter beschikking gesteld aan alle partijen die deelnemen aan het programma. Dit om verkeerde interpretaties te vermijden en om gemakkelijker projecten voor te bereiden en uit te werken. Aspecten zoals inkomsten, interne facturen, bijdragen in natura moeten verduidelijkt worden om misverstanden en dus problemen in de uitvoering van projecten te voorkomen. Bovendien is het ook de bedoeling te voorkomen dat uitzonderingen worden toegestaan voor partners van een bepaalde regio. Een grotere harmonisatie in de behandeling van de uitgaven zal het projectbeheer vergemakkelijken en zal voorkomen dat er een opbod ontstaat tussen partners.

- Voortzetting van een korte en efficiënte instructie en besluitvormingsprocedure over de projecten. Deze procedure voorziet twee bijeenkomsten GO-NO GO waarvan het doel is om projectpartners van het begin van het project te begeleiden en te ondersteunen. Dit voorkomt onnodig werk, want reeds vanaf het ontwerp van het project zullen de begunstigden duidelijke instructies ontvangen over hoe ze hun project kunnen verbeteren. De intensieve voorbereiding van een volledig aanvraagformulier, drietalig met de bijbehorende toelichtingen voor een niet ontvankelijk verklaard project zal zo vermeden kunnen worden, terwijl andere projecten kunnen aangepast worden zodat ze kwalitatief beter worden. Daarnaast zullen korte en doeltreffende procedures opgericht worden bij de start van het programma (maximum van 6 maanden tussen de indiening van een ontwerp en de goedkeuring van een project).
- Centrale First Level Control (FLC): dit zorgt voor een beter zicht op het geheel van de projecten en de hiermee verbonden uitgaven. Het zorgt ook voor een betere coherentie van de gemaakte opmerkingen.
- Consistente Second Level Control (SLC) uitgevoerd door een groep van auditors: iedere regionale auditor zal controles uitvoeren in zijn eigen regio. Voordeel hierbij is de betere kennis van de nationale regelgeving en zo wordt ook vermeden dat dezelfde documenten of vragen verschillende keren aan de projectpartners gevraagd worden. Belangrijk is ook dat we zo veel mogelijk dubbele, zelfs driedubbele controles vermijden.
- De middelafroepen: geïntegreerd beheer via monitoringstelsel. Er zal geen papier meer gevraagd worden. Alle documenten dienen te worden gescand en deze kunnen direct en éénmalig in het digitale systeem ingevoerd worden (principe van de unieke invoering).
- Gebruik van de kostenrubrieken zoals door de EC vastgesteld in Verordening (EU) Nr. 481/2014. Geen sub-kostenrubrieken meer. Via een harmonisatie van de kostenrubrieken zou een betere coherentie nagestreefd kunnen worden voor de potentiële begunstigden die aan diverse Europese programma's zouden deelnemen. Kosteninvoer wordt hierdoor gemakkelijker. Doordat sub-kostenrubrieken niet meer bestaan zullen minder wijzigingsaanvragen noodzakelijk zijn (tussen sub-rubrieken).
- Personeelskosten: een eenvoudige en gemeenschappelijke berekening aanvaardbaar voor alle regio's van het programma zal het mogelijk maken om één enkel uurtarief voor elke persoon die deeltijds zal werken aan een project, te definiëren. Bewijsstukken

moeten geleverd worden bij de eerste middelafrøep en zijn vervolgens geldig voor de ganse looptijd van het project. Dit zal het werkvolume aanzienlijk verminderen voor potentiële begunstigten evenals berekeningsfouten bij het bepalen van het uurtarief, dat voor éénzelfde persoon in Interreg IV wel iedere maand kon variëren. Ook het gebruik van een flat-rate op de directe kosten, zoals door de EC toegestaan, kan toegepast worden.

- Indicatoren: indicatoren worden duidelijker gedefinieerd vanaf de start van het programma om interpretatieverschillen te voorkomen en dit zowel voor de projectpartners als voor de instanties die instaan voor het beheer van het programma (voor het Interreg IV-programma was dit problematisch).
- Voortgangsrapporten: projectpartners kunnen hun voortgangsrapport in het Engels indienen als ze dat willen. Doordat vermeden wordt het voortgangsrapport te vertalen in de drie talen van de EMR, zal de tijd die nodig is om de handtekeningen van de partners te verkrijgen, verkorten.
- Publiciteit: Op de website van de Beheersautoriteit staan logo's en verplichte zinnen voor de publiciteitsrichtlijnen evenals de logo's van de cofinanciers ter beschikking voor alle projectpartners. Dit voorkomt mogelijke fouten en omissies.
- Nadenken over de administratieve vereenvoudiging voor kleine projecten die voortvloeien uit bijvoorbeeld uit fondsen voor micro-projecten (minder strikte administratieve verplichtingen inzake openbare aanbestedingen, voorschotten).
- Toepassing van een flat-rate met betrekking tot de operationele kosten.
- De projectstuurgroepen: ze hebben de verdienste een nauwe ondersteuning van het project te garanderen. Een gestandaardiseerde agenda voor de projectstuurgroepen vergemakkelijkt de voorbereiding van deze vergaderingen voor projectpartners.

Vereenvoudiging blijft het parool tijdens de uitvoering van het programma en andere mogelijke maatregelen kunnen worden toegevoegd indien noodzakelijk. Indien significante problemen worden vastgesteld door de Beheersautoriteit of het gemeenschappelijk secretariaat, dan zal het punt op de agenda van de volgende vergadering van het Comité van Toezicht komen, zodat snel de nodige maatregelen genomen kunnen worden om de taak van projectuitvoerders te vergemakkelijken.

8

Horizontale beginselen

8.1 Duurzame ontwikkeling

Beschrijving van specifieke maatregelen om bij de selectie van concrete acties rekening te houden met milieubeschermingseisen, efficiënt gebruik van hulpbronnen, matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering, rampenbestendigheid en risicopreventie en risicobeheer.

Bij de voorbereiding en selectie van projecten binnen het programma zal waar van toepassing rekening worden gehouden met de thema's die vanuit de EU zijn benoemd als horizontale principes op het gebied van duurzame ontwikkeling. Hiermee wordt gehoor gegeven aan artikel 8(7) van Verordening (EU) Nr. 1299/2013. Het gaat hierbij om de thema's milieubescherming, efficiënt gebruik van hulpbronnen, matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering, rampbestendigheid, risicopreventie en risicobeheer.

Om te beginnen wordt op verschillende plekken binnen de prioritaire assen van het SP expliciet ingezet op duurzame ontwikkeling.

Binnen prioritaire as 1 (Innovatie 2020) krijgt innovatie op het vlak van de duurzaamheidsthema's bijzondere aandacht. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het steunen van onderzoek en innovatie op het thema duurzaamheid, maar ook om de ontwikkeling en de stimulering van het gebruik van technologieën met een beperkte CO₂-uitstoot, efficiënte omgang met energie (bijvoorbeeld biomethaan) of hergebruik van afval voor energieopwekking. In het kader van netwerkvorming wordt de opzet van technologische platforms voor duurzame economie als kansrijk gezien.

In het kader van prioritaire as 2 (Economie 2020) wordt duurzame economische ontwikkeling aangemerkt als een belangrijk aandachtspunt. De EMR wil de duurzame ontwikkeling van het KMO/MKB verder stimuleren, ter begeleiding van de overgang naar een economie waarin efficiënter wordt omgegaan met hulpbronnen. De focus ligt daarbij op het KMO/MKB, omdat zij door hun schaalgrootte de kennis en middelen ontberen om maatregelen op het vlak van duurzaamheid door te voeren. Een concreet voorbeeld van activiteiten en projectsoorten binnen specifieke doelstelling 1 (vergroting concurrentievermogen door stimulering van ondernemersgeest in het KMO/MKB) is onder meer het steunen van grensoverschrijdende initiatieven op het gebied van duurzame organisatie en duurzaam beheer van economische zones.

Binnen prioritaire as 2 richt de specifieke doelstelling 2 (vergroting concurrentievermogen door meer efficiënte omgang met hulpbronnen in het KMO/MKB) zich in het bij-

zonder op duurzame ontwikkeling. Het programma wil investeringen bevorderen in eerste toepassing bij bedrijven van innovatieve technologieën die de omgang met hulpbronnen meer efficiënt maken. Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn onder meer het steunen van grensoverschrijdende acties gericht op integratie van milieuverantwoord gedrag in de ontwikkeling/aanpassing van bedrijven, het steunen van coördinerende acties voor de ontwikkeling van lokale duurzame energie, het investeren in proefprojecten waarbij technologieën op het gebied van duurzame energie worden ingezet en het onderzoeken van haalbaarheid, implementatie en bevordering van een (euregionale) kringlooeconomie.

Binnen prioritaire as 4 (Territoriale Ontwikkeling) is vanuit het perspectief van duurzaamheid aandacht voor de mobiliteit in de regio. Om milieubelastende verkeersstromen waar mogelijk te reduceren wordt ingezet op de ontsluiting van diverse delen van de EMR met het openbaar vervoer. Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten zijn het bevorderen van het gebruik van duurzame en intelligente mobiliteit en het bevorderen van nieuwe of alternatieve vervoersmogelijkheden.

Naast deze inhoudelijke speerpunten binnen de afzonderlijke prioritaire assen geldt voor het gehele SP dat duurzame ontwikkeling een belangrijk horizontaal principe is waar elk project binnen het programma aan zal worden getoetst. Het maakt (als randvoorwaarde) deel uit van de gidsprincipes die worden gehanteerd voor de selectie van projecten. Aanvragers moeten in hun aanvraag aangeven op welke manier hun project bijdraagt (positief/negatief/neutraal) aan duurzame ontwikkeling.

Tijdens de uitvoering van projecten moeten projectuitvoerders rapporteren over de bijdrage aan duurzame ontwikkeling. In het kader van het programmamanagement en -evaluatie van het SP EMR wordt nagegaan in hoeverre dit horizontale principe in acht wordt genomen bij de projectuitvoering.

Tot slot is hier van belang dat de deelnemende lidstaten ook veel eigen (wettelijke) regelingen hebben op het gebied van duurzaamheid, bescherming van biodiversiteit, milieubescherming, klimaatverandering en dergelijke die ook van toepassing zijn op de ETS-programma's. Het SP EMR en de daarbinnen te selecteren projecten zullen ook daaraan moeten voldoen. In de afzonderlijke partnerschapsovereenkomsten worden de relevante regelingen beschreven die van toepassing zijn. Ook wordt in de partnerschapsovereenkomsten ingegaan op de activiteiten die in de nationale context worden ondernomen op het gebied van groene groei en duurzame ontwikkeling, waarbij het streven naar economische groei en versterking van de

concurrentiepositie wordt gecombineerd met het verbeteren van het milieu.

8.2 Gelijke kansen en non-discriminatie

Beschrijving van specifieke maatregelen om bij de voorbereiding, het ontwerp en de uitvoering van het samenwerkingsprogramma gelijke kansen te bevorderen en discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid te voorkomen, met name in verband met de toegang tot financiering, daarbij rekening houdend met de behoeften van de verschillende doelgroepen die het risico lopen aldus te worden gediscrimineerd, en met name de eis om de toegankelijkheid voor personen met een handicap te waarborgen.

De EU heeft gelijke kansen en non-discriminatie aangewezen als belangrijke horizontale principes die in acht moeten worden genomen bij de voorbereiding, ontwikkeling en uitvoering van de ETS-programma's.

Bij de toepassing van deze horizontale principes wordt gehoor gegeven aan artikel 8(7) van Verordening (EU) Nr. 1299/2013. Voor het SP EMR geldt dat toegang tot het programma in het algemeen en tot de programmafinanciering in het bijzonder is gewaarborgd voor iedereen, ongeacht geslacht, ras of etnische origine, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid. Op basis van de geformuleerde programmadoelstellingen kunnen op voorhand geen specifieke doelgroepen worden geïdentificeerd die het risico lopen gediscrimineerd te worden.

Gelijke kansen en non-discriminatie maken (als randvoorwaarde) deel uit van de gidsprincipes die gehanteerd worden bij de selectie van projecten. Aanvragers moeten in hun aanvraag aangeven op welke manier hun project bijdraagt (positief/negatief/neutraal) aan het principe van gelijke kansen en het non-discriminatieprincipe. Specifiek wordt rekening gehouden met de toegankelijkheid voor gehandicapten. Projecten die strijdig zijn met deze horizontale principes worden niet gefinancierd.

Tijdens de uitvoering van projecten moeten projectuitvoerders rapporteren over de bijdrage aan de horizontale principes van gelijke kansen en non-discriminatie. In het kader van het programmamanagement en -evaluatie van het SP EMR wordt nagegaan in hoeverre de horizontale principes in acht worden genomen bij de projectuitvoering. De horizontale principes van gelijke kansen en non-discriminatie hebben daarnaast raakvlakken specifiek met de inhoudelijke doelstellingen binnen de prioritaire as 4 (Sociale inclusie en opleiding) van het SP EMR. Deze prioritaire as heeft betrekking op het verlagen van ongelijkheden en het

bevorderen van gelijke kansen voor alle inwoners van de EMR. De EMR legt met het oog daarop een directe verbinding met onderwijs en opleiding, omdat op deze wijze direct kan worden geïnvesteerd in mensen, zodat zij zelf het heft in handen kunnen nemen, hun mogelijkheden kunnen vergroten en kunnen uitgaan van hun eigen kansen. Voorbeelden van activiteiten en projectsoorten die worden voorzien zijn onder meer acties voor kansarme jongeren, ouderen en kwetsbare bevolkingsgroepen, en het ontwikkelen van grensoverschrijdende geïntegreerde acties gericht op integratie (vermijden dat men afhaakt van school).

Tot slot geldt ook hier dat de wet- en regelgeving van de deelnemende lidstaten op dit terrein ook van toepassing is op de ETS-programma's. In de afzonderlijke partnerschapsovereenkomsten worden de relevante wetten en regelingen op dit gebied beschreven. In algemene zin worden bij de voorbereiding, ontwikkeling en uitvoering van de ETS-programma's gelijke kansen en non-discriminatie gewaarborgd door de grondwet en wetten gericht op gelijke behandeling van de betrokken landen. Bovendien kan elke inwoner die zich ongelijk behandeld of gediscrimineerd voelt, een klacht indienen bij de daartoe bevoegde nationale instanties.

8.3 Gelijkheid van mannen en vrouwen

Beschrijving van de bijdrage van het samenwerkingsprogramma aan de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen en in voorkomend geval de regelingen om de integratie van het genderperspectief in het samenwerkingsprogramma en in concrete acties te waarborgen.

De gelijkheid van mannen en vrouwen is eveneens een belangrijk horizontaal principe dat in acht wordt genomen in het SP EMR. Bij de toepassing van dit horizontale principe wordt gehoor gegeven aan artikel 8(7) van Verordening (EU) Nr. 1299/2013.

De gelijkheid van mannen en vrouwen maakt (als randvoorwaarde) deel uit van de gidsprincipes die gehanteerd worden bij de selectie van projecten. Aanvragers moeten in hun aanvraag aangeven op welke manier hun project bijdraagt (positief/negatief/neutraal) aan de gelijkheid van mannen en vrouwen. Projecten die strijdig zijn met dit horizontale principe worden niet goedgekeurd.

Tijdens de uitvoering van projecten moeten projectuitvoerders rapporteren over de bijdrage aan de gelijkheid van mannen en vrouwen. In het kader van het programmamanagement en -evaluatie van het SP EMR wordt nagegaan in hoeverre het gelijkheidsprincipe van mannen en vrouwen in acht wordt genomen bij de projectuitvoering.

Verder geldt ook hier dat de wet- en regelgeving van de deelnemende lidstaten op dit terrein ook van toepassing is op de ETS-programma's. In de afzonderlijke partnerschapsovereenkomsten worden de relevante wetten en regelingen op dit gebied beschreven.

9

Afzonderlijke elementen

9.1 Grote projecten die tijdens de programmaperiode uitgevoerd moeten worden

Tabel 45: Lijst van grote projecten

Niet van toepassing.

9.2 Prestatiekader van het samenwerkingsprogramma

Tabel 46: Prestatiekader (overzichtstabel)

Prioritaire as	ID	Indicator of belangrijke uitvoerings-stap	Meeteenheid, waar van toepassing	Mijlpaal voor 2018	Uiteindelijke streefwaarde (2023)
1 – Innovatie 2020	CO41	Productieve investering: Aantal ondernemingen dat deelneemt aan grensoverschrijdende, transnationale of interregionale onderzoeksprojecten	Ondernemingen	0	25,00
1 – Innovatie 2020	PI1.1	Aantal ondernemingen dat deelneemt in grensoverschrijdende onderzoeksprojecten	Aantal	5	25,00
1 – Innovatie 2020	PI 1.2	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden, zoals opgenomen in betaal-aanvragen aan de Europese Commissie	Euro	5.752.588,00	25,00
2 – Economie 2020	PI 1.2	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden, zoals opgenomen in betaal-aanvragen aan de Europese Commissie	Euro	3.486.417,00	47.142.857,00
2 – Economie 2020	PI2.1	Aantal KMO/MKB-ondernemingen dat steun ontvangt	Aantal	80	28.571.430,00
2 – Economie 2020	PI2.1	Aantal KMO/MKB-ondernemingen dat steun ontvangt	Aantal	0	750,00
3 – Sociale inclusie en opleiding	PI 1.2	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden, zoals opgenomen in betaal-aanvragen aan de Europese Commissie	Euro	3.388.841,00	750,00
3 – Sociale inclusie en opleiding	PI3.1	Aantal deelnemers in grensoverschrijdende projecten gericht op gelijkheid van mannen en vrouwen, gelijke kansen en sociale inclusie	Aantal	40	27.771.786,00
3 – Sociale inclusie en opleiding	PI3.1	Aantal deelnemers in grensoverschrijdende projecten gericht op gelijkheid van mannen en vrouwen, gelijke kansen en sociale inclusie	Aantal	0	300,00

Prioritaire as	ID	Indicator of belangrijke uitvoerings-stap	Meeteenheid, waar van toepassing	Mijlpaal voor 2018	Uiteindelijke streefwaarde
4 – Territoriale ontwikkeling	PI 1.2	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden, zoals opgenomen in betaal-aanvragen aan de Europese Commissie	Euro	3.102.912,00	25.428.572,00
4 – Territoriale ontwikkeling	PI4.1	Aantal grensoverschrijdende samenwerkingen tussen overheidsorganisaties	Aantal	3	10,00
4 – Territoriale ontwikkeling	PI4.1	Aantal grensoverschrijdende samenwerkingen tussen overheidsorganisaties	Aantal	0	10,00

9.3 Partners die bij de voorbereiding van het samenwerkingsprogramma betrokken zijn

Lijst van organisaties die aanwezig waren tijdens de stakeholderconferentie gehouden op 19 november 2013 in het Palais des Congrès in Luik:

- Kamer van Koophandel NL
- Service public de Wallonië
- Provincie Vlaams-Brabant
- AnikoS
- Chemelot Campus BV
- Province de Liège
- DGG Worriken
- Zweckverband Region Aachen
- Haute Ecole Namur-Liège-Luxembourg
- Ateliers d'Art Contemporain
- Tech Transfer Office
- KHLim
- Arbeitsamt der DG
- Wallonië Design
- Universiteit Maastricht
- SPI
- Wallonie-Bruxelles International
- LIOF
- Université de Liège
- HEC
- Wirtschaftsministerium Rheinland-Pfalz
- Wissenschaftsministerium NRW
- Wirtschaftsministerium NRW
- Kreis Heinsberg
- Equipe Technique Wallonie-Lorraine-Luxembourg
- FGTB Liège-Huy-Waremme
- Voka – Kamer van Koophandel Limburg BE
- Arbeitsministerium NRW
- Vlaamse overheid
- Stad Genk
- Umweltministerium NRW
- Maastricht Health Campus
- Chudoscnik Sunergia
- CLUSTER TIC INFOPOLE
- WFG Ostbelgien
- Nano House
- StadteRegion Aachen
- Innovatiecentrum Limburg
- Toerisme Limburg
- Théâtre de Liège
- TAO
- Bezirksregierung Köln
- FTPL
- Ternell
- IMEC
- Propages
- Maison des Langues-Liège
- Ministerie van Economische Zaken
- Kulturbetrieb der Stadt Aachen
- Sirris
- Ministerium der DG
- ZAWMEupen
- Provincie Limburg NL
- FH Aachen
- VDAB Arbeidsmarktregie Limburg
- Fachhochschule Kaiserslautern
- Strukturförderungsgesellschaft Bitburg-Prüm mbH
- Interreg France-Wallonie-Vlaanderen
- Regionaal Landschap Kempen en Maasland
- ADL-Lontzen-Plombières
- Verbandsgemeinde Prüm
- TNO
- UHasselt
- Life Tech Limburg
- CEWAC
- Eifel Tourismus GmbH
- GRE
- Hogeschool Zuyd
- Katholieke Hogeschool Limburg

70. KHLeuven
71. Design Platform Limburg
72. Provincie Limburg BE
73. Cultuurcentrum Hasselt
74. Brainport Development
75. Universiteit Hasselt
76. Universitat Trier
77. Fontys Hogescholen
78. Kabinett Minister-Präsident Lambertz der DG
79. AVVGmbH
80. Kreis Duren
81. Parlament der DG
82. Solliance
83. DGB Region NRW Süd-West

9.4 Toepasselijke programma-uitvoeringsvoorwaarden met betrekking tot financieel beheer, programmering, toezicht, evaluatie en controle betreffende de deelneming van derde landen aan transnationale en interregionale programma's door middel van een bijdrage van middelen uit het ENI en het IPA

Niet van toepassing.

Documenten

Document-titel	Documenttype	Datum van het document	Lokale verwijzing	Verwijzing van de Commissie	Bestanden	Verzenddatum	Verzonden door
Akkoord Vlaanderen 1.2	Schriftelijke bevestiging van de instemming met de inhoud van het samenwerkingsprogramma	5-6-2015		Ares(2015) 54129 26	Akkoord Vlaanderen 1.2	27-11-2015	npleesdi

Bij de uitvoeringsverordening van de Commissie tot vastlegging van het model van het programma ingediende bijlagen

Document-titel	Document-type	Progr. versie	Datum van het document	Lokale verwijzing	Verwijzing van de Commissie	Bestanden	Verzenddatum	Verzonden door
Ex Ante Evaluatie Interreg V-A EMR	Verslag van de ex ante evaluatie	1.1	22-5-2015	Ex Ante	Ares(2015) 461758 4	Ex Ante Evaluatie Interreg V-A EMR	27-10-2015	npleesdi
Programme Snapshot 2014 TC16 RFCB001 1.2	Snapshot van gegevens vóór verzending	1.2	27-11-2015		Ares(2015) 541292 6	Programme Snapshot 2014TC 16RFCB001 1.2nl	27-11-2015	npleesdi
Akkoord Vlaanderen 1.2	Schriftelijke bevestiging van de instemming met de inhoud van het samenwerkingsprogramma	1.2	5-6-2015		Ares(2015) 541292 6	Akkoord Vlaanderen 1.2	27-11-2015	npleesdi
Kaart gebied Interreg V-A EMR	Een kaart van het gebied dat onder het samenwerkingsprogramma valt	1.1	20-10-2015	Kaart Interreg V-A EMR	Ares(2015) gebied 461758 4	Kaartje Interreg V-A EMR	27-10-2015	npleesdi

Met de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. De Europese Commissie investeert in uw toekomst.

